

كتاب التوحيد

الذي هو حق الله على العبيد

اللفة الأمهرية (أثوييا)

شيخ الإسلام
محمد بن عبد الوهاب

إصدار

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بالمعذر وأم الحمام
تحت إشراف وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد
ت: ٤٨٢٦٤٦٦ فاكس: ٤٨٢٧٤٨٩ ص.ب: ٣١٠٢١ ، الرياض: ١١٤٩٧

ኪታቡ ተወሒድ

ቅንብር ሸይኹል ኢስጋም
መሐመድ ቢን ዓብዱልወሃብ

ሂላል ሊሚትድ

Kingdom of Saudi Arabia
The Cooperative Office for call and Guidance
to Communities at Al Ma'azar & Um Al-Hammam
Under the Supervision of the Ministry of Islamic Affairs
Endowment Guidance & Propagation
Tel: 4826466 – Fax: 4827489 – P.O.Box: 31021 Riyadh: 11497

ኪታቡ ተውሃድ

ቅንብር
ሸይኹል ኢስሳም
መሐመድ ቢን አብዱልወሐብ

ተርጓሚና አሳታሚ

ሐሳስ ሲሚትድ

የመጀመሪያ ዕትም ግንቦት 1990
ሁለተኛ ዕትም ታሕሳስ 1991

160239

አዲስ አበባ

መብቱ በሕግ የተጠበቀ ነው

ርዕስ

ገጽ

1. መቅደም	1
2. ሽይኸል ኢሰላም መሐመድ ቢን አብዱልዋሐብ አጭር የህይወት ታሪክ.....	2
3. ተውሒድ	7
4. የተውሒድ ጠቀሜታና የሚያሰራያቸው ኃጢአቶች.....	12
5. ተውሒድን (ከብክለት) የጠበቀ ጀነትን ይጎናፀፋል.....	15
6. ሽርክን መጠንቀቅ	19
7. ወደ «ላኢህ ኢሰላህ» ጥሪ ማድረግ	21
8. የተውሒድና የላኢህ ኢሰላህ ትርጓሜ.....	25
9. ጉዳትን ለመከላከል ወይም ለማስቀረት ቀለበትን ማጥለቅ፣ ክርን ማንጠልጠል ወዘተ ከሽርክ ይፈረጃል.....	28
10. ስለ መጠበቂያ (ሩቃ) እና ተማኢም (ሂርዝ) የተነገሩ የሀዲስ ዘገባዎች	30
11. በዛፍ፣ በድንጋይና መሳል ግዑዛን መባረክ	32
12. ከአላህ ውጭ ላሉ ኃይላት ስለማረድ	35
13. ከአላህ ውጭ ላሉ ኃይላት መስዋዕት በሚቀርብበት ቦታ ለአላህ መስዋዕት አይቀርብም	38
14. ከአላህ ውጭ ላለ አካል መሳል ሽርክ ነው.....	40
15. ከአላህ ውጭ ያሉ ኃይላትን ጥበቃ መሻት ሽርክ ነው.....	41
16. ከአላህ ሌላ ያሉ ኃይላትን መንፈሳዊ እገዛ መሻት (ኢስቲጋላ) ወይም እነርሱን መማፀን (ዱዓእ) ሽርክ ነው... ..	42
17. ፍጡራን ሊመለከ አይገባም	45
18. መለኮታዊ መልዕክት	48
19. ምልጃ (ሸፋኦ)	51
20. አላህ የሚፈልገውን ሰው ወደ ቀጥተኛ መንገድ ይመራል.. ..	54
21. ለሰው ልጆች ክህደትና ዲናቸውን መተው ምክንያቱ ለደጋግ ሰዎች ያላቸው የተጋነነ አመለካከት ነው.....	56
22. የአንድን ደግ ሰው መቃብር ማምለክ ይቅርና ከዚያ ሰው ቀብር ላይ አላህን ማምለክ እንኳ በጥብቅ ተወግዟል.....	60

23. ለደጋግ ሰዎች ያለን ፅንፈኛ አመለካከት መቃብሮቻቸውን ወደ ሚመለኩ ጣኦታት ይለውጣቸዋል.....	64
24. ነብዩ (ሶ.ዐ.ወ) ተውሂድን ከብክለት ተከላክለዋል፤ ለሸርክ የሚያበቁ መንገዶችን ሁሉ ዘግተዋል.....	66
25. ከዚህ «ኡምማ» ከፊሉ ጣኦት እስከ ማምለክ ይዘቅጣል.....	68
26. ድግምት	72
27. የድግምት ዓይነቶች	74
28. ጠንቋዮችና መስሎቻቸው	76
29. ድግምትን ስለመሻር (ኑሽረህ).....	78
30. በገድ ማመን (ተጠዩር).....	79
31. ኮከብ ቆጠራ (አስተሮሎጅ).....	82
32. በጨረቃ እንቅስቃሴ ዝናብን ስለመሻት (አንዋእ).....	83
33. የአላህ ፍቅር	86
34. አላህን ብቻ መፍራት	89
35. አላህን ብቻ መመካት	91
36. ከአላህ ቅጣት መዘናጋት ከተውሒድ ጋር ይቃረናል.....	93
37. የአላህን ውሳኔ (ቀደር) በትዕግሥት ማስተናገድ (ሰብር) የኢማን አካል ስለመሆኑ	94
38. አንድን ተግባር ለታይታ መፈፀም (ሪያእ) ክልክል ስለመሆኑ	96
39. አንድ ሰው በመልካም ተግባሩ የዚህችን ዓለም ፀጋ መሻቱ ከሸርክ ይፈረጃል	98
40. ዑለሞችንና መሪዎችን አላህ ሐላል ያደረገውን ነገር ሐራም፤ ሐራም ያደረገውን ደግሞ ሐላል ሲያደርጉ መከተል እነርሱን አላህ (ረብ) አድርጎ መያዝ ነው.....	100
41. ከአላህና ከመልዕክተኛው ዳኝነት ውጭ የሌሎችን ዳኝነት መሻት መናፍቅነት ነው	102
42. የአላህን ስሞችና ባህሪያት ስለመካድ.....	104
43. የአላህን ፀጋዎች መካድ ከፍር ነው	106
44. ለአላህ ባላንጣዎችን አለማበጀት	107
45. በአላህ ተምሎ የተነገረውን ያልተቀበለ	109
46. «በአላህና በአንተበጎ ፈቃድ» በማለት ስለመናገር.....	110
47. ጊዜን መራገም አላህን ማወክ ነው	112

48. «የዳኞች ሁሉ የበላይ ዳኛ» በሚሉና መሰል ስያሜዎች መጠራት	113
49. የአላህን ስሞች ስለማላቅና ለዚሁ ሲባል ስምን ስለመቀየር.....	114
50. በአላህ፣ በመልዕክተኛው ወይም በቁርዓን መቀለድ	115
51. «ይህን ገንዘብ ያገኘሁት በጉልበቴና በእውቀቴ ነው» ማለት ከተውሂድ ጋር ይቃረናል.....	117
52. ከአላህ ውጭ ያሉ ኃይላትን ማምለክን የሚገልፁ ማናቸውም ዓይነት ስሞች የተወገዙ ናቸው.....	121
53. ለአላህ መልካም ስሞችና ባህሪያት አሉት	123
54. ለአላህ ሰላምታ ማቅረብ የተከለከለ ነው.....	124
55. «አላህ ሆይ! ከፈለግክ ምህረትን ለግሰኝ» ማለት የተከለከለ ስለመሆኑ	125
56. «የኔ አገልጋይ» ወይም «ባሪያዬ» ማለት የተከለከለ ስለመሆኑ	126
57. በአላህ ስም የጠየቀ ተቀባይነት ሊያገኝ እንደሚገባው.....	127
58. በአላህ ፊት (ክብር) የሚጠየቀው ጀነት ብቻ ስለመሆኑ	128
59. ቁጭት	129
60. ንፋስን መሳደብ ስለ መከልከሉ	130
61. አላህን በክፉ መጠርጠር ስለመከልከሉ	131
62. የአላህን ዕቅድና ኘላን (ቀደር) መካድ	133
63. ሳዓልያን የሚጠብቃቸው አስከፊ ቅጣት	136
64. መሐላን ማብዛት ስለመከልከሉ	138
65. ስለአላህና መልዕክተኛው የጥበቃ ቃል ኪዳን (ዚመህ).....	140
66. ከአላህ መብት ጋር የተያያዘ መሐላ.....	143
67. አላህ ወደ ፍጡራኑ ባማላጅነት (ሸፈዐ) አይላክም.....	144
68. ነብዩ (ሶ.ዐ.ወ) ለተውሂድ ጥብቅና መቆማቸውና የሸርክን መንገዶች ሁሉ መዝጋታቸው.....	145
69. ለአላህ ተገቢውን ክብር አልሰጡም.....	147

መቅደም

ኪታቡ ተውሒድ በታላቁ ዳዲ እና የተሐድሶ አራማጅ (ሙጀዲድ) በሸይኸ-ል ኢስላም ሙሐመድ ኢብን አብዱል ዋሐብ ከምዕተ ዓመታት በፊት ተከትቦ ለንባብ የዋለ እውቅ የተውሒድ መጽሐፍ ነው። በየዘመናቱ በመላው ዓለም ተቀባይነትን አግኝቷል። የበርካታ ሠዎችን ህይወት ለውጧል። እምነትና አመለካከታቸውን ፈር አስይዟል። በሚሊዮኖች ላይ ተጽእኖውን አሳድሯል። አሁንም የብዙዎችን ህይወት በመለወጥ ላይ ነው።

አቂዳ (ተውሒድ) አብይ የኢስላም ክፍል እንደመሆኑ እምነትና አመለካከትን ቁርዓንና ሐዲስ በሚሹት መልኩ ለመቅረጽና የሠለፎችን የአስተሣሠብና የአኗኗር ስልት በመከተል በዚህችም ሆነ በቀጣዩ አለም ለስኬት ለመብቃት የእኒህ ታላቅ ዳዲ እውቅ መጽሐፍ የሆነው «ኪታቡ ተውሒድ» ጠቃሚነቱ አጠያያቂ አይደለም።

መጽሐፉ ካለው ጠቀሜታና በአገራችን እያገኘ ከመጣው እውቅና አንፃር ወደ አማርኛ መልሠነው ህዝባችንን የእኒህ ታላቅ የተውሒድ ሠው የእውቀት ማዕድ ተቋዳሽ ብናደርግ የላቀ ፋይዳ እንደሚኖረው ተሰማን። እናም ለትርጉም አበቃነው።

የአረብኛ መጽሐፍትን ወደ አማርኛ መመለስ እጅግ አስቸጋሪና ፈታኝ ተግባር ነው። ቢሆንም ግን የፀሐፊውን ስሜት፣ መልዕክትና አመለካከት ሳናዛባ እንዳለ ለአንባቢያን ለማቅረብ የምንችለውን ሁሉ አድርገናል።

ስራችን ከስህተት የራቀ፣ ከግድፈት ያተጠበቀ ነው ለማለት አንደፍርም ። የማይሳሳት አላህ ብቻ ነውና።

ስህተቶችን ፈፅመን ሊሆን ይችላል። እናም የአንባቢያን የእርምት አስተያየት በእጅጉ ያስፈልገናል። ወደፊት ለንባብ የምናውላቸውን ሥራዎቻችንን በተሻለ ጥራት ለማቅረብ ይረዳናል።

አስጀምሮ ላስጨረሰን አላህ ምስጋና ይገባው።

ሐሳል ሲሚትድ

ሸይኹል ኢስላም መሐመድ ቢን አብዱል ዋሐብ ዕውቅ ሐዳሲ

ውልደት

ሸይኹል ኢስላም መሐመድ ቢን አብዱል ዋሐብ በ1115 ሐዢሪያ ከሪያድ 70 ኪሎ ሜትር ርቃ በምትገኘው ኡያይናህ ከተማ ተወለዱ። ቤተሠቦቻቸው የተከበሩና በዓልም እውቀታቸው ታዋቂ ነበሩ። አባታቸው ሸይኹ አብዱል ዋሐብ ቢን ሱለይማን በጥልቅ የእውቀት ምንጭነታቸው፣ በመልካምና ሰናይ ምግባራቸው፣ በማራኪ ባህርያቸው፣ ለኢስላም በሚከፍሉት መስዋዕትነት የታወቁ ነበሩ።

ትምህርት

ሸይኹል-ኢስላም የመጀመሪያ ደረጃ ትምህርታቸውን በመንደራቸው ከአባታቸው ያገኙ ሲሆን በ10 ዓመታቸው ቁርዓንን መሐፈዝ ችለዋል። ከዚህ ጎን ገና በዚያ ለጋ እድሜያቸው በተለያዩ ዓሊሞች የተጻፉትን የተፍሲር፣ የሐዲስ እና ፊቅህ ሥራዎችን ያጠኑ፣ ያገናዝቡ ነበር።

ከቀደምት ምሁራን የሸይኹል ኢስላም ኢብን ተይሚያህና ተማሪያቸው አልላመህ ኢብኑል ቀይም ስራዎች የበለጠ ተፅእኖ አሳድረውባቸዋል።

ለአቅመአዳም ሲደርሱ ወደ መካ በመሔድ ሐጅ አደረጉ። በዚህ የመካ ቆይታቸው በቦታው ከሚገኙ ዓሊሞች አያሌ ዕውቀቶችን ቀስመዋል። ጉዞአቸውን በመቀጠል መዲናንም ጎብኝተዋል። በታዋቂዎቹ ሸይኹ አብደላህ ቢን ኢብራሒም ቢን ሰዒድ ነጅዲና ሸይኹ መሐመድ ሐያት ሲንዲ ስር ለረጅም ጊዜ ተምረዋል። ለዕውቀት የነበራቸውን ጥማት ለማርካት ባለመቻሉ አስቸጋሪው የበረሐ ጉዞ እያንገላተቸው ወደ ኢራቅና በስራ ተጉዘው ከከተሞቹ የዓልም (የዕውቀት) ምንጭ ተጎንጭተዋል።

የነጅድ ሁኔታ

በዚያ ዘመን የነጅድ ሀዘቦች ከኢስላም ውጭ የሆኑ ተግባራት ውስጥ ተዘፍቀዋል። ኢስላም ለሀዘቦቹ የፈነጠቀውን ፀሀ ያልተበረዘ አሐዳዊ እምነት በተለያዩ ሠብዓዊ እጆች ተከልሷል። መቃብሮች፣ ዛፎች፣ ድንጋዮች፣ ዋሻዎች የሙት መንፈሶች የማይገባቸውን አምልኮ ተጎናፅፈዋል። መሠረተ-ቢስ ተረቶችና ፈጠራዎች የነዚህን አካላት ማንነት ለማጎን ይፈጠራሉ፤ ይነዛሉ፤ ከትውልድ ትውልድ ይወራረሳሉ። ጠንቋዮች እና አስማተኞች በህብረተሰቡ ላይ ይህ ነው የማይባል ተፅእኖ አሳድረዋል።

በተራው ሀዘብ ላይ የዘረጉትን ድር ለመበጣጠስ ደፍሮ የሚነሣ አንዳችም ሠው አልነበረም። በመካ፣ መዲና፣ የመንም ተንሰራፍቶ የነበረው ሁኔታ ከላይ ከተጠቀሰው የተለየ አልነበረም።

የዳዕዋው ተልዕኮ

የሙስሊሙን እማ አሳዛኝ ሁኔታ የተረዱትና ያንገፈገፋቸው ሽይኽ ሀዘቡን ወደ ቀጥተኛው ጎዳና ለመመለስ ቆርጠው ተነሱ። ይህንን ዓላማ ይዞ መነሣት ማለት በተንሠራፋው ፈሳድ ውስጥ እጃቸውን ያለበትንና የጥቅሙ ተቋሻሽ ከሆኑት አካላት ጋር ፍጥጫና ትግል መፍጠር መሆኑን ጠንቅቀው ተረድተዋል። ሽይኽ ሙሐመድ አብዱልዋሐብ ከፊት ለፊታቸው ከተጋረጡት ሐይሎች የሚደርስባቸው ጥቃት ምን ያህል ሊሆን እንደሚችል ያለ አንዳች ጥርጥር ገብቷቸዋል። ነገር ግን ሽይኩ ይህንን ታላቅ ኃላፊነት ለመሸከም ቆርጠው ተነስተዋልና ወደኋላ የሚመልሳቸው ሐይል ከቶም ሊኖር አልቻለም።

ተልዕኳዎቸውን ጀመሩ። ሰዎችን ወደ ተውሒድ መጥራት። ሰዎች ወደ ቁርዓንና ሱና ፊታቸውን እንዲያዞሩ ጥሪ ማድረግን ተያያዙት። የሙስሊሙ ማህበረሰብ ቁርዓንና ሱናን ወደ ጎን ትቶ ዓሊሞችን በጭፍኑ መከተልን እንዲያቆም ምክራቸውን ለገሱ። የአላህ መፅሐፍና የረሱል ሱና ተገቢውን ቦታ ዳግም እንዲጎናፀፍ ታገሉ አታገሉ። ሽይኩ በከፍተኛ ጉጉትና ፅናት ነበር ትምህርት የሚለግሱት። ከብዙ ምሁራን ጋር ግንኙነት ፈጠሩ። በጋራ ለመስራትም ጋበዟቸው፤ በወቅቱ ተንሰራፍቶ የነበረውን ሽርክና ቢድኦ ጠራርጎ ለማጥፋት። ከመካ፣ ከመዲናና ከየመን

በርካታ ምሁራን ጥሪያቸውን በመቀበል ድጋፋቸውን ለገሷቸው። ለግላዊ ስሜትና አመለካከት ተገዢ በመሆን ድጋፍ የነፈጓቸው። ብሎም በፅኑ የተቃወሟቸው ምሁራንም ነበሩ። ይህ ሁሉ ሆኖ ሸይኹ ዳኦቸውን ስህተት ውስጥ ለተዘፈቀው ማኅበረሰብ ለማዳረስ ከቦታ ቦታ በትጋት ይንቀሳቀሱ ነበር። በርካታ ቦታዎችን ካሰሱ በኋላ በመጨረሻ ዑዩይነህ ደረሱ።

ዑዩይነህ መግባታቸው

በጊዜው የዑዩይነህ ገዢ ዑስማን ቢንሐምድ ቢንማማር ነበር። ሸይኹን በመልካም ሁኔታ ተቀበላቸው። ለዚህ ኢስላማዊ ዳኦ እንቅስቃሴያቸው የቻለውን ድጋፍ ሁሉ እንደሚያደርግ ቃል ገባላቸው።

ሸይኹ ባገኙት ድጋፍ በመበረታታት የእንቅስቃሴ አድማሳቸውን እያሠፉ ሔዱ። ሌት ተቀን ሳይሉ ጥረው ግረው ተውሒድን መልሶ ለማቆም ሠሩ። የስራቸው ውጤት መታየት ሲጀምር ብዙም አልቆየም። በሺህዎች የሚቆጠሩ ሰዎች ከየአቅጣጫው በገፁ ሲሰማዊ ትምህርቶች ልባቸው መማረክ ጀመረ። ዳዕዋው ፍሬ መስጠት ጀመረ። ከኦያይና ርቀው በሚገኙ አካባቢዎችም ፀረ-ኢስላም ዝንባሌዎች እንደ ገለባ እየተጠራረጉ ሔዱ።

ኦያይናህ ወደ ዳሪያህ ሰደት

የአል አህሳና አካባቢዋ ገዢ ሱለይማን ቢን ኡራይደር ስለ ሼይኹ ተወዳጅነትና ዕውቅና ማደግ ሲሰማ እንቅስቃሴውን በእንጭጨ ለመቅጨት ቆርጦ ተነሣ። በመሆኑም አሚር ኡስማን ሸይኹን እንዲገለው ትዕዛዝ ያስተላልፋል። አሚር ኡስማን የሱለይማንን ሐያልነት በመፍራት ጉዳዩን ለሸይኹ ያዋያቸዋል። ሸይኹ ወደ ዳሪያህ እንዲሰደዱ ይስማማሉ በስተመጨረሻ።

የዳሪያህ ገዢ አሚር መሃመድ ቢን ሳዑድ ና የግዛቱ ህዝብ ለሸይኹ ከፍተኛ አቀባባል አደረጉላቸው። የሙስሊሙን ህብረተሰብ ባህላዊ ሽርክ በማሠብና ቁርዓንና ሐዲስን መልሶ ወደ ህዝቡ ህይወት በማስረግ ምኞት ይብሰላሉ የነበሩት አሚር ሳዑድ አጋጣሚው አስደሳታቸው። ስለኢስላም መርሆዎች በሠፊው ተወያዩ። የረሱልን የዳዕዋ ስልት አንስተው አካሄዳቸውን ቀየሱ።

የእውነትን የበላይነት ለማረጋገጥ ጅሃድን ለመጀመር ወሰነ። በጋራ የሺርክ ሠራዊትን ጠራርጎ ለመጣል በአላህ ፊት ቃል ተገባቡ።

ዳሪያህ-የዳዕዋ ማዕከል

ሸይኹ በዳሪያህ ባገኙት ሠላምና መረጋጋት አመቺ ሁኔታ በመጠቀም ኢስላምን ለህዝቡ ማስተማራቸውን ተያያዙት። ህዝብ ይጎርፋል። ከዳሪያ በአራቱም አቅጣጫ በየቀኑ ለትምህርት የሚደርሰው ህዝብ ከተማዋን አጨናነቃት። አሚርሙሐመድ ኢብን ሳዑድም ከቤተሰቦቻቸው ጋራ በመሆን ከተማሪዎቹ አንዱ ነበሩ። ሸይኹ ደከመኝ ታከተኝ ሳይሉ ዳዕዋውን እስከ አለም ጥግ ለማድረስ ሌት ተቀን ሠሩ። በተለያዩ የኢስላም ቅርንጫፎች ወዘተ... ላይ ትምህርታቸውን በጥልቅ ሰጡ። ዳሪያህ የመማሪያና የዳዕዋ ማዕከል ሆነች።

ህዝቦች ሲታለሉበት የነበረው ዝንባሌ እርግፍ አድርገው ልባቸውን ለሸይኹ መርሆዎች ከፍተው ማስረከባቸው፣ ለሸይኹ ከፍተኛ ፍቅር ማዳበራቸው፣ የሸይኹ ጠላቶች ጥላቻቸው እያደገ እንዲሄድ አደረገ። የቅናት ዛር በብዙዎች ላይ ሠፈረ። አስማተኛ፣ ዚንዲቅ፣ ወዘተ በሚል ስማቸውን ለማጥፋት ተሞክረ።

ከተቃዋሚዎች የሚደርሰባቸውን ዘለፋ ግን ሸይኹ ይመልሱት የነበረው ትህትና በተሞላበትና ግራሞትን በሚያጭር ሰናይ ባህሪ ነበር። በርግጥም ይህ አቀራረብ በተለያዩ አጋጣሚዎች ጥሩ ውጤት ማፍራት ችሏል።

ወደ ዳሪያህ በመምጣት ከሸይኹ የጠለቁ ዒልም ቀስመው የተመለሱ ዳዒዎች ወደ የክልላቸው በመሔድ ዳዕዋውን በፅናት ማራመድ ጀመሩ። ዳዕዋው እንደ ሠደድ እሳት በአረቢያ ምድር ተዛመተ። በተወሰኑ አካባቢዎች በሚገኙት የሽክር ይዞታዎች ላይ የጅሐድ ጦርነት እንዲከፈት የሚፈለገው ግፊት ጠነከረ።

ከገዢዎች ጋር የሐሳብ ልውውጥ

ወቅቱ እየገፋ ሔደ። የሸይኹል-ኢስላም ልፋት ፍሬ እየሠጠ መጣ። በየክልሉ በየአቅጣጫው የተሰባጠሩት ገዛቶች መሪዎችና ዓሊሞች ህዝቡ የተዘፈቀበትን ሽርክ ትኩረት እንዲሰጡት ማድረግ ቻሉ- ሸይኹ መሃመድ አብዱል ዋሐብ።

ለዚህም ሳይሆን አይቀርም በየአቅጣጫው መልዕክቶችን መላክ የጀመሩት። በነጅድ፣ ሪያድ፣ ኸርጅ፣ ቃሴም፣ ሐይል፣ ዋሽም ሱዳይር እና በሌሎችም አካባቢ ለሚገኙ ሠዎች ደብዳቤዎችን ልከዋል። ከአረብያ ሠላጤ ውጭ ለሚገኙ ኡለማዎች ደብዳቤ ልከዋል፤ ለኢራቅ፣ ሶርያ፣ ህንድ፣ የመን ወዘተ።

የሸይኹ መልዕክት በየአቅጣጫው ተስፋፋ። በህንድ፣ ኢንዶኔዥያ፣ አፍጋኒስታን፣ አፍሪካ፣ ሞሮኮ፣ ግብጽ፣ ሶሪያ፣..... አካባቢ የሚገኙ ዓሊሞች በሸይኹ ትምህርቶች በጥልቅ ተማረኩ። ህዝቦቻቸውን ወደ ቁርዓንና ወደሱና ብቻ ጠሩ።

ህልፈት

ሸይኹ ህይወታቸውን ሙሉ በሙሉ ለዳዕዋው መሳካት ሰጥተው ኖረዋል። ከዳሪያህ ገዢዎች ከሙሐመድ ብን ሳውድ እና ከልጁ አብዱልአዚዝ ባገኙት እርዳታ በመታገዝ እስከመጨረሻ እስትንፋሳቸው ታገሉ። በ1206 (1792) ሒጅሪያ በወርሃ ዙል ቂዕዳ ለሁሉም ፍጡራን የተወሰነለትን የሞት ጽዋ ተጎነጩ። አላህ ይዘንላቸው።

ምዕራፍ አንድ ተዉጢድ

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾

«ጌንጌና ሰውንም ሊገዙኝ እንጅ ለሌላ አልፈጠር ኋቸውም፡፡» (አል-ዛሪያት :56)

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ﴾

«በየህዝቡ ሁሉ ውስጥ አላህን ተገዙ፤ ጣላታትንም ራቁ በማለት መልዕክተኞችን ልከናል፡፡» (አል-ኑህል:36)

﴿وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا ۖ إِنَّمَا يُبَلِّغَنَّ عَنْكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا آفٍ وَلَا نَهْرُهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ۝

صَبِيرًا ﴿١١﴾

«ጌታህም (እንዲህ ሲል) አዘዘ:- እርሱን እንጂ ሌላን አትገዙ፤ በወላጆቻችሁም መልካምን ሥሩ፤ በአንተ ዘንድ ሆነው አንዳቸው ወይም ሁለታቸው እርጅናን ቢደርሱ ፎህ አትበላቸው፤ አትገላምጣቸው፤ መልካምን ቃል ተናገራቸው፡፡ ለሁለቱም ከእዝነትህ የመዋረድን ክንፍ ዝቅ አድርግላቸው፤ ጌታዬ ሆይ በሀፃንነቴ (በርህራሄ) እንዳሳደጉኝ እዘንላቸውም በል፡፡» (አል-ኢብራክ:23- 24)

﴿وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾

«አላህንም ተገዙ፤ በርሱ ምንም አታጋሩ፤» (አል-ኒላአ:36)

﴿قُلْ تَسَاءَلُوا أَتِلْ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ ۖ إِنَّ إِمْلَاقِي تَحَنُّنٌ تَرْزُقُكُمْ وَلِيْسَاهُمْ وَلَا تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ذَلِكُمْ وَمَنْكُمْ بِهِ لَمَلَكٌ يَقُولُ ۝ وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ

أَحْسَنُ حَقٍّ يَبْلُغُ أَشَدَّهُ وَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ لَا تُكَلِّبُ نَفْسًا إِلَّا
وُسْعَهَا وَإِذَا قُلْتُمْ فَأَعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ وَبِعَهْدِ اللَّهِ أَوْفُوا ذَٰلِكُمْ
وَصَنَّكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ۝ وَأَنَّ هَٰذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا
السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ذَٰلِكُمْ وَصَّيْتُكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ»

«ኑ፤ በእናንተ ላይ እርም ያደረገውን ነገር (በእርሱ ያዘዛችሁን) ላንብብላችሁ በላቸው፤ በእርሱም (በአላህ) ምንንም ነገር አታጋሩ፤ በወላጆችም በጉን ሥራ ሥሩ፤ ልጆቻችሁንም ከድህነት ፍራቻ አትግደሉ፤ እኛ እናንተንም እነርሱንም እንመግባችኋለንና፤ መጥፎ ሥራዎችንም ከእርሷ የተገለጸውንም የተደበቀውንም ሁሉ አትቅረቡ፤ ያችንም አላህ እርም ያደረጋትን ነፍስ በሐግ ቢሆን እንጂ አትግደሉ፤ ይሃችሁ፤ ታውቁ ዘንድ (አላህ) በእርሱ አዘዛችሁ። የየቲምንም ገንዘብ ብርታቱን (አካለ መጠን) እስኪደርስ ድረስ በዚያች እርሷ መልካም በሽነች ኩኔታ እንጅ አትቅረቡ፤ ስፍርንና ሚዛንንም በትክክሉ መሉ፤ ነፍስን ችሎታዋን እንጂ አናስገድድም፤ በተናገራችሁም ጊዜ በዘመዶቻችሁ ላይ ቢሆንም እንኳ (እውነትን በመናገር) አስተካክሉ። በአላህም ቃል ኪዳን ምሉ። ይኻችሁ ትገሠጹ ዘንድ በርሱ አዘዛችሁ።» (አልአንዓም: 151-153) ኢብኑ መስዑድ እንዲህ ሲሉ መናገራቸው ተዘግቧል፡-

«مَنْ أَرَادَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى وَصِيَّةِ مُحَمَّدٍ ﷺ الَّتِي عَلَيْهَا خَاتَمُهُ فَلْيَقْرَأْ قَوْلَهُ تَعَالَى: ﴿قُلْ تَمَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾ إِلَى قَوْلِهِ - وَأَنَّ هَٰذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا».

«ማህተማቸው ያፈረበትን የመሐመድን (ሶ.ዐ.ወ) የኑዛዜ ቃል መመልከት የፈለጉ፡- ኑ፤ በእናንተ ላይ እርም ያደረገውን ነገር (በእርሱም ያዘዛችሁን) ላንብብላችሁ በላቸው፤ በእርሱም (በአላህ) ምንንም ነገር አታጋሩ...» (አል አንዓም: 151-153) የሚለውን ቃል ያንብቡ።»

መሐዝ ኢብን ጀበል (ፈዐ) እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል፡-

«كُنْتُ رَدِيفَ النَّبِيِّ ﷺ عَلَى حِمَارٍ فَقَالَ لِي، يَا مَعَاذُ! أَتَذَرِي مَا حَقُّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ وَمَا حَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ؟ قُلْتُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ حَقُّ اللَّهِ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يَعْبُدُوهُ وَلَا يُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا، وَحَقُّ الْعِبَادِ عَلَى اللَّهِ أَنْ لَا يُعَذَّبَ مَنْ لَا يُشْرِكُ بِهِ

شَيْئًا. قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَفَلَا أُبَشِّرُ النَّاسَ؟ قَالَ: لَا تُبَشِّرُهُمْ فَيَكْبُلُوا».

«ከነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) ጋር በአንድ አህያ ላይ ከበስተኋላ ተሳፍሬ ተቀምጬአለሁ። «መ-አዝ ሆይ! አላህ በባሮቹ ላይ ሰዎች ደግሞ በአላህ ላይ ስላላቸው መብት ታውቃለህን?» ሲሉ ጠየቁኝ። «አላህና መልዕክተኛው ያውቃሉ» አልኳቸው። «አላህ በባሮቹ ላይ ያለው መብት እርሱን ብቻ ሊያመልኩና በርሱ ላይ ምንንም ኃይል ሊያጋሩ ነው፤ ሰዎች በአላህ ላይ ያላቸው መብት ደግሞ በእርሱ ላይ ሌላን ኃይል ከማሻረክ ሃጢአት የፀዱ እስከሆኑ ድረስ ላይቀጣቸው ነው» አሉ። «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! የዚህን መልካም ዜና ብስራት ለሰዎች ልንግራቸው?» አልኳቸው። «ብስራት አትንገራቸው፤ ይሳነፋሉና» አሉኝ።» (ቡኻሪና ሙስሊም)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የሰው ልጅና አጋንንት የተፈጠሩለት አላማ ተገልጿል።
2. አምልኮት (ኢባዳ) ተውሒድ ነው። ሰዎች ከፍተኛ ተቃውሞ የሚገጥማቸው በተውሂድ፣ ማለትም ተውሒድን ሊኖሩት ሲሞክሩ ነውና።
3. ተውሂድ የሌለው ሰው አላህን ፈፅሞ አላመለከም።

﴿وَلَا أَنْتَ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ﴾

«እኔ የምገዛውን ተገዥዎች አይደላችሁም።» (አል ካፊሩን 3)

የሚለው ቁርአናዊ ቃል ትርጓሜ ይኸው ነው።

4. መልዕክተኛው (ሰ.ዐ.ወ) የመላካቸው ጥበብ፣ አላማና ግብ ተብራርቷል።

5. እያንዳንዱ ህዝብ (Nation/ ኡሙህ) መለኮታዊ መልዕክት ደርሶታል።

6. የነቢያት ሁሉ ዲን አንድና አንድ ብቻ ነው።

7. በጣኦት መካድ እስካልተረጋገጠ ድረስ አላህን ማምለክ(ኢባዳ) እውን ሊሆን አይችልም።

﴿فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ﴾

«በጣኦታት የሚከድና በአላህ የሚያምን ሰው ለእርሷ መበጠስ የሌላትን ጠንካራ ዘለበት በእርግጥ ጨበጠ።» (አል-በቀራህ፥ 256)

የሚለው ቁርአናዊ ቃል ይህንኑ በጉልህ ያሳያል። እጅግ ጠቃሚ ነጥብ ነው።

8. ከአላህ ሌላ ያለ ማንኛውም የሚመለከ ኃይል ሁሉ ጣኦት ይባላል።

9. ከአልአንፃም ምዕራፍ ውስጥ የተጠቀሱ ሦስት የማያሻሙ (ሙሕከማት) የቁርአን አናቀፅ ከሰለፎች ዘንድ እጅግ የላቀ ትኩረት ይቸራቸው ነበር። አሥር ጠቃሚ ነጥቦችን አዝለዋል። የመጀመሪያውና ዋነኛው ሽርክን ማቀብ ነው።

10. በአል ኢስራዕ ምዕራፍ ላይ የሰፈሩ «ሙሕከማት» የቁርአን አንቀጾች ሊጤኑ ይገባል። 18 ጠቃሚ ነጥቦችን አካተዋል። አላህ፡-

﴿لَا يَجْعَلُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَقْعُدَ مَذْمُومًا مَّخَذُولًا﴾

«ከአላህ ጋር ሌላን አምላክ አታድርግ፤ የተወቀሰክ ትሆናለህና» (አል-ኢስራዕ :22)

በማለት ጀምሮ

﴿وَلَا يَجْعَلُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتُلْقَىٰ فِي جَهَنَّمَ مَلُومًا مَّدْحُورًا﴾

«ከአላህ ጋር ሌላን አምላክ አታድርግ፤ የተወቀሰክ ፥ የተባረርክ ሆነህ በገሃነም ውስጥ ትጣላለህና።» (አል-ኢስራዕ :39)

ሲል ቋጭቷቸዋል።

የነኝህን ነጥቦች ክብደትና የላቀ ጠቀሜታ ሲገልፁ፡-

﴿ذَٰلِكَ مِمَّا أَوْحَىٰ إِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ﴾

«ይህ ጌታህ ከጥበብ ወደ አንተ ካወረደው ነገር ነው።» (አል-ኢስራዕ :39) ብሏል።

11. በአል ኒሳዕ ምዕራፍ ላይ የሰፈሩት አስር አናቅፅ ትኩረት ሊቸራቸው ይገባል። አሥሮቹ የመብት አናቀፅ (አያተል ሁቁቅ አል-ዐሽረህ) በመባል ይታወቃሉ።

﴿وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾

«አላህን ብቻ አምልኩ፤ በርሱ ላይ ምንንም አታጋሩ።»
(አልኒሳብ: 36)

በሚል ይወጠናሉ።

12. የአላህ መልዕክተኛ ለህልፈት በተቃረቡበት ወቅት ያስትላለፏቸው ኑዛዜዎች።

13. አላህ በባሮቹ ላይ ያለው መብት።

14. ሰዎች የአላህን መብት እስካከበሩ ድረስ በአላህ ላይ ሊኖራቸው የሚችለው መብት።

15. የመጨረሻውን እጅግ ጠቃሚ ነጥብ አብዛኛዎቹ የነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ባልደረቦች አያውቁትም ነበር።

16. ጠቃሚ ለሆነ ዓላማ ዕውቀትን መደበኛ ይፈቀዳል።

17. በሙስሊሞች ልቦና ውስጥ ደስታን መርጨት ሊሰጠው የሚገባው ከፍተኛ ክብደት።

18. የአላህን ወደር የለሽ እዝነትና ርኅራሄ በመተማመን ከተግባር መዘናጋት (ኢትቲካል) አግባብ አይደለም።

19. አንድ ሰው ስለማያውቀው ነገር ሲጠየቅ አላህና መልዕክተኛው ያውቃሉ በማለት መመለሱ ተገቢው ነው።

20. አንድን የዕውቀት ዓይነት ለተወሰኑ ሰዎች ብቻ ለይቶ መስጠት ይፈቀዳል።

21. የመልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) ትህትና የተሞላበት ባህሪ፤ ከባልደረቦቻቸው ጋር በአንድ አህያ ላይ ተፈናጠው ይጓዙ ነበር።

22. ከብትን ከአንድ በላይ ሆኖ መጋለብ ይፈቀዳል።

23. እነኝህ ነጥቦች እጅግ የላቀ ክብደት የሚሰጣቸው ናቸው።

ምዕራፍ ሁለት

የተውሀዱ ጠቀሜታና የሚያስረድቸው ኃጢአቶች

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ أُولَٰئِكَ لَهُمُ الْأَمَنُ وَهُمْ مُبْتَدُونَ﴾

«እነዚያ ያመኑትና እምነታቸውን በበደል (ሽርክ) ያልበከሉ ለእርሱ ሰላም አላቸው፤ እነርሱ የተመሩ ናቸው፡፡» (አል-አንሃም ፡82)

ዐባዳት ኢብን ሷሚት (ረዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ተናግረዋል፡-

«مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَأَنَّ عِيسَى عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَىٰ مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ وَالْجَنَّةُ حَقٌّ وَالنَّارُ حَقٌّ أَدْخَلَهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ عَلَىٰ مَا كَانَ مِنَ الْعَمَلِ.

«አላህ አጋር የለሽ ብቸኛ አምላክ መሆኑንና ሙሐመድ ደግሞ መልዕክተኛውና ባሪያው መሆናቸውን የመስከረ፤ዲሳ የአላህ ባሪያና መልዕክተኛ፤ እንዲሁም ወደ መሬም የጣለው ቃሉና መንፈሱ መሆኑን ያፀደቀ፤ ጆነትና እሳት እውነት እንደሆኑ ያመነ፤ ሰናይ ምግባሩ የቱን ያህል አምኑት ቢሆንም አላህ ጆነትን ይለግሰዋል፡፡» (ቡኻሪና ሙስሊም)

ቡኻሪና ሙስሊም ዑትባንን ጠቅሰው ባሰፈሩት ሌላ ዘገባ እንደተወሰነው የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ፡-

﴿فَإِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ عَلَى النَّارِ مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَتَّبِعِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ﴾

«የአላህን ውድቃ፤ ምንዳና ቀረቤታ በመሻት ላኢላሃ አለላህ ያለ ሰው አላህ ከእሳት ነፃ አውጥቶታል፡፡» ብለዋል፡፡

አቡ ሰዒድ አል ኸድሪይ (ረዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ተናግረዋል፡-

«قَالَ مُوسَىٰ يَا رَبِّ عَلَّمَنِي شَيْئًا أَذْكُرُكَ وَأَدْعُوكَ بِهِ قَالَ يَا مُوسَىٰ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. قَالَ يَا رَبِّ! كُلُّ عِبَادِكَ يَقُولُونَ هَذَا قَالَ

يَا مُوسَى: لَوْ أَنَّ السَّمَوَاتِ السَّبْعَ وَعَامِرُهُنَّ غَيْرِي وَالْأَرْضِينَ
السَّبْعَ فِي كَفَّةٍ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فِي كَفَّةٍ مَالَتْ بِهِنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ».

«መ.ሳ (ዐሰ):- «ጌታዬ ሆይ! አንተን የማወሳበትንና
የምማፀንበትን ቃል አስተምረኝ» ሲሉ አላህን ጠየቁ:: «ላኢላህ
ኢሉላህ በል» አላቸው:: «ጌታዬ ሆይ! ይህማ ሁሉም ባሮችህ
የሚሉት ነው፤ (ከዚህ የተለየ ነገር እሻለሁ)» አሉ:: «ሰባቱ
ሰማያትና ከውስጣቸው ያሉትም፤ ሰባቱ ምድሮችም በአንድ ሚዛን
ላይ ቢቀመጡና ላኢላህ ኢሉላህ ደግሞ በሌላ ሚዛን ላይ ቢቀመጥ
ላኢላህ ኢላህ ሚዛን ደፍቶ ይገኛል::» አላቸው::» (ኢብ ሒባንና
ሐኪም ዘግበውታል:: ሶሒሕ መሆኑንም አፅድቀዋል::)

ቲርሚዚ ሐሰን በሆነ ሰነድ እንደዘገበት የአላህ መልዕክተኛ
(ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ሲናገሩ አንድምጫለሁ በማለት አነሰ(ረዐ)
አስተላልፈዋል:-

«قال الله عزَّ وجلَّ: يَا بَنَ آدَمَ لَوْ أَتَيْتَنِي بِقُرَابِ الْأَرْضِ خَطَايَا ثُمَّ
لَقَيْتَنِي لَا تُشْرِكُ بِي شَيْئاً لَأَتَيْنَكَ بِقُرَابِهَا مَغْفِرَةً».

«አላህ:- <የአዳም ልጅ ሆይ! ምድርን የሚሞላ ሐጢአት
ተሸክመህ ከኔ ዘንድ ብትመጣ በኔ ላይ ሌላ ኃይልን እስካላጋራህ
ድረስ ምድርን የሚሞላ ምህረት ይዢ እጠብቅሃለሁ» ሲል
አውጇ::>

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአላህ እዝነትና ትሩፋት ስፋትና ጥልቀት::
2. የተውሒድ ምንዳ ከአላህ ዘንድ እጅግ የበዛ መሆኑ::
3. ተውሂድ በሽርክ እስካልተበከለ ድረስ ወንጀል ሁሉ
የመማር ዕድል ይኖረዋል:
4. የአንቀፅ «አል-አንዓም :72» ትርጉም::
5. ዐባዳህ ካስተላለፉት የሐዲስ ዘገባ ውስጥ የሰፈሩት
አምስት ጠቃሚ ነጥቦች::
6. ዐባዳህ ያስተላለፉትን ዘገባ ዑትባን ካስተላለፉትና
ከዚያም በኋላ ከተወሰኑ ዘገባዎች ጋር በማጣመር የላኢላህ
ኢሉላህን ትክክለኛ ትርጓሜ መረዳት ትችላለሁ:: አንዳንድ የዋሆች
ዑትባን ያስተላፉትን ዘገባ በመረዳቱ ረገድ የሚፈፀሙት የጎላ
ስህተትም ግልጽ ይሆንልሃል::

7. በዑትባን ከተላለፈው ዘገባ ውስጥ የተጠቀሰው መስፈርት (ሸርጥ) ትኩረት ይሻል።

8. ነብያት የላኢላሃ ኢለላህን ጥቅምና ትሩፋት የሚያስታውሳቸው አካል ይሻሉ።

9. የላኢላሃ ኢለላህ ክብደት ተወስቷል። ከፍጡራን ሁሉ ትልቃለች። አብዛኛዎቹ በአፋቸው የሚሏት ወገኖች ግን አቅልለው ይመለከቷታል።

10. ምድሮችም፣ ሰማያትም ቁጥራቸው ሰባት እንደሆነ ተወስቷል።

11. ሰባቱ ሰማያት ነዋሪዎች እንዳሏቸው ተወስቷል።

12. የአላህን ባህሪያት (ሲፋት) ቁርክን ውስጥ በተጠቀሱበት መልኩ ያለምንም ተጨማሪ ትርጉም እንዳሉ መቀበል ግዴታ ነው።

13. አነሰ (ረዐ) ያስተላለፉትን ዘገባ በሚገባ ከተረዳን ዑትባን ያስተላለፉት ሃዲስ መልዕክት ግልፅ ይሆንልናል። የአላህን ውዴታ፣ ምንዳና ቀረቤታ በመሻት «ላ ኢላሃ ኢለላህ» ያለ ሰው ከእሳት ነፃ እንደሚወጣ ይገልፃል በዑትባን የተላለፈው ዘገባ። በምላስ መናገሩ ብቻ በቂ አይደለም። ሽርክን እርግፍ አድርጎ መተውንም ይጠይቃል።

14. ኢሣ (ዐሰ) እና ሙሐመድ (ሶ.ዐ.ወ) የአላህ ባሪያዎች ናቸው።

15. ኢሣ (ዐሰ) «የአላህ ቃል» የሚል የማዕረግ ስም ተችሯቸዋል።

16. «የአላህ መንፈስ» ተብለዋልም።

17. በጀነትና በእሳት መኖር ማመን የሚያስገኘው የላቀ ትሩፋት።

18. «ፅድቅ ተግባሩ የቱን ያህል ኢምንት ቢሆንም» የሚለው መስፈርት ትኩረት ተችሮታል።

19. የሚዛን ምንነትና ባህሪ፣ እንዲሁም ተግባር።

20. ፊት የሚል የአላህ ባህሪ መወሳቱ።

ምዕራፍ ሦስት

ተውሒድን (ከብክሰት) የጠበቀ

ጅነትን ደገናፀፋለ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ حَنِيفًا وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾

«ኢብራሂም ለአላህ ታዛዥ ፡ ወደ ቀጥተኛው ሃይማኖት ዘንጋይ ሀዝብ ነበር፡፡ ከአጋሪዎች አልነበረም፡፡» (አል-ነህል ፡120)

﴿وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آلِهِمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾

«እነዚያ እነሱ በጌታቸው የማያጋሩት ፡» (አል-ሙሐጂታን ፡ 59)

ሁሌን ኢብን አብድሪህማን ተከታዩን አስተላልፈዋል፡-

«كُنْتُ عِنْدَ سَعِيدِ بْنِ جُبَيْرٍ فَقَالَ: أَيْكُمْ رَأَى الْكَوْكَبَ الَّذِي انْقَضَ الْبَارِحَةَ؟ فَقُلْتُ أَنَا ثُمَّ قُلْتُ: أَمَا إِنِّي لَمْ أَكُنْ فِي صَلَاةٍ وَلَكِنِّي لُدِغْتُ. قَالَ فَمَا صَنَعْتَ؟ قُلْتُ ارْتَقَيْتُ: قَالَ فَمَا حَمَلَكَ عَلَى ذَلِكَ؟ قُلْتُ: حَدِيثُ حَدَّثَنَا الشَّعْبِيُّ قَالَ مَا حَدَّثَكُمْ؟ قُلْتُ حَدَّثَنَا عَنْ بُرَيْدَةَ بْنِ الْحُصَيْبِ أَنَّهُ قَالَ لَا رُفْيَةَ إِلَّا مِنْ عَيْنٍ أَوْ حُمَةٍ. قَالَ: وَقَدْ أَحْسَنَ مَنْ انْتَهَى إِلَى مَا سَمِعَ وَلَكِنْ حَدَّثَنَا ابْنُ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: عُرِضَتْ عَلَيَّ الْأُمَمُ فَرَأَيْتُ النَّبِيَّ وَمَعَهُ الرَّهْطُ وَالنَّبِيُّ وَمَعَهُ الرَّجُلُ وَالرَّجُلَانِ وَالنَّبِيُّ وَلَيْسَ مَعَهُ أَحَدٌ. إِذْ رَفَعَ لِي سَوَادٌ عَظِيمٌ فَظَنَنْتُ أَنَّهُمْ أُمَّتِي فَقِيلَ لِي هَذَا مُوسَى وَقَوْمُهُ. فَنَظَرْتُ فَإِذَا سَوَادٌ عَظِيمٌ فَقِيلَ لِي هَذِهِ أُمَّتُكَ وَمَعَهُمْ سَبْعُونَ أَلْفًا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ بِغَيْرِ حِسَابٍ وَلَا عَذَابٍ. ثُمَّ نَهَضَ فَدَخَلَ مَنْزِلَهُ فَحَاضَ النَّاسُ فِي أَوْلَيْكَ فَقَالَ بَعْضُهُمْ فَلَعَلَّهُمُ الَّذِينَ صَحِبُوا

رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَقَالَ بَعْضُهُمْ فَلَعَلَّهُمُ الَّذِينَ وَلِدُوا فِي الْإِسْلَامِ
 فَلَمْ يُسْرِكُوا بِاللَّهِ شَيْئًا وَذَكَرُوا أَشْيَاءَ فَخَرَجَ عَلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ
 فَأَخْبَرُوهُ فَقَالَ هُمُ الَّذِينَ لَا يَسْتَرْقُونَ وَلَا يَكْتُونُونَ وَلَا
 يَتَطَيَّرُونَ وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ فَقَامَ عُكَّاشَةُ بْنُ مَخَصَصٍ فَقَالَ أَدْعُ
 اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَ لِي مِنْهُمْ قَالَ أَنْتَ مِنْهُمْ ثُمَّ قَامَ رَجُلٌ آخَرُ فَقَالَ أَدْعُ
 اللَّهَ أَنْ يَجْعَلَ لِي مِنْهُمْ قَالَ سَبَقَكَ بِهَا عُكَّاشَةُ.

ከሰዲድ አብን ጽብይር ጋር ነበርኩ። «ያለፈውን ሌሊት ያደመቁ ከዋክብትን የተመለከተ ማን ነው?» ሲሉ ጠየቁ። «እኔ ተመልክቻቸዋለሁ» አልኩ። «ሶላት ላይ አልነበርኩም፤ ግና በመርዛም ነፍሳት ተነድፌ ነበር።» ስልም አከልኩ። «ምን አደረክ?» ጠየቁኝ። «ቱፍታን ተጠቀምኩ» አልኳቸው። «እንዲያ እንድታደርግ ያነሳሳህ ምንድን ነው?» አሉኝ። «ሹዕቢይ ያስተላለፉልን ሀዲስ ነው።» መለስኩላቸው። «ምንድን ነው ያስተላለፉላችሁ ሀዲስ?» ጠየቁኝ። «ብረይድን በመጥቀስ፣ ለአይነ ጥላና በነፍሳት መነደፍ እንዲሁም ለትኩሳት ህመም እንጂ ለሌላ ቱፍታን መጠቀም አይፈቀድም፤ መባሉን ነግረውኛል።» ስል መለስኩ። «የደረሰውን ዕውቀት ወደ ተግባር ለመለወጥ ጥረት ያደረገ ሁሉ ሊመሰገን ይገባዋል። ግና ኢብን አባስ እንዳስተላለፉልን የአላህ መልዕክተኛ ተከታዩን ተናግረዋል፡- «ሕዝቦች ተገለፁልኝ፤ አንዱን ነቢይ ከጥቂት ተከታዮች ጋር፣ ሌላውን ነቢይ ከአንድ ወይም ሁለት ሰዎች ጋር ሌላኛውን ደግሞ አንድም ተከታይ የሌለው ሆኖ ብቻውን ተመለከትኩ። የኔ ተከታዮች እንደሆኑ ገመትኩ። «ይህ ሙሳና ተከታዮቹ ናቸው። ነገር ግን ወደ ሌላኛው አድማስ ተመልከት» ተባልኩ። በርካታ አባላትን ያቀፈ አንድ የሰዎች ስብስብ ተመለከትኩ። «እነኚህ ተከታዮችህ ናቸው። ከነርሱ መሀከል ያለምንም ጥያቄና ቅጣት ጀንነት የሚገቡ ሰዎች አሉ።» ተባልኩ።» ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ይህን እንደ ተናገሩ ተነስተው ወደ ቤታቸው ገቡ። ስለነዚያ ያለምንም ጥያቄና ቅጣት ጀንነት ስለሚገቡ ሰዎች ታዳሚው ይነጋገር ጀመር። ከፊሎቹ፡- «የነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ባልደረቦች ሊሆኑ ይችላሉ» የሚል አስተያየት ሰጡ። ከፊሎቹ ደግሞ፡- «ምን አልባትም በዘመነ ኢስላም የተወለዱና በአላህ እንዳችንም ነገር ያላጋሩ»

ሊሆኑ እንደሚችሉ ገመቱ። ሌሎች ግምቶችም ተሰነዘሩ። በዚህ ወቅት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ከነበሩበት ክፍል በመውጣት ፦ «ስለምን እየተነጋገራችሁ ነው?» ሲሉ ታዳሚዎችን ጠየቁ። የሚነጋገሩበትን ጉዳይ ነገሯቸው። «እነዚያ (ያለምን ጥያቄና ቅጣት ጀንነት የሚገቡ ሰባ ሺህ ሰዎች) የማይደግሙና የማይሰደግሙ፤ በገድ የማይምኑና በአላህ ብቻ የሚመኩ ናቸው።» አሉ። ዑካሽህ ኢብን ሚህሰን፦ «ከነርሱ ያደርገኝ ዘንድ አላህን ይማፀኑልኝ» አላቸው። «አንተ ከነርሱ ነህ» አሉት። ሌላ ሰው ቆመና፦ «እኔንም ከነርሱ ያደርገኝ ዘንድ አላህን ይማፀኑልኝ» አላቸው። «ዑካሽህ ቀድሞሃል» አሉት። (ቡካሪና ሙስሊም)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ሰዎች ካላቸው ተውሂደ ጥንካሬና ድክመት አንፃር የሚኖራቸው የተለያዩ ደረጃ።
2. ተውሂድን ከሽርክ ብክለት ማፅዳት።
3. አላህ ኢብራሂምን፤ «ከአጋሪዎች አልነበረም» ሲል አወድሷቸዋል።
4. ታላላቅ የአላህ ወዳጆች «ከሽርክ የፀዱ» ተብለው መለኮታዊ እማኝነት ተችሯቸዋል።
5. «ሩቃ»ንና በገድ ማመንን መተው ተውሂድን ከብክለት የማዳን አካል ነው።
6. በአላህ መመካት (ተወከል) ከሃዲሱ ውስጥ የተጠቀሱትን ውብ ባህሪያት ያካትታል።
7. የሶሀቦች ዕውቀት ጥልቀትና የግንዛቤ ብስለት በዘገባው ላይ ተንፀባርቋል። የተጠቀሰውን የላቀ ደረጃ በተግባር እንጂ እንዲሁ እንደማያገኙት በሚገባ ተገንዝበዋል።
8. ሶሃባዎች ለፅድቅ ክንውን የነበራቸው የላቀ ጉጉት።
9. የነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) አምማ በጥራትም በብዛትም ከየትኛውም ነቢይ አምማ የተሻለ ነው።
10. የሙሣ ባልደረቦች የላቀ ደረጃ።
11. ነቢዩ(ሶ.ዐ.ወ) የተለያዩ ህዝቦች ሁኔታና እጣ ፈንታ ተገልጾላቸዋል።
12. እያንዳንዱ አማህ የሚቀሰቀሰው ከተላክለት ነቢይ ጋር ለየብቻ ነው።
13. ለነቢያት የተውሂድ ጥሪ አዎንታዊ ምላሽ የሰጡ ሰዎች ቁጥር አናሳነት።

14. ምንም ተከታይ ያላገኘ ነቢይ ብቻውን ይቀሰቀሳል።
15. የዕውቀት የላቀ ጠቀሜታ፣ በቁጥር ብዛት አለመታለልና በቁጥር አናሳነትም አለመከፋት።
16. ከዓይነ ጥላና በነፍሳት በመነደፍ ከሚፈጠር የህመም ስሜት ለመፈወስ «ሩቃ»ን መጠቀም ይፈቀዳል።
17. ሰዒድ ኢብን ጁቢ ፥ ያወቀውን በገቢር ለማዋል ጥረት ያደረገ ሊመሰገን እንደ ?ባው በመግለፅ የተጠቀሰውን ሐዲስ አስተላለፉ። በሁለቱ ዘገባዎች መካከል ተቃርኖ አለመኖሩን በግልፅ አስቀመጡ። ይህም የሰለፎችን ዕውቀት ጥልቀትና የግንዛቤያቸውን ፅድቀት ያመለክታል።
18. ሠለፎች አንድን ሰው የሌለውን መልካም ባህሪ ከማላበስና ከማወደስ የተቆጠቡ ነበሩ።
19. «አንተ ከነሱው ነህ» በማለት ነቢዩ(ሶ.ዐ.ወ) ለዑከሻ መናገራቸው የነቢያዊ ትንቢታቸው አካል ነው።
20. የዑከሻ የላቀ ደረጃ።
21. ለበርካታ ትርጓሜዎች ክፍት የሆነን የአገላለፅ ስልት (መአሪድ) መጠቀም።
22. የነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ማራኪ ሰብዕና።

ምዕራፍ ስራት ሽርክን መጠንቀቅ

አላህ አንዲህ ብሏል:-

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾

«አላህ በርሱ ማጋራትን በፍፁም አይምርም፤ ከዚህ ሌላ ያለውን ሀጢአት ለሚሻው ሰው ይምራል።» (አል-ኒሳአ:48)

ነቢዩ ኢብራሂም (ዐ.ሰ.) እንዲህ ሲሉ አላህን መማፀናቸውን ቁርዓን ያስተምረናል:-

﴿وَاجْتَنِبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنَامَ﴾

«እኔንም ልጆቼንም ጣሳታትን ከማምለክ ጠብቀን።» (ኢብራሂም:35)

«أَخَوْفُ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ الشُّرْكَ الْأَضْعَفُ فَسُئِلَ عَنْهُ فَقَالَ:

الرِّبَا».

የአላህ መልዕክተኛ (ሶዐወ):- «ለናንተ በእጅጉ የምፈራላችሁ መለስተኛውን ሽርክ ነው።» ሲሉ ተናገሩ። «መለስተኛው ሽርክ ምንድን ነው?» ተብለው ተጠየቁ። «ለታይታና ለይስሙልኝ አንድን ተግባር መፈፀም (ሪያክ)» በማለት መለሱ።

ኢብኑ መስኡድ (ረዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶዐወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል:-

«مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ نِدَاءً دَخَلَ النَّارَ».

«ከአላህ ውጭ ሌላን አካል በማምለክ ላይ እንዳለ የሞተ አላት ገባ።» (ቡኻሪ ዘግበውታል)

መስሊም ጃቢርን ጠቅሰው የአላህ መልዕክተኛ (ሶዐወ) ተከታዩን መናገራቸውን ዘግበዋል :-

«مَنْ لَقِيَ اللَّهَ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ وَمَنْ لَقِيَهِ يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا دَخَلَ النَّارَ»

«አላህን በሱ ላይ አንዳች ኃይልን ሳያጋራ የተገናኘ ጀነት ገባ፤ በርሱ ላይ ሌላ ሀይልን አጋርቶ ሳይቶብት የተገናኘው ግን እሳት ገባ።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ሽርክን መጠንቀቅ ያሻል። እጅግ አደገኛ ወንጀል ነው።

2. አንድን ተግባር የሰዎችን እይታ ለመሳብና ውዳሴያቸውን በመሻት መፈፀም (ሪያክ) ሽርክ ነው።

3. «ሪያክ» ከመለስተኛዎቹ ሽርኮች ይፈረጃል።

4. የአላህ አገልጋዮች ሊፈፀሟቸው ከሚችሉ ጥፋቶች ሁሉ አደገኛው «ሪያክ» ነው።

5. ጀነትና እሳት ሩቅ አይደሉም።

6. ሁለቱም በአንድ ሀዲስ ተቆራኝተው ቀርበዋል።

7. የሽርክ ተግባር እየፈፀመ ከአላህ ጋር የተገናኘ፥ የቱን ያህል አላህን አምላኪ ቢሆንም ከእሳት ቅጣት አይድንም።

8. ነቢ ኢብራሂም (ዐሰ) ለርሳቸውና ለልጆቻቸው አላህን የጠየቁት ነገር ከጣአት አምልኮ እንዲጠብቃቸው ነበር። ይህም የሽርክን አስከፊነት ይጠቁማል።

9. አብዛኛዎቹ ሰዎች የሚገኙበትን አስከፊ ሁኔታ ማጤናቸው፤

﴿رَبِّ إِنَّمَنْ أَضَلَّنَ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ﴾

«ጌታዬ ሆይ! እነርሱ (ጣኦታት) ከሰዎች ብዙዎችን አሳስተዋልና።» (ኢብራሂም :36)

በሚለው ቁርአናዊ ቃል ውስጥ አንደተመለከተው።

10. ቡኻሪ ባሰፈሩት ዘገባ ውስጥ የላኢላሃ ኢለላህ ትርጓሜ ተብራርቷል።

11. ከሽርክ የፀዳ ሰው ያለው የላቀ ደረጃ።

ምዕራፍ ስምስት

ወደ «ሳሊሳሊ ሲሳሳሊ» ጥሪ ማድረግ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾

«ይህኛ መንገዴ ናት፤ ወደ አላህ እጠራለው፤ እኔም የተከተለኝም ሰው በግልፅ ማስረጃ ላይ ነን። ጥራት ለአላህ ይገባው። እኔም ከአጋሪዎቹ አይደለሁም፤ በል» (ዩሱፍ:108)

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ሙአዝን ወደ የመን በላኩበት ወቅት ተከታዩን መመሪያ ሰጥተውታል፡-

«أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ لَمَّا بَعَثَ مَعَاذًا إِلَى الْيَمَنِ قَالَ لَهُ: إِنَّكَ تَأْتِي قَوْمًا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ فَلْيَكُنْ أَوَّلَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ شَهَادَةٌ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ.

«ከአህሉል ከታብ የሆኑ ሰዎችን ታገኛለህ። የመጀመሪያ ጥሪህ ላኢላሃ ኢላላህ ይሁን።»

» إِلَى أَنْ يُوحَّدُوا اللَّهَ فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوكَ لِذَلِكَ فَأَعْلِمُهُمْ أَنَّ اللَّهَ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ خَمْسَ صَلَوَاتٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ. فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوكَ لِذَلِكَ فَأَعْلِمُهُمْ أَنَّ اللَّهَ افْتَرَضَ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً تُؤْخَذُ مِنْ أَغْنِيَائِهِمْ فَتَرَدُّ عَلَى فُقَرَائِهِمْ فَإِنْ هُمْ أَطَاعُوكَ لِذَلِكَ فَيَايَاكَ وَكَرَائِمَ أَمْوَالِهِمْ وَاتَّقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّهُ لَيْسَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ اللَّهِ حَبَابٌ».

«አላህን በብቸኝነት እንዲያመልኩ ጥሪ አቅርብላቸው (የሚል ሰፍሯል።) «ይህን ጥሪህን ከተቀበሉህ አላህ በቀን ውስጥ 5 ወቅት ሰላቶችን በግዳጅነት እንዳፀናባቸው አስተምራቸው። ለዚህ ጥሪህ አዎንታዊ ምላሽ ከሰጡህ አላህ ከሀብታሞቻቸው ተይዛ ለድሆቻቸው የምትሰጥ ምፅዋት ግዴታ እንዳደረገባቸው አሳውቃቸው። ይህንንም ከተቀበሉህ ከገንዘባቸው መልካሚን (በግዴታ ምፅዋትነት) እንዳትይዝ አደራ። የተበደለን ሰው ዱዓ

ተጠንቀቅ፡፡ በርሷና በአላህ መካከል ምንም ዓይነት ግርዶሽ የለምና፡፡»(ቡኸሪና ሙስሊም) ላህል ኢብኑ ሰዒድ (ፈዐ)

«أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ يَوْمَ خَيْرٍ: لأُعْطِينَ الرَّايَةَ عَدَا رَجُلًا يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيُحِبُّهُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ يُفْتَحُ اللَّهُ عَلَى يَدَيْهِ فَبَاتَ النَّاسُ يَدُوكُونَ لَيْلَتَهُمْ أَيُّهُمْ يُعْطَاهَا؟ فَلَمَّا أَصْبَحُوا عَدُوا عَلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ كُلُّهُمْ يَزْجُو أَنْ يُعْطَاهَا. فَقَالَ أَيْنَ عَلِي بن أَبِي طَالِب؟ فَقِيلَ هُوَ يَشْتَكِي عَيْنَيْهِ فَأَرْسَلُوا إِلَيْهِ فَأَتَى بِهِ فَبَصَقَ فِي عَيْنَيْهِ وَدَعَا لَهُ فَبَرَأَ كَانَ لَمْ يَكُنْ بِهِ وَجَعٌ. فَأَعْطَاهُ الرَّايَةَ فَقَالَ انْقُذْ عَلَى رَسُولِكَ حَتَّى تَنْزِلَ بِسَاحَتِهِمْ ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى الْإِسْلَامِ وَأَخْبِرْهُمْ بِمَا يَجِبُ عَلَيْهِمْ مِنْ حَقِّ اللَّهِ تَعَالَى فِيهِ. فَوَاللَّهِ لَأَنْ يَهْدِيَ اللَّهُ بِكَ رَجُلًا وَاحِدًا خَيْرٌ لَكَ مِنْ حُمْرِ النَّعَمِ».

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) የኸይበር ዕለት፡- «ነገ ይህንን ሰንደቅ አላህንና መልዕክተኛውን ለሚወድና እነርሱም ለሚወዱት ሰው እሰጣለሁ፡፡ አላህ በርሱ አማካኝነት ድልን ያጎናፅፈናል፡፡» ሲሉ ተናገሩ፡፡ ሰሃባዎች ፥ ሰንደቁን የሚረከበው ሰው ማን ይሆን? በሚለው ነጥብ ላይ ሲያስቡ፣ ሲያሰላስሉ፥ ሲወያዩ አደሩ፡፡ ሲነጋ ሁሉም ከአላህ መልዕክተኛ (ሶዐወ) ዘንድ ቀረቡ፡፡ እያንዳንዱ ሰው ሰንደቁ ለሱ እንደሚሰጥ ተስፋ ነበረው፡፡ «አሊይ ኢብን አቢ ሚሊብ የት አለ?» በማለት መልዕክተኛው ጠየቁ፡፡ «አይኖቼን ታሟል» ሲሉ ባልደረቦቻቸው መለሱላቸው፡፡ ላኩበት፡፡ እንዲመጣ ተደረገ፡፡ ነቢዩ (ሶዐወ) አይኑ ላይ ቱፍታ በማድረግ አላህን ተማፀኑለት፡፡ ፍፁም የሆነ ፊውስ አገኘ፡፡ ሰንደቁን አስከረቡት፡፡ እንዲህ አሉትም፡- «ከመስካቸው ላይ እስክትደርስ ወደ ፊት ቀጥል፡፡ ከዚያ ስትደርስ ወደ ኢስላም ጥራቸው፤ ግዴታ ስለሚሆንባቸው የአላህ መብት ንገራቸው፡፡ አላህ በአንተ ሰብስብ አንድን ሰው ወደ ቅን ጎዳና መምራቱ ላንተ ከቀይ ግመል ይበልጥ ዋጋ አለው፡፡»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ወደ አላህ ጥሪ ማድረግ መልዕክተኛው (ሶዐወ) የተከተሉት ጎዳና ነው፡፡

2. ቅንነትና ታማኝነት (ኢክላስ) የላቀ ትኩረት ሊቸረው ይገባል። አብዛኛው ሰው ወደ ሀቅ ጥሪ ማድረግ ቢችልም «ኢክላስ» ይጎድለዋል። የግል ስሜቱንና ፍላጎቱን ለማስፈፀም ሲማስን ይስተዋላል።

3. ግልፅ ማስረጃ እጅግ አስፈላጊና ግዴታም እንደሆነ ተወስኗል።

4. የአላህን ክብር ከማጉደፍ መቆጠብ ከተውሂድ አዎንታዊ ተፅዕኖዎች አንዱ ነው።

5. አላህን መሳደብና ክብሩን ማጉደፍ ከሽርክ አስከፊ ተፅዕኖዎች አንዱ ነው።

6. ሙስሊሞችን ከሙሽሪኮች ማራቅ ጠቀሜታ እንዳለው ዘገባው ያሳያል። ከነሱ እንዳይፈረጁ። የሽርክን ተግባር ባይፈፅሙ እንኳ ።

7. ተውሂድ ከምንም በፊት ቅድሚያ ሊሰጠው የሚገባ የላቀ ግዳጅ ነው።

8. ወደ ኢስላም ጥሪ የሚያደርግ ሰው መጀመር የሚገባው በተውሂድ እንደሆነ ተመልክቷል።

9. «አላህን በብቸኝነት ሊያመልኩ» የሚለው ሀረግ የላኢላሃ ኢላላህን አስኳል ትርጓሜ ጨብጧል።

10. አንድ ሰው የእምነቱን ትክክለኛ ባህሪ ባይረዳ ወይም ተረድቶ በገቢር ባያውሰው እንኳ «አህሉል ኪታብ» ሊሰኝ ይችላል።

11. ትምህርት ደረጃ በደረጃ መሰጠት እንዳለበት ዘገባው ያመለክታል።

12. እያንዳንዱ የኢስላም ትምህርት እንደ የክብደቱና አስፈላጊነቱ በየደረጃው ትኩረት ይቸረዋል።

13. ዘካ የሚሰጣቸው የህብረተሰብ ክፍሎች ዘገባው ውስጥ ተወስተዋል።

14. አንድ መምህር ለተማሪዎቹ አሻሚ የሆኑ ሀሳቦችን የማብራራት ኃላፊነት አለበት።

15. ዘካ ሰብሳቢ ከዘካ ሰጪው ንብረቶች እጅግ ውድ ዋጋ ያላቸውን መርጦ መቀበሉ አግባብ አይደለም።

16. የተበዳይን ዱዓ መጠንቀቅና መፍራት ያሻል።

17. የተበደለ ሰው ዱዓ ከአላህ ዘንድ ተቀባይነት አለው።

18. የነቢያት ፈርጥ በሆኑት ነቢይ በሙሐመድ (ሶዐወ) እና ባልደረቦቻቸው ላይ የደረሰው ረሀብ፣ ጥማት፣ ስቃይ... የተውሂዳቸውን ጥንካሬ ያመለክታል።

19. «ሰንደቁን እስጥሃለሁ» የሚለው አረፍተ ነገር ከነቢያት ምልክቶች አንዱ ነው።

20. ከአይኑ ላይ ቱፍታ በማድረግ እንዲፈወስ ማድረጋቸውም እንዲሁ ከነብይነታቸው ምልክቶች አንዱ ነው።

21. የአሊይ (ረዐ) ታላቅነት።

22. የሶሃቦች የላቀ ደረጃ። ሌሊቱን በሙሉ ሲያስቡና ሲያሰላስሉ አደሩ። የድሉ ብስራት እውን ሆኖ ለማየት በመጓጓት።

23. በቀደር ማመን። ሰንደቁን መቀበል የክጀሉ ሁሉ ሳያገኙት ሀሳቡ ያልነበራቸው አሊይ እንዲረከቡት ተደርጓል።

24. «ወደ ፊት ቀጥል» በማለት ነቢዩ (ሰዐወ) ለአሊይ የሰጡት ትዕዛዝ የነበራቸውን ከፍተኛ ዲሲፕሊን ያሳያል።

25. ከውጊያ በፊት ወደ ኢስላም ጥሪ ማድረግ ይቀድማል።

26. ወደ ኢስላም ጥሪ ቀርቦላቸው አሻፈረን ያሉ ወገኖችን መዋጋት ይፈቀዳል።

27. ዳዕዋ ከፍተኛ ጥበብን (ሒክማ) ይጠይቃል። «ግዴታ የሚሆንባቸውን ነገር አስተምራቸው።» የሚለው ነቢያዊ ቃል ይህንኑ ያመለክታል።

28. አላህ በባሮቹ ላይ ያለው መብት።

29. አንድ ሰው በሱ አማካኝነት ቅንን መንገድ የያዘለት «ዳዒ» የሚያገኘው የላቀ ትሩፋት።

30. ለአንድ ነገር ብይን በሚሰጡበት ወቅት መማል እንደሚፈቀድ።

ምዕራፍ ስድስት

የተውሂድና የሳኢሳህ ኢስሳህ ተርጓሚ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا﴾

«እነዚያ እነሱ የሚገዟቸው ማንኛቸውም (ወደ አላህ) በጣም ቀራቢያቸው ወደ ጌታቸው መቀረቢያን ሥራ ይፈልጋሉ፤ እዝነቱንም ይከፍላሉ፤ ቅጣቱንም ይፈራሉ፤ የጌታህ ቅጣት የሚፈራ ነውና፡» (አል-ኢስራአ፡ 57)

﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ إِنَّنِي بَرَاءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ ○ إِلَّا إِلَٰهِيَ فَطَرَنِي فَإِنَّهُ سَيَهْدِينِ ○ وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقْبِهِ ○ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾

«ኢብራሂም ለአባቱና ለሀዝባቹ ባለ ጊዜ አስታውሱ፡ እኔ ከምትገዙት ሁሉ ንፁህ ነኝ፡፡ ከዚያ ከፈጠረኝ በስተቀር አልገዛም፡፡ በእርግጥ ይመራኛልና፡፡ በዝርዦቹም ዘንድ ይመለሱ ዘንድ በአምላክ ማመንን ቀሪ ቃል አደረጋት፡፡» (አልዙ-፹ፋፍ፡26-28)

﴿اتَّخَذُوا أَعْبَادَهُمْ وَرُءُسَهُمْ أَرْكَانًا بَيْنَ دُونِ اللَّهِ﴾

«ሊቃውንቶቻቸውንና መነኩሳቶቻቸውን፤ የማርያምን ልጅ ኢሣ አልመሲህንም ከአላህ ሌላ አማልክት አድርገው ያዙ፡፡» (አል-ተውባህ ፡81)

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ﴾

«ከሰዎችም ከአላህ ሌላ ባላንጣዎችን (ጣኦታትን) አላህን እንደሚወዱ የሚወዷቸው ሆነው የሚይዙ አሉ፡፡ እነዚያ ያመኑት ለአላህ የበረታ ፍቅር አላቸው፡፡» (አል-በቀረህ፡165)

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን መናገራቸውን ቡኻሪና መስሊም ዘግበዋል፡-

«مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَكَفَرَ بِمَا يُعْبَدُ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَرَّمَ مَالُهُ وَدَمُهُ وَحِسَابُهُ عَلَى اللَّهِ» .

«ላኢላሃ ኢላላህ ያለና ከአላህ ውጭ በሚመለከኑ ኃይላት የካደ ገንዘቡም ደሙም እርም ሆነ። ከዚያ በኋላ የሰውዬውን ምስክርነት እውነተኛነት የመፈተሽ ኃላፊነት ለአላህ የተተወ ነው።»

ጠቃሚ ነጥቦች

ባለፉት ርዕሶች ሦስት አበይት ቁም ነገሮች ተዳሰዋል። ከሁሉም አብይ ሊሰኝ የሚበቃው የሸሃዳዎች ትርጓሜ ነው። በማያሻማ ሁኔታ ተብራርቷል። ከአል ኢስራኦ ምዕራፍ ውስጥ የተጠቀሰው አንቀፅ ደጋግ ሰዎችን የሚያመልኩ ሙሽሪኮችን ስህተትና ተግባራቸውም ከትልቁ ሺርክ የሚፈረጅ መሆኑን በግልፅ አስቀምጧል። ከአልተውባህ ምዕራፍ ላይ የተጠቀሰው አንቀፅ ደግሞ አህለል ኪታቦች ሊቃውንቶችንና መነኩሳቶቻቸውን አማልክት አድርገው መያዛቸውን ገልጾ አላህን በብቸኝነት እንዲያመልኩ እንጂ በዚህ እንዳልታዘዙ ያብራራል። ሊቃውንቶችን ማምለክ ማለት አላህን በመወንጀል ሲያዙ አሜን ብሎ መቀበል እንጂ ለእነርሱ «ኢባዳ» ማድረግ አይደለም። የአንቀፁ ትክክለኛ ትርጓሜ ይኸው ነው። ነቢዩ ኢብራሂም፡-

﴿إِنِّي بَرَاءٌ مِمَّا تَعْبُدُونَ ۖ إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي﴾

«ከምትገዙት ነገር ሁሉ። ንፁህ ነኝ። ከዚያ ከፈጠረኝ በስተቀር»

በማለት ከአላህ ውጭ ሌላን ኃይል እንደማያመልኩ መግለፃቸው ተወስኗል። ይህ አይነቱ «በራኦ» (ራስን ከሽርክ ተግባራትና ከሙሽሪኮች መገንጠል) የላኢላሃ ኢላላህ ትርጓሜ አካል እንደሆነ አላህ ሲገልፅ፡-

﴿وَعَلَّمَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ ۖ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾

«በዝርዮቹም ውስጥ ይመለሱ ዘንድ (በአንድ አምላክ ማመንን) ቀሪ ቃል አደረጋት» ብሏል።

አልበቀራህ ምዕራፍ ላይ የሰፈረው አንቀፅ፡-

﴿وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ﴾

«እነርሱ ከእሳት ወጭዎች አይደሉም።»

የሚል መለኮታዊ ዛቻ ስለተሰነዘረባቸው ከሃዲያን ያወላል። እነዚህ ከሃዲያን ጣቶቻቸውን አላህን እንደሚወዱ አድርገው ይወዳሉ። አላህን በጥልቅ እንደሚያፈቅሩ አንቀፁ ይጠቁማል። ግና

ከሙስሊሞች ወገን አልፈረጃቸውም። ጣኦቶቻቸውን ከአላህ ይበልጥ የሚያፈቅሩትንስ በሙስሊምነት እንቀበላለን? ጣኦቶቻቸውን እንጅ አላህን የማያፈቅሩትንስ?

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ቃልም ተጠቃሽ ነው። «ላኢላሃ ኢለላህ ያለና ከአላህ ሌላ ያሉ ተመላኪ ኃይላትን የካደ ገንዘቡም ደሙም የተጠበቀ ነው። የምስክርነቱን እውነተኛነት የመፈተሹ ኃላፊነት የአላህ ነው» ብለዋል። ላኢላሃ ኢለላህን በቃል መናገሩ ብቻ ደምንና ገንዘብን የተጠበቀ አያደርግም። ትርጉሟን በጥልቅ መረዳትና ከልብ መቀበል ያሻል። ከአላህ ውጭ ሌላ ኃይላትን አለማምለክም። ከዘገባው ላይ በግልፅ እንደሰፈረው። ከአላህ ሌላ ባሉ ኃይላትም መካድ ያስፈልጋል። አንድ ሰው በዚህ ላይ ቅንጣት ጥርጣሬ ካለበት (ካመነታ) ገንዘቡም ደሙም ጥብቅ አይሆኑም።

እጅግ የተብራራና በግልፅ የተቀመጠ ነጥብ ነው። ከፍተኛ ትኩረት ይሻል።

ምዕራፍ ሰባት

ጉዳትን ስመከሳከስ ወይም ስማስቀረት ቀስበትን ማጥቀስ፡ ክርን ማንጠሰጠስ ወዘተ ከጂርክ ደፈረጃስ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَتُ
ضُرِّيهِ أَوْ أَرَادَنِيَ بِرَحْمَةٍ هَلْ هِيَ مُنْسِكَةٌ رَحْمَتَهُ قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ
الْمُتَوَكِّلُونَ﴾

«ከአላህ ሌላ የምትገዟቸው ጣኦታትን አያቸሁን? አላህ በጉዳት ቢፈልገኝ እነሱ ጉዳቱን ገላጮች ናቸውን? ወይስ በችሮታው ቢፈቅደኝ እነርሱ ችሮታውን አጋጆች ናቸውን? በላቸው አላህ በቂየ ነው፤ በርሱ ላይ ተመክዎች ይመካሉ፡፡»
(አል-ዙመር :38)

ኡምራን ኢብን ሁሰይን (ረዕ) እንዳስተላለፉት፡-

«إِنَّ النَّبِيَّ ﷺ رَأَى رَجُلًا فِي يَدِهِ حَلَقَةٌ مِنْ صُفْرِ فَقَالَ ﷺ مَا
هَذِهِ؟ قَالَ مِنَ الْوَاهِنَةِ فَقَالَ: أَنْزَعَهَا فَإِنَّهَا لَا تَزِيدُكَ إِلَّا وَهْنًا
فَإِنَّكَ لَوْ مِتُّ وَهِيَ عَلَيْكَ مَا أَقْلَحْتَ أَبْدَاً».

ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) የመዳብ ቀለበት ያጠለቀ እንድ ሰው ተመለከቱ፡፡ «ይህ ምንድን ነው?» አሉት፡፡ «የእርጅናን ድካም ለመቋቋም ነው ያጠለቅኩት» አላቸው፡፡ «አውልቀው፤ ከድካም ውጭ የሚያክልልህ ነገር የለም፡፡ ከእጅህ ላይ እንዳለ ሞተህ ቢሆን ኖሮ ከዘላለማዊ እሳት አትድንም ነበር» አሉት፡፡ (አህመድ ብዙም ጠንካራ ባልሆነ ሰነድ ዘገበውታል)

አህመድ አቅበት ኢብን አሚርን ጠቅሰው «መርፋዕ» በሆነ ሰነድ እንደዘገቡት የአላህ ምልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ተናግረዋል፡-

«مَنْ تَعَلَّقَ تَمِيمَةً فَلَا أَتَمَّ اللَّهُ لَهُ. وَمَنْ تَعَلَّقَ وَدَعَةً فَلَا وَدَعَ اللَّهُ لَهُ».

«ተማኢም (ሂርዝ) ያንጠለጠለ አላህ (ጉዳዩን) አይሙላለት፡፡ ወዳእ ያንጠለጠለ አላህ ስክነትን አይለግሰው፡፡»

በሌላ ዘገባ ደግሞ፡-

«مَنْ تَعَلَّقَ تَمِيمَةً فَقَدْ أَشْرَكَ».

«ሂርዝ ያንጠለጠለ የሽርክ ተግባር ፈፀመ» መባሉ ተወስኗል፡፡

ኢብን ሃቲም ሁዘይፋን ጠቅሰው እንዳስተላለፉት፡-

«أَنَّهُ رَأَى رَجُلًا فِي يَدِهِ خَيْطٌ مِنَ الْحُمَى فَقَطَعَهُ وَتَلَا قَوْلَهُ ﴿وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ﴾»

ለትኩሳት መፈወሻ በሚል ከእጁ ላይ ክር ያንጠለጠለ አንድ ሰው ተመለከቱ፡፡ ክፉን በጠሰብት፡፡ ከዚያም፡- «አብዛኛዎቻቸው እነርሱ አጋሪዎች ሆነው እንጅ በአላህ አያምኑም» (የሱፍ: 106) የሚል ቁርአናዊ ቃል አነበቡ፡፡

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ከላይ ለተጠቀሱት አላማዎች ቀለበትን ማጥለቅ፣ ክርን ማንጠልጠል ወዘተ የከበደ የሃጢአት ድርጊት ነው፡፡

2. ሶሃቢዩ ቀለበቱን እንዳንጠለጠለ ቢሞት ኖሮ ለዘላለማዊ የእሳት ቅጣት እንደሚዳረግ መገለፁ ፡- «መለስተኛው ሺርክ ከትልቁ ሽርክ ይበልጥ አጥፊ ነው» የሚለውን የሶሃባዎች አባባል ትክክለኛነት ያረጋግጣል፡፡

3. በእንዲህ ዓይነት መሠረታዊ ጉዳዮች ላይ አለማወቅ ምክንያት ሊሆን አይችልም፡፡

4. ቀለበቱ ላሰበው አላማ አይጠቅመውም፡፡ ይልቁንም ይጎዳዋል፡፡ «ከድክመት ውጭ የሚያክልልህ ነገር የለም» የሚለው ነቢያዊ ቃል ይህንን ያመለክታል፡፡

5. እንዲህ አይነቱን ተግባር የሚፈፅምን ሰው ኃይልና ቁጣ በተቀላቀለበት አኳኋን ከጥፋቱ ማረም ተገቢ ነው፡፡

6. ከአላህ ውጭ ባለ ሌላ ኃይል የተመካ አላህ ለዚያ ኃይል እንደሚተወው በሀዲስ ተገልጿል፡፡

7. ሂርዝ ማንጠልጠል የሽርክ ተግባር መፈፀም ነው፡፡

8. ለህመም (ትኩሳት/ንዳድ) ክርን ማንጠልጠልም ሽርክ ነው፡፡

9. ሁዘይፋህ የተጠቀሰውን የቁርአን አንቀፅ ማንበባቸው ሰሃቦች ለትልቁ ሽርክ የተጠቀሱ አንቀጾችን ለመለስተኛው ሽርክም እንደሚያውሉ ያመለክታል፡፡ ኢብን አባስም ከአልበቀራህ ምዕራፍ ውስጥ አንድ አንቀፅ በመጥቀስ ይህንን ስልት ተጠቅመዋል፡፡

10. ለሰው አይን (ለአይነ ጥላ) «ወዳፅ» ማንጠልጠል የሽርክ ተግባር ነው፡፡

11. ሂርዝ ላንጠለጠለ ሰው አላህ ጉዳዩን እንዳይሞላለት፣ ወዳእ ላንጠለጠለ ሰው ደግሞ አላህ ስክነትን እንዳይለግሰው ነቢዩ (ሶዐወ) ዱዓእ አድርገዋል፡፡

ምስራፍ ስምንተ

ስለመጠበቂያ (ረቃ) እና ተማሊም

(ሂርዝ) የተነገሩ የሀዲስ ዘገዛዎች

በ-ኻሪና ሙስሊም እንደዘገቡት አቡበክር አል አንሲሪ (ረዐ) ተከታዩን አስተላልፈዋል፡-

إِنَّهُ كَانَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي بَعْضِ أَسْفَارِهِ فَأَرْسَلَ رَسُولًا أَنْ لَا يَتَّقِينَ فِي رَقَبَةٍ بَعِيرٍ فَلَادَةً مِنْ وَتَرٍ أَوْ فَلَادَةً إِلَّا قُطِعَتْ.

በአንድ ጉዞ ላይ ከአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ጋር ነበርኩ፡፡ «ከከብቶች አንገት ላይ የተገመገሙ ክሮችን ወይም ደቃዎችን አንድም ሳታስቀር በጥስ» የሚል መልዕክት አስይዘው መልዕክተኛ ላኩ፡፡

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ሲናገሩ አድምጫለሁ በማለት ኢብን መስዑድ (ረዐ) አስተላልፈዋል፡-

«إِنَّ الرُّقَى وَالتَّمَائِمَ وَالتَّوَلَّةَ شِرْكٌ».

«ሩቃ፣ ሂርዝና ቲወላ ሽርክ ናቸው፡፡» (አህመድና አቡዳውድ)

ተማሊም (ሂርዝ) ከዓይነ ጥላ ለመጠበቅ ከልጆች አንገት ላይ የሚገመገሙ ነው፡፡ «የቁርአን አንቀጾች የተጻፉበት ከሆነ ይፈቀዳል፡፡» ይላሉ ከሠለፎች ከፊሎቹ፡፡ ሌሎቹ ደግሞ ኢብን መስዑድን ጨምሮ - መንገድ መክፈቱን አልወደዱትም፡፡ ሐራም እንደሆነ ይገልጻሉ፡፡

«አዛሊም» በመባልም ይታወቃል ሩቃ፡፡ ሽርክ ያልሆነ እንዳለው የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ)፡- «ለአይነ ጥላና ለህመም (ትኩሳት/ንዳድ) ይፈቀዳል» ሲሉ ገልፀዋል፡፡

«ቲወላህ» መስተፋቅር ነው፡፡ የባልና ሚስትን ፍቅር ይጨምራል ተብሎ ይታመናል- በአድራጊዎች ዘንድ፡፡

አብደላህ ኢብን ኡሰይም መርፋዕ በሆነ ሰነድ እንዳስተላለፉት፡-

مَنْ تَعَلَّقَ شَيْئًا وَكَلَّ إِلَيْهِ.

«አንዳች ነገር ያገመገመለ ሰዛ ነገር ይተዋል» መባሉ ተወስቷል፡፡(አህመድና ቲርሚዝ.)

ናወይፋዕ ተከታዩን ማስተላለፋቸውን አህመድ ዘግበዋል።
የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ፡-

يَا رُؤَيْفِعُ! لَعَلَّ الْحَيَاةَ سَتَطُولُ بِكَ فَأَخْبِرِ النَّاسَ أَنَّ مَنْ عَقَّدَ
لِحَيَاتِهِ أَوْ تَقَلَّدَ وَتَرَا أَوْ اسْتَنْجَى بِرَجِيعِ دَائِيَةِ أَوْ عَظُمِ فَإِنَّ
مُحَمَّدًا بَرِيءٌ مِنْهُ.

«ናወይፋዕ ሆይ! ምን አልባትም ረዥም ዕድሜ ልትኖር ትችላለህ። ዒሙን የቋጠረ፣ ክር ያንጠለጠለ፣ በእንስሳት ፍግ ወይም አጥንት ኢስቲንጃ ያደረገ ሙሐመድ ክርሱ የፀዱ መሆናቸውን ለሰዎች ንገር» አሉኝ።

ሰዓድ አብኑ ጁበይር እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል፡-

«مَنْ قَطَعَ تَمِيمَةً مِنْ إِنْسَانٍ كَانَ كَعَذْلِ رَقَبَةٍ»

«ከአንድ ሰው (አንገት) ላይ ሂርዝን የበጠሰ ባሪያን ነፃ ከለቀቀ ቁጥር ነው።»

ኢብራህምን በመጥቀስ ወኪዕ እንዳስተላለፉት ሶሃቦች ሂርዝን የቁርአን አናቀፅ የተከተበበትም ይሁን ሌላ አጥብቀው ይጠሉ ነበር።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የሩቃ (መጠበቂያ) እና የተማኢም (ሂርዝ) ትርጓሜ።
2. የቲወላህ ትርጓሜ።
3. ሁሉም ሽርክ ናቸው፤ ያለምንም ልዩነት።
4. ለአይነ ጥላና ለሀመም (ትኩሳት/ንዳድ) በቁርአን «ሩቃ» መጠቀም ሽርክ አይደለም።
5. ሂርዝ የቁርአን አንቀጾች የተከተቡበት ከሆነ ይፈቀዳል ወይስ አይፈቀድም በሚለው ነጥብ ላይ ኡለሞች ተወዛግበዋል።
6. ለአይነ ጥላ በሚል ከከብቶች አንገት ላይ ክርን ማንጠልጠል ሽርክ ነው።
7. ከከብቱ ወይም ከራሱ አንገት ላይ ክርን ላንጠለጠለ የተሰነዘረ አስደንጋጭ ዛቻ።
8. ከአንድ ሰው አንገት ላይ ሂርዝን የበጠሰ የሚያገኘው የላቀ ምንዳ።
9. የኢብራሂም ንግግር የተጠቀሰውን የኡለሞች ውዝግብ የሚቃረን አይደለም። የአብደላህን ባልደረቦች አቋም ብቻ የሚያንፀባርቅ ነው።

ምዕራፍ ዘጠኝ

በዛፍ፣ በድንጋይና መሰሰ ግዑዛን መባረክ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْمَرْيَمَ ۖ وَنَوَّهَ الثَّالِثَةَ الْأُخْرَىٰ﴾

«አልላትና አልሉዛን አያችሁ? ሦስተኛውንም አንስተኛዋን መናትም!» (አል-ኦድም: 19-20)

አቡዋቂድ አለይስ እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል፡-

«خَرَجْنَا مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ إِلَىٰ حُنَيْنٍ وَنَحْنُ حَدَثَاءُ عَهْدٍ بِكُفْرِ
وِلِلْمُشْرِكِينَ سِدْرَةٌ يَكْفُفُونَ عِنْدَهَا وَيَتَوَطَّوْنَ بِهَا أَسْلِحَتَهُمْ يُقَالُ
لَهَا ذَاتُ أَنْوَاطٍ فَمَرَرْنَا بِسِدْرَةٍ فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ! اجْعَلْ لَنَا ذَاتَ
أَنْوَاطٍ كَمَا لَهُمْ ذَاتُ أَنْوَاطٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ اللَّهُ أَكْبَرُ إِنَّهَا
السَّنَنُ قُلْتُمْ والذي نفسي بيده كَمَا قَالَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ لِمُوسَى
﴿اجْعَلْ لَنَا إِلَهًا كَمَا لَهُمْ آلِهَةٌ قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ﴾ لَتَرْكَبُنَّ
سُنَنَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ.

ከአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ጋር ለሁነይን ዘመቻ ተንቀሳቀሰን፡፡ ኢስላምን ከተቀበልን ብዙም አልቆየንም፡፡ ሙሽሪኮች እንዲት ዛፍ ነበረቻቸው፡፡ ከአጠገቧ ይቀመጣሉ፡፡ ሰይፋቸውንም ያንጠለጥሉባታል፡፡ «ዛት አንዋጥ» የሚል ስያሜ ተሰጥቷታል፡፡ በዚያች ዛፍ አጠገብ አለፍን፡፡ «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ+ለኛም እንደነሱ ዛቱአንዋጥ ያድርጉልን» በማለት ጠየቅናቸው፡፡ «አላሁ አክበር! ይህ የሌሎች ህዝቦች ፈለግ ነው፡፡ ነፍሴ በእጁ በሆነችው ጌታ እምላለሁ፡፡ የጠየቃችሁት በኒ ኢስራኤል ለሙሣ፡- «ሙሣ ሆይ! ለነርሱ አማልክት እንዳሏቸው ለኛም እምላክ አድርግልን» (አል-አዕራፍ: 37) በማለት ያቀረቡት አይነት ጥያቄ ነው፡፡ ከናንተ በፊት የነበሩ ህዝቦችን ፈለግ ትከተላላችሁ» አሉ፡፡ (ቲርሚዚ ዘግበውታል ፤ ሶሂህ ብለውታልም፡፡)

በቃሚ ነጥቦች

1. የኤንቀፅ «አልነጅም 19-20» ትርጉም፡፡
2. ሶህቦች ለነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ያቀረቡትን ጥያቄ እውነተኛ ምንነት መረዳት፡፡
3. ሶሃቦች ጥያቄውን አቀረቡ እንጂ አልፈፀሙትም፡፡
4. በዚህ ተግባር ወደ አላህ መቃረብን ነበር የፈለጉት፡፡ ይወደዋል በሚል ፅኑ እምነት፡፡
5. ሶሃቦች ይህንን መገንዘብ ከተሳናቸው ሌሎች እንዲህ አይነት ነገሮችን አሰመረዳታቸው የሚጠበቅ ነው፡፡
6. ሶሃቦች ከሌሎች በላቀ ሁኔታ አያሌ የመልካም ሥራ ምንዳ ክምችት፣ ከአላህ ዘንድም የምህረት ቃል ኪዳን አላቸው፡፡
7. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) በዚህ ነጥብ ላይ ምንም ዓይነት ይቅርታ አላደረጉላቸውም፤ እንዲህ በማለት ነበር ተቃውሟቸውን የገለፁት፡- «አላሁ አክበር! ይህ የሌሎች ህዝቦች ፈለግ ነው፡፡ ከናንተ በፊት የነበሩ ህዝቦችን የጥፋት ጎዳና ትከተላላችሁ፡፡»
8. ጥያቄአቸውን በኒ ኢስራኤሎች «አምላክ አድርግልን» በማለት ለመላ ካቀረቡት ጥያቄ ጋር ማመሳሰላቸው አትኩሮት ሊሰጠው የሚገባ እጅግ ጠቃማ ነጥብ ነው፡፡
9. ይህ ሁሉ ከላኢላሃ ኢላላህ ትርጓሜ ውስጥ ተካቷል፡፡ ለሶሃቦች በጉልህ ባይታያቸውም፡፡
10. የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) የሰጡትን ብይን በመሃላ አፅድቀዋል፡፡ ጠቃሚ ለሆነ ነገር ካልሆነ በቀር አይምሉም ነበር፡፡
11. ሽርክ ትልቁና አነስተኛው ተብሎ በሁለት ሊከፈል ይችላል፡፡ ምክንያቱም ሶሃቦች በዚህ ጥያቄአቸው ከኢስላም ውጭ አልተዳረጉም፡፡
12. «እኛ ኢስላምን ከተቀበልን ቅርብ ጊዜአችን ነው» ማለታቸው ሌሎች ቀደም ብለው ኢስላምን የተቀበሉት ይህን ነገር እንደሚያውቁት ያመለክታል፡፡
13. አስደናቂ ነገር ሲገጥም «ተክቢራ» ማድረግ፡፡
14. ለባሰ ጥፋት የሚዳርግን ትንሽ ቀዳዳ አለመክፈት፡፡
15. ከጃሂሊያ ሰዎች ጋር መመሳሰል የተከለከለ ነው፡፡
16. ትምህርት በሚሰጡበት ጊዜ ቁጣን መቀላቀል አስፈላጊ የሚሆንበት አጋጣሚ አለ፡፡
17. «ከናንተ በፊት የነበሩ ህዝቦች ፈለግ ነው» የሚለው ሃረግ ስለሰው ልጆች የዕድገት እርከኖች አጠቃላይ መርህ ግንዛቤን ያስጨብጣል፡፡

18. ይህ ከነቢያዊ ምልክቶች አንዱ ነው። የተነበዩት በገቢር ውሎ ተገኘ። ህዝቡ ሙስሊም ያለፉ ህዝቦችን ፈለግ ተከተለ።

19. አላህ ቁርአን ውስጥ የሁዳዎችንና ክርስቲያኖችን ያወገዘበት ነገር እኛንም ይመለከታል።

20. የኢባዳ ምንጭ መለኮታዊ ትዕዛዝ እንደሆነ አህለል ኪታብ በሚገባ ይረዳል።

21. የአህለል ኪታብ ጎዳና እንደ ሙሽሪኮች ጎዳና የተወገዘ ነው።

22. ከአንድ ባጢል (መጥፎ) እምነት፣ አመለካከት፣ ልምድና ባህል ተላቆ ወደ ኢስላም የመጣ ልቦናው ውስጥ የዚያ እምነት፣ ባህል ወይም አመለካከት ቅሪት በቀላሉ ላይፋቅለት ይችላል። ሶሃቦች ከዚህ ዘገባ ላይ «ኢስላምን የተቀበልነው በቅርቡ ነው» ማለታቸው ይህንኑ ያመለክታል።

ምዕራፍ ስድስት

ከሐሳብ ውጭ ሳሉ ኃይላት ስለማረፉ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝ لَا شَرِيكَ لَهُ ۚ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴾

«ሰግደ-ቴም፣ መገዛ-ቴም፣ ሀይወ-ቴም ሞ-ቴም ለአለማት ጌታ ለአላህ ነው፡፡ በል፡፡ ለርሱ ተጋሪ የለውም፡፡ በዚህም በማጥራት ታዘዝኩ፡፡ እኔም የሙስሊሞች መጀመሪያ ነኝ (በል)፡፡» (አል-አንዓም ፡ 162-163)

﴿ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَخَرُ ﴾

«ለጌታህ ሰገድ፣ (በሰሙ) ሰዋም፡፡» (አል-ክውሰር ፡ 2)

ዓሊ (ፈዐ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል፡-

«حَدَّثَنِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ بِأَرْبَعِ كَلِمَاتٍ: لَعَنَ اللَّهُ مَنْ ذَبَحَ لِغَيْرِ اللَّهِ. لَعَنَ اللَّهُ مَنْ لَعَنَ وَالِدَيْهِ. لَعَنَ اللَّهُ مَنْ أَوَى مُخْدِتًا. لَعَنَ اللَّهُ مَنْ غَيَّرَ مَنَارَ الْأَرْضِ.»

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዮቹን አራት ጠቃሚ ቁም ነገሮች ነግረውኛል፡-

ከአላህ ውጭ ሳሉ ኃይላት የሚያርድን አላህ ረግሞታል፡፡ ወላጆቹን የረገመ አላህ ረግሞታል፡፡ ሽሪዓዊ የቅጣት ብይን የተወሰነበትን ሰው ያስጠጋንም አላህ ረግሞታል፡፡ የመሬት ይዞታ ምልክቱን የቀየረም አላህ ረግሞታል፡፡

ጧረቅ ኢብን ሸሃብ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ)፡-

«دَخَلَ الْجَنَّةَ رَجُلٌ فِي ذُبَابٍ وَدَخَلَ النَّارَ رَجُلٌ فِي ذُبَابٍ. قَالُوا وَكَيْفَ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ مَرَّ رَجُلَانِ عَلَى قَوْمٍ لَهُمْ صَنْمٌ لَا يُجَاوِزُهُ أَحَدٌ حَتَّى يُقَرَّبَ لَهُ شَيْءٌ فَقَالُوا لِأَحَدِهِمَا قَرِّبْ قَالَ لَيْسَ عِنْدِي شَيْءٌ أَقْرَبُ قَالُوا لَهُ قَرِّبْ وَلَوْ ذُبَابًا. فَقَرَّبَ ذُبَابًا فَخَلُّوا سَبِيلَهُ فَدَخَلَ النَّارَ. وَقَالُوا لِلْآخَرِ قَرِّبْ. فَقَالَ مَا كُنْتُ

لَا قَرَبَ لَاحِدٍ شَيْئًا دُونَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَصَرَبُوا عُنُقَهُ فَدَخَلَ الْجَنَّةَ

«አንድ ሰው በዝንብ ምክንያት ጀነትን ተጎናፅፏል። አንድ ሌላ ሰው ደግሞ በዝንብ ምክንያት ለእሳት ተዳርጓል» በማለት ተናገሩ። «ይህ እንዴት ሊሆን ቻለ?» በማለት ባልደረቦቻቸው ጠየቋቸው። «ነገሩ እንዲህ ነው

ሁለት ሰዎች በአንድ ክልል ያልፋሉ። ነዋሪዎቹ አንድ ጣኦት አላቸው። በዚህ ክልል ያለፈ ማንም ሰው ለዚያ ጣኦት አንዳች ነገር ሳያቀርብ እንዲያልፍ አይፈቀድለትም። ከሁለቱ መንገዶች ለአንደኛው፡- «ለጣኦታችን መስዋዕት አቅርብ» ሲሉ ጠየቁት። «መስዋዕት የማቀርብው ነገር የለኝም።» አላቸው። «ዝንብም ቢሆን ማቅረብ ትችላለህ» አሉት። የዝንብ መስዋዕት አቀረበ። እንዲያልፍ ተፈቀደለት። በዚች ሰበብ ለእሳት ተዳረገ። ሌላኛውንም እንዲሁ «መስዋዕት አቅርብ» አሉት። «ልዑልና ኃያል ከሆነው አላህ ውጭ ለማንም መስዋዕት አላቀረብም» በማለት መለሰላቸው። አንገቱን መተው ገደሉት። ጀነትን ተጎናፅፏል።» (አህመድ ዘግበውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀጽ «አል አንዓም 162-163» ትርጉም
2. የአንቀጽ «አል ከውሰር 2» ትርጉም።
3. ከተጠቀሰው የሐዲስ ዘገባ ላይ አላህ መርገምት ከሚያወርድባቸው ሦስት ሰዎች በቅድሚያ የተወላው ከአላህ ውጭ ላሉ ኃይላት የሚያርደው ነው።
4. ወላጆቹን የተራገመ ሰው የአላህ እርግማን ይወርድ በታል። የሌሎችን ወላጆች በመርገም ለወላጆቹ መረገም ምክንያት የሆነም ከመርገምቱ አያመልጥም።
5. የአላህ ቅጣት ለተወሰነበት ሰው መጠጊያ የሆነም የአላህ እርግማን ይወርድበታል።
6. የመሬት ይዞታን ምልክት መቀየር፣ ማለትም በርሱና በጎረቤቱ መካከል ያለውን ድንበር ማፋለስም ለአላህ እርግማን ይዳርጋል።
7. ወንጀለኞችን በአጠቃላይ መራገም ይፈቀዳል። አንዱን ወንጀለኛ ለይቶ መራገም ግን ይፈቀዳል ወይስ አይፈቀድም? በሚለው ነጥብ ላይ የዑለማዎች ውዝግብ አለ።
8. እጅግ ጠቃሚ ታሪክ ተወስቷል- የዝንቧ ታሪክ።
9. ሰውዬው በአንዲት ዝንብ ሰበብ ለእሳት መዳረግ። አስቦበት አልነበረም። ከጥቃታቸው ለመዳን ነበር የፈፀመው።

10. በሙእሚኖች ልቦና ውስጥ ሽርክ የተሰጠው ክብደት፡፡ አንዲት ዝንብ መስዋዕት በማቅረብ ፍላጎታቸውን ከማሟላት ሞትን መረጠ፡፡

11. በዚህች በጥፋቱ ለእሳት የተዳረገው ሙስሊም ነው፡፡ ካፌር ቢሆን ኖሮ ለእሳት የመብቃቱን ሰበብ ሲገልፁ፡- «በአንዲት ዝንብ ሰበብ ለእሳት ተዳረገ» ባላሉ ነበር፡፡

12. ከላይ የተወሳው ዘገባ ተከታዩን ሶሒሕ የሐዲስ ዘገባ ያጠናክራል፡- «ጀነት እና እሳት ከናንተ ለአንዳችሁ በጣም ቅርብ ናቸው፡፡»

13. ውስጣዊ እምነት እጅግ አስፈላጊና ጠቃሚ ነው፡፡ ጣኦች አምላኪ ሙሽሪኮች እንኳ ይህን እውነታ በሚገባ ይረዱ ታል፡፡

ምዕራፍ ስሥራ ስንድ

ከሰላሳ ውጭ ሳቡ ኃይላት መስዋዕት በሚቀርብበት ቦታ ስሰላሳ መስዋዕት ስደቀርብም

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ لَا تَقْرَأْ فِيهِ أَبَدًا مَلْسِدًا أَتْسَسَ عَلَى الْتَقْوَىٰ مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ فِيهِ فِيهِ
رِجَالٌ يُحْشَرُونَ أَنْ يَنْظَهُرُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُظْهِرِينَ ﴾

«በርሱ ውስጥ በፍፁም አትሰገድ፤ ከመጀመሪያ ቀን ይዞ በአላህ ፍራቻ ላይ የተመሠረተው (የቁጣ) መሰገድ በውስጡ ልትሰገድበት ይልቅ የተገባው ነው፤ በሱ ውስጥ መጥራራትን የሚወዱ ወንዶች አልሉ፤ አላህም ተጥራሪዎችን ይወዳል፡፡»
(አል-ተውባህ: 108)

ሳቢት ኢብን ዲሂክ እንዳስተላለፉት፡-

«نَذَرَ رَجُلٌ أَنْ يَتَحَرَ إِبِلًا بِوَأَنَّهُ فَسَّالَ النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: هَلْ كَانَ
فِيهَا وَثْنٌ مِنْ أَوْثَانِ الْجَاهِلِيَّةِ يُعْبَدُ؟ قَالُوا لَا. قَالَ؛ فَهَلْ كَانَ
فِيهَا عَيْدٌ مِنْ أَعْيَادِهِمْ؟ قَالُوا لَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَوْفِ

بِنَذْرِكَ فَإِنَّهُ لَا وَفَاءَ لِنَذْرِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ. وَلَا فِيمَا لَا يَمْلِكُ ابْنُ آدَمَ.

አንድ ሰው «ቡዋኒህ» ከተባለ ሥፍራ ላይ ግመል ለማረድ ስለት (ነዝር) ገባ፡፡ «ከቦታው የሚመለከ የጃሂልያ ጣኦት ነበረን?» ሲሉ መልዕክተኛው ጠየቁ፡፡ «አልነበረም» አሏቸው፡፡ «ከበአላቶቻቸው አንዱ ከዚያ ቦታ ላይ ይፈፀም ነበረን?» ጠየቁ፡፡ «በፍፁም» መለሱላቸው፡፡ «ስለትህን አድርስ፡፡ አላህን በመወንጀል ወይም በማይቻል ነገር ስለት አይሞልላም» አሉ፡፡ (አቡ-ዳውድ ዘግበውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል-ተውባህ 108» ትርጉም፡፡
2. ወንጀል ሃጢአቱ የተፈፀመበትን አካባቢ ይበክላል፡፡ ፅድቅ ተግባር ደግሞ በአካባቢው ላይ አዎንታዊ ተፅዕኖ ያሳድራል፡፡
3. ያልተብራራ ነጥብ ግልፅና የተብራራ በሆነው ነጥብ መመዘን፡፡

4. ሽሪአዊ ብይን የሚሰጥ ግለሰብ አስፈላጊ ሆኖ ካገኘው ዝርዝር ሁኔታዎችን ማጣራትና ማጥናት ይችላል።

5. ለእቀባ የሚያበቁ ምክንያቶች እስከሌሉ ድረስ ለስለት (ነዝር) የተለየን ቦት መምረጥ ይፈቀዳል።

6. ከአንድ ቦታ ላይ የሚመለከ የጃሂሊያ ጣኦት ካለ ወይም ከነበረ ያን ቦታ ለስለት መምረጥ የተከለከለ ነው።

7. ከጃሂሊያ በአላት አንዱ የሚከበርበት ከሆነም አንዲሁ ይከለከላል።

8. በእንዲህ ዓይነት ቦታዎች ላይ ሊፈፀም የታሰበ ስለት ውድቅ ነው። ወንጀል በመሆኑ።

9. ሆነ ብለን እንኳ ባይሆን ከሙሽሪኮች ጋር በበአላቶቻቸው መመሳሰል የተከለከለ ነው።

10. ወንጀል በሆነ ነገር ላይ ስለት የለም።

11. ከአቅም በላይ በሆነ ነገርም ስለት የለም።

ምዕራፍ ስሥራ ሁለት

ከሰላሳ ውጭ ባለ ስካል መሳል ሽርክ ነው

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يُفُونَ بِالَّذِينَ نَعَاوُونَ مَا كَانَ لَكُمْ بِهِمْ قَوْلٌ مِّنْ لَّدُنَّكَ﴾

«(ዛሬ) በሰለታቸው ይሞላሉ፤ መከራው ተሰራጭ የሆነንም ቀን ይፈራሉ፡፡» (አል-ደሪህር፡ 7)

﴿وَمَا أَنفَقْتُمْ مِّنْ نَّفَقَةٍ أَوْ نَذَرْتُمْ مِّنْ نَّذِيرٍ فَإِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُهُ﴾

«ከምዕዋትም ማንኛውም የሰላሳቸውን፤ ወይም በሰለታ የተሳሳቸውን አላህ ያውቀዋል፡፡» (አል-በቀራህ፡ 270)

አዲሻ (ፈዕ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ሀ.ሠ) ፡-
 «مَنْ يَذَرَ أَنْ يُطِيعَ اللَّهَ فَلْيُطِعهُ. وَمَنْ نَذَرَ أَنْ يَعْصِيَ اللَّهَ فَلَا

يَعْصيه»
 «አላህን ሊያመልክ ስለት ያደረገ ስለቱን ይመላ፡፡ አላህን ለመወንጀል ስለት ያደረገ ስለቱን አይፈፅም» ብለዋል፡፡ (ቡኻሪና ሙስሊም)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ስለትን መመላት ግዴታ ነው፡፡
2. አምልኮ መሆኑ የታወቀን አንድ ነገር ከአላህ ውጭ ላሉ ሃይላት መስጠት ሽርክ ይሆናል፡፡
3. ወንጀል የሆነን ስለት መመላት አይፈቀድም፡፡

ምዕራፍ ስሥራ ሦስት ከሰባህ ውጭ ያሉ ኃይላትን ጥበቃ መሻት ሽርክ ነው

አላህ አንዲህ ብሏል፡-

﴿وَأَنْتَ كَانَ رِجَالٌ مِنَ الْإِنسِ يُؤْذُونَ رِجَالًا مِنَ الْإِنسِ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا﴾

«እነሆ ከሰዎች የሆኑ ወንዶች በጋኔን ወንዶች ይጠበቁ ነበር! ኩራትንም ጨመሯቸው፡፡» (አል-ጂን፡ 6)

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ሲናገሩ አድምጫለሁ በማለት ሽውላት ቢንት ሐኪም (ረዐ) አስተላልፈዋል፡-

«مَنْ تَزَلَّ مَنَزَلًا فَقَالَ: أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ الثَّمَانَةِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ لَمْ يَضُرَّهُ شَيْءٌ حَتَّى يَرْحَلَ مِنْ مَنَزَلِهِ ذَلِكَ».

«ወደ አንድ ቤት ሲገባ፡- «ምሉዕ በሆነው የአላህ ቃል ከፍጡራን ሁሉ ክፋት እጠብቃለሁ» ያለ ቤቱን እስኪለቅ ድረስ የሚጎዳው ነገር አያገኘውም፡፡»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አልጂን 6» ትርጉም፡፡
2. ከአላህ ውጭ ያሉ-ኃይላትን ጥበቃ መሻት (ኢስቲጋሳ) ሽርክ ነው፡፡
3. የአላህ ቃል ያልተፈጠረ ነው ለማለት አለሞች ይህንን ዘገባ እንደዋቢ ያቀርባሉ፡፡ የፍጡራንን ጥበቃ መሻት ሽርክ በመሆኑ፡፡
4. ይህ ዱዓ አጭር ቢሆንም እጅግ የላቀ ፋይዳ አለው፡፡
5. አንድ ነገር ዱንያዊ ጥቅም የሚያስገኝ ወይም ከጉዳት የሚጠበቅ መሆኑ ብቻ ሽርክ ላለመሆኑ በአስረጅነት ሊቀርብ አይችልም፡፡

ምዕራፍ ስሥራ ስራት
ከአሳህ ሴሳ ያሱ ኃይላትን መንፈሳዊ እገዛ
መሻት (ኢስቲጋሳ) ወይም እነርሱን
መማፀን (ዱዓስ) ሸርክ ነው

አሳህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذَا مِنْ الظَّالِمِينَ ○ وَإِنْ يَسْتَسْكِ اللَّهُ يَضُرَّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ ○ وَإِنْ يُرْزَقْ يَخِيرَ فَلَا رَادَّ لِفَضْلِهِ. يُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ. وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ. ﴾

«ከአሳህ በቀር የማይጠቅምንና የማይጎዳን አትገዛ፤ ብትሰራም አንተ ያን ጊዜ ከበደለኞች ትሆናለህ (ተብያለሁ በላቸው...) አሳህም ጉዳትን ቢያደርስብህ ክርሱ ሌላ ለርሱ ገላጭ የለውም፡፡ በጉንም ነገር ቢሻል ለችሮታው መላሽ የለም፤ ከሳህን የሚሻውን ይለይበታል፤ እርሱም መሐሪ አላች ነው፡፡» (ዱዓስ:106)

﴿ إِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَابْتَغُوا عِنْدَ اللَّهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴾

«እነዚያ ከአሳህ ሌላ የምትገዙዎቸው ለናንተ ሲሳይን ሊሰጧችሁ አይችሉም፤ ስለዚህ ሲሳይን ከአሳህ ብቻ ፈልጉ፤ ተገዙትም፤ ለርሱም አመሰግኑ፤ ወደርሱ ትመለሳላችሁ፡፡» (አል-አንታብ:17)

﴿ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّن يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غَفِلُونَ ○ وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ ﴾

«እስከ ትንሳኤ ቀን ድረስም ለርሱ የማይመልስላትን ጣኦት ከአሳህ ሌላ ከሚጠራ ሰው ይበልጥ የተሳሳተ ማን ነው? እነርሱም ከጥሪያቸው ዘንጊዎች ናቸው፡፡» (አል-አሐዳፍ: 5)

﴿ أَمِنْ يُحِبُّ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُ لَكُمْ خُلَفَاءَ أَلْأَرْضِ ○ أَوَلَمْ يَأْتِ اللَّهُ قَلِيلًا مَّا تَذْكُرُونَ ﴾

«ወይም ያ ችግረኛን በለመነው ጊዜ የሚቀበል፤ መከራንም የሚያስወግድ፤ በምድር ላይ ምትኮች የሚያደርጋቸው፤ ከአላህ ሌላ አምላክ አለን? ጥቂትም አትገሰፁም?» (አል-ነምል፡ 62)

ጠበራኒ እንዳስተላለፉት፡-

«إِنَّهُ كَانَ فِي زَمَنِ النَّبِيِّ ﷺ مُنَافِقٌ يُؤْذِي الْمُؤْمِنِينَ فَقَالَ بَعْضُهُمْ: قُومُوا بِنَا نَسْتَعِثُ بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ مِنْ هَذَا الْمُنَافِقِ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّهُ لَا يُسْتَعَاثُ بِي وَإِنَّمَا يُسْتَعَاثُ بِاللَّهِ».

በአላህ መልዕክተኛ ዘመን መ-አሚኖችን የሚያውክ አንድ ሙናፊቅ ነበር። «ተነሱ፤ ከዚህ ሙናፊቅ ተንኮል ይገላግሉን ዘንድ የአላህን መልዕክተኛ እገዛ እንጠይቅ» አሉ ከመ-አሚኖች ከፊሎቹ። «እኔን እገዛ መጠየቅ አይፈቀድም። እገዛ የሚጠየቀው አላህ ብቻ ነው።» አሉ መልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ)።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ለተወሰነ ተግባር ብቻ የሚያገለግሉ ዱዓዎችን የአላህን ጥበቃ መማፀንን ከሚገልፁ አጠቃላይ ዱዓዎች ጋር መደመር ለተለየ ዓላማ የሚውለውን አጠቃላይ ግልጋሎት ካለው ላይ ማከል ነው።

2. የአንቀፅ «ዩኑስ 106» ትርጉም።

3. «ኢስቲጋላ» ትልቅ ሽርክ (ሽርኩል አክበር) ነው።

4. የሰው ልጆች ሁሉ ፈርጥ የሆኑት ነብይ እንኳ ሰዎችን ለማርካት ሲሉ ይህንን ዘግናኝ ጥፋት ቢፈፅሙ ከበደለኞች እንደሚፈረጁ ተገልጿል።

5. የአንቀፅ «አልአንአም 17» ትርጉም።

6. ከአላህ ውጭ ያሉ ኃይላትን መንፈሳዊ እገዛ (ኢስቲጋላ) መጠየቅ ኩፍር ከመሆኑም ባሻገር በዚህች ዓለምም ቅንጣት ፋይዳ የለውም።

7. የአንቀፅ «አል አንከቡት 17» ትርጉም።

8. ጀነት የሚጠየቀው አላህን ብቻ እንደሆነ ሁሉ «ሪዝቅ» (ሲሳይን) መጠየቅ የሚፈቀደውም እሱን ብቻ ነው።

9. የአንቀፅ «አልአህቃፍ 5» ትርጉም።

10. ከአላህ ውጭ ያሉ ኃይላትን ከሚጠራ (ከሚያመልክ) ሰው ይበልጥ የዘቀጠ እንደሌለ ተመልክቷል።

11. ከአላህ ውጭ የሚጥጠሩ ኃይላት የጠሪዎችን ጥሪ የሚያደምጡ አይደሉም። መጠራታቸውንም አያውቁም።

12. ከአላህ ውጭ ያሉ ኃይላትን መጥራት አምልኮ ነው።
የሚጥጠሩ አካላት ጠሪዎችን እስከመጨረሻው እንዲጠሉና
እንዲርቁ ምክንያት የሆናቸውም ይኸው ነው።

13. ጥሪ ፥ የሚጥጠሩ አካላትን ማምለክ ነው።

14. ድርጊቱ ከሽርክ ተፈርጿል።

15. ከሰው ሁሉ ይበልጥ የዘቀጠ (የጠመመ) እንዲሆን
ምክንያት የሆነው ከአላህ ውጭ ያሉ አካላትን መጥራቱ ነው።

16. የእንቅፅ «አል ነምል 62» ትርጉም፤

17. ጣኦት አምላክያን በችግር ጊዜ ደራሽ አላህ ብቻ
እንደሆነ በሚገባ ይረዳሉ። ይቀበሉታልም። ለዚህም ነው መከራ
ሲያገኛቸው፤ ችግር ሲገጥማቸው አላህን ብቻ የሚጠሩት፤ የርሱን
እገዛ ብቻ የሚሹት። ይህ እጅግ የሚያስደንቅ ነገር ነው።

18. የአላህ መልዕክተኛ በተውሂድ ላይ የነበራቸው ፅኑና
ጥንቁቅ አቋም።

ምዕራፍ ስሥራ ስምሐት (ፍጡራን ሲመሰኩ ስደገባም)

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ اٰتٰرْكُوْنَ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْئًا وَّمْ يَخْلُقُوْنَ ۝ وَلَا يَسْتَطِيعُوْنَ لَهْمَ نَصْرًا وَلَا اَنْفُسَهُمْ يَنْصُرُوْنَ ﴾

«ምንም የማይፈጥሩትንና እነርሱም የሚፈጠሩትን በአላህ ላይ ያጋራሉ? ለእነርሱም መርዳት የማይችሉትን? ነፍሶቻቸውንም የማይረዱትን?» (አል-አሰራፍ:191)

﴿ وَالَّذِينَ يَدْعُوْنَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُوْنَ مِنْ فِطْمِيرٍ ۝ اِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دَعَاءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوْا لَكُمْ وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ يَكْفُرُوْنَ بِشِرْكِكُمْ وَلَا يُنَبِّتُكَ مِثْلُ خَبَرٍ ﴾

«እነዚያ ከርሱ ውጭ የምትገዟቸው የትምር ፍሬ ሽፋን እንኳ አይኖራቸውም፡፡ ብትጠሯቸው ጥሪያቸውን አይሰሙም፤ ቢሰሙም ኖሮ ሰእናንተ አይመልሱላችሁም፤ በትንሳኤ ቀን (እነርሱም በአላህ) ማጋራታችሁን ይከዳሉ፤ እንደ ውስጠ አዋቂው ማንም አይነግርህም፡፡» (ፋጢር :13)

በሰሐሕ የሐዲስ ዘገባ እንደተመለከተው:-

«شَجَّ النَّبِيُّ ﷺ يَوْمَ أُحُدٍ وَكُسِرَتْ رِجَاعِيَّتُهُ، فَقَالَ كَيْفَ يَفْلَحُ قَوْمٌ شَجَّوْا نَبِيَّهُمْ فَتَرَلَتْ: ﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ﴾»

ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) የሁሉ ዕለት የመፈንከት አደጋ ደረሰባቸው፡፡ ጥርሳቸው ተሰበረ፡፡ «ነብያቸው የመፈንከት አደጋ የደረሰበት ሀዘቦች እንዴት ለድል ይበቃሉ አሉ፡፡» ይሄኔ አላህ:- «ላንተ ከነገሩ ምንም የለህም» (አል ዒምራን: 128) የሚለውን ቁርአናዊ ቃል አወረደ፡፡

በሌላ ሰሐሕ ዘገባ እንደተወሳወሉ ኢብን ዑመር (ረዐ) ተከታዩን አስተላልፈዋል:-

«أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ إِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرُّكُوعِ فِي الرُّكْعَةِ الْآخِرَةِ مِنَ الْفَجْرِ: اللَّهُمَّ الْعَنِ فَلَانًا وَفُلَانًا بَعْدَ مَا يَقُولُ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ فَأَنزَلَ اللَّهُ: ﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ﴾»

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ከፈጅር የመጨረሻው ረከዓ ከፋኩዕ ሲነሱ:- «ሰሚዐላሁ ሊመን ሐሚደህ ረበና ለከል ሐምድ» ካሉ በኋላ:- «አላህ ሆይ በእገሌ፣ በእገሌ ላይ መርግምትህን አውርድ» በማለት ዱዓ ሲያደረጉ አድምጫለሁ። አላህ:- «ላንተ ከነገሩ ምንም የለህም» የሚለውን የቁርአን አንቀፅ አወረደ።

በሌላ ዘገባ እንደተወሳው ደግሞ መልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ):-
 ﴿يَدْعُو عَلَى صَفْوَانَ بْنِ أُمَيَّةَ وَسَهَيْلَ بْنِ عَمْرٍو وَالْحَارِثَ بْنَ هِشَامٍ فَنَزَلَتْ: ﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ﴾.

በሱፍያን አብን ሎሞየህ፣ በሱሃይል ኢብን ዑመርና በሐሪሥ ኢብን ሐሽም ላይ ዱዓ ያደርጉ ነበር። አላህም:- «ላንተ ከነገሩ ምንም የለህም» የሚል የቁርአን አንቀፅ አወረደ።

በሰሊሕ ዘገባ እንደተላለፈው አቡ-ሀረይራ እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል:-

﴿قَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حِينَ أُنْزِلَ عَلَيْهِ: ﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾ فَقَالَ يَا مَعْشَرَ قُرَيْشٍ أَوْ كَلِمَةً نَحْوَهَا: اشْتَرَوْا أَنْفُسَكُمْ لَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا. يَا عَبَّاسَ بْنَ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ! لَا أُغْنِي عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا. يَا صَفِيَّةَ عَمَّةَ رَسُولِ اللَّهِ لَا أُغْنِي عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا. وَيَا فَاطِمَةَ بِنْتَ مُحَمَّدٍ سَلِينِي مِنْ مَالِي مَا شِئْتَ لَا أُغْنِي عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا﴾.

«የቅርብ ዘመዶችህን አስጠንቅቅ» የሚለው የቁርአን አንቀፅ የወረደ እለት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) «ሀዝቡ ቀረይሽ ሆይ ነፍሶቻችሁን ከጥፋት አድኑ! ከአላህ ዘንድ ቅንጣት የምፈይዳችሁ ነገር የለም። አባሲ ኢብን አብዱል ሙጠልብ ሆይ ከአላህ ዘንድ የምፈይድህ ነገር የለም። አክስቲ ሶፍያ ሆይ ከአላህ ዘንድ ቅንጣት የምፈይድሽ ነገር የለም። የሙሐመድ ልጅ ፋጡማ ሆይ ከገንዘቤ ያሻሽን ጠይቂኝ። ከአላህ ዘንድ ግን ቅንጣት የምፈይድሽ ነገር የለም።» የሚል የአዋጅ ቃል አሰመ።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አልአዕራፍ 191» እና «የአንቀፅ ፋጢር 13» ትርጉም።

2. የሉሁድ ዘመቻ ታሪክ ቅንጫቢ።

3. የነቢያት ፈርጥ የሆኑት ነብይ ያደርጉት የነበረው ዱአ፡፡ ከበስተጀርባቸው የነበሩ ታላላቅ ሶሃቦች ሶላት ውስጥ ቆመው «አሚን» በማለት ዱአቸውን ይቀበሉ ነበር፡፡

4. ዱዓ ይደረግባቸው የነበሩ ሰዎች ካፈሮች ናቸው፡፡

5. እነኚህ ሰዎች አብዛኛዎቹ ካፈሮች የማይፈፀሙትን ወንጀል ፈፀመዋል፡፡ ነቢዩን ፈንክተዋል፡፡ የግድያ ሙከራዎችን አድርገውባቸዋል፡፡ የቅርብ ዘመዶቻቸው የሆኑ ታላላቅ ሶሃቦችን ሙት አካል በመቆራረጥ ጭራቃዊ ድርጊት ፈፀመዋል፡፡

6. አላህ ይህን በማስመልከት፡- «ላንተ ከነገሩ ምንም የለህም» የሚል ቁርአናዊ ቃል አወረደ፡፡

7. «ወይ ተውበት ያደርጋሉ፤ አሊያም ይቀጣቸዋል፡፡»

በሚል ነበር አላህ አንቀፁን ያሳረገው፡፡ ተውበት ያደረጉት ምህረት ተለግሷቸዋል፡፡

8. አንዳች ችግር ሲገጥም «ቁኑት» ማድረግ በሽሪአው የተደነገገ ነው፡፡

9. ዱዓ የሚደረግባቸውን ግለሰቦችና የወላጆቻቸውንም ስም ሶላት ውስጥ መጥቀስ ይፈቀዳል፡፡

10. «ቁኑት» ላይ አንድን ግለሰብ ለይቶና በስም ጠርቶ መርገም ይፈቀዳል፡፡

11. «የቅርብ ዘመዶችህን አስጠንቅቅ»

የሚለው የቁርአን አንቀፅ በወረደበት ወቅት የተከሰተው የነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) ውሉ፡፡

12. ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) ለሩቅም ለቅርብ ዘመዶቻቸውም፡- «ከአላህ ዘንድ ቅንጣት አልፈይዳችሁም» ሲሉ ማወጃቸው ተወስኗል፡፡

«የሙሐመድ ልጅ ፋጡማ ሆይ! ከአላህ ዘንድ ቅንጣት አልፈይድሽም» በማለት እቅጩን ተናግረዋል፡፡ እጅግ ታማኙና የነቢያት ሁሉ አለቃ የሆኑት ነቢይ (ሰ.ዐ.ወ) ለአለማት እንስቶች ፈርጥ ለፋጡማ (ረዕ) ይህንን መናገራቸውን በአሁኑ ሰዓት አንዳንድ የዋሆች ከሚፈፀሙት ተግባር ጋር ስናገናኝብ ተውሂድ ምን ያህል ችላ እንደተባለና ኢስላም ምን ያህል እንግዳ እንደሆነ እንረዳለን፡፡

ምዕራፍ ስሥራ ስድስት መስከታዊ መዕሰክት

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿حَقَّ إِذَا فُزِعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ﴾

«ከልቦቻቸው ላይ ድንጋጤ በተገለጠ ጊዜ (ተማላጆቹ) ጌታችሁ ምን አለ? ይላሉ፤ (አማላጆቹ) እውነትን አለ፤ እርሱም ከፍተኛውና ታላቁ ጌታ ነው፡፡ ይላሉ፡፡» (ሰበዕ: 23)

ቡዣሪ አቡሁረይራን (ረዐ) ጠቅሰው እንደዘገቡት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ተናግረዋል ፡-

«إِذَا قَضَىٰ اللَّهُ الْأَمْرَ فِي السَّمَاءِ ضَرَبَتِ الْمَلَائِكَةُ بِأَجْنِحَتِهَا خُضْعَانًا لِقَوْلِهِ كَأَنَّهُ سِلْسِلَةٌ عَلَىٰ صَفْوَانٍ يَنْفُذُهُمْ ذَلِكَ حَتَّىٰ إِذَا فُزِعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ فَيَسْمَعُهَا مُسْتَرَقُّ السَّمْعِ. وَمُسْتَرَقُّ السَّمْعِ هَكَذَا بَعْضُهُ فَوْقَ بَعْضٍ. وَصَفَهُ سَفِيَانٌ بِكَفِّهِ فَحَرَّفَهَا وَيَدَّدَ بَيْنَ أَصَابِعِهِ فَيَسْمَعُ الْكَلِمَةَ فَيُلْقِيهَا إِلَىٰ مَنْ تَحْتَهُ ثُمَّ يُلْقِيهَا الْآخَرُ إِلَىٰ مَنْ تَحْتَهُ حَتَّىٰ يُلْقِيهَا عَلَىٰ لِسَانِ السَّاجِرِ أَوِ الْكَاهِنِ فَرُبَّمَا أَدْرَكَهُ الشَّهَابُ قَبْلَ أَنْ يُلْقِيَهَا. وَرُبَّمَا أَلْقَاهَا قَبْلَ أَنْ يُدْرِكَهُ فَيَكْذِبُ مَعَهَا مِائَةٌ كَذِبَةٍ فَيَقَالُ أَلَيْسَ قَدْ قَالَ لَنَا يَوْمَ كَذَا وَكَذَا وَكَذَا وَكَذَا فَيَصْلُقُ بِتِلْكَ الْكَلِمَةِ الَّتِي سُمِعَتْ مِنَ السَّمَاءِ»

«አላህ አንድ ውሳኔ በሚያስተላልፍበት ወቅት መላእክቶች በታዛዥነት ክንፋቸውን ይመታሉ፡፡ ውሳኔውንም በፀጋ ይቀበላሉ፡፡ ድንጋጤው ሲለቃቸው፡- «ጌታችሁ ምን አለ?» በማለት ይጠይቃሉ፡፡ «እውነትን ተናግሯል፤ ልዕልናው ታላቅ ነው፡፡» የሚል ምላሽ ያገኛሉ፡፡ ሽይጧን ውይይታቸውን ያዳምጥና ለበታቹ ያቀብለዋል፡፡ ያኛው ለሚቀጥለው አያለ በመጨረሻ ጠንቁቅ ዘንድ ይደርሳል፡፡ ሽይጧኑ ወሬውን ከማቀበሉ በፊት ተወርዋሪ ኮከብ አግኝቶ ሊመታው ወይም ሊስተውና ወሬውን ሊያቀብል ይችላል፡፡ ጠንቁቅ መቶ ውሸቶችን ጨማምሮባቸው ያወራል፡፡ «አንድ ቀን እንዲህ እንዲህ በማለት ነግሮን ነበር፡፡ ያለው አልሆነምን?»

ይባላል። ከሰማይ ባደመጣት አንዲት ንግግር ሰበብ ከለዎች ዘንድ ተቀባይነትን ያገኛል።

ነዋስ ኢብን ሰምአን እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሲ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል ፡-

«إِذَا أَرَادَ اللَّهُ تَعَالَى أَنْ يُوحِيَ بِالْأَمْرِ تَكَلَّمَ بِالْوَحْيِ أَخَذَتْ السَّمَوَاتُ مِنْهُ رَجَفَةً أَوْ قَالَ رَعْدَةً خَوْفًا مِنَ اللَّهِ تَعَالَى. فَلَمَّا سَمِعَ ذَلِكَ أَهْلُ السَّمَوَاتِ صُعِقُوا وَخَرُّوا لِلَّهِ سُجَّدًا فَيَكُونُ أَوَّلَ مَنْ يَرْفَعُ رَأْسَهُ جِبْرِيلُ فَيَكَلِّمُهُ اللَّهُ مِنْ وَحْيِهِ بِمَا أَرَادَ. ثُمَّ يَمُرُّ جِبْرِيلُ عَلَى الْمَلَائِكَةِ كُلِّهَا مَرًّا بِسَمَاءٍ سَأَلَهُ مَلَائِكَتُهَا مَاذَا قَالَ رَبُّنَا يَا جِبْرِيلُ، فَيَقُولُ جِبْرِيلُ: قَالَ الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ. فَيَقُولُونَ كُلُّهُمْ مِثْلَ مَا قَالَ جِبْرِيلُ. فَيَنْتَهِي جِبْرِيلُ بِالْوَحْيِ إِلَى حَيْثُ أَمَرَهُ اللَّهُ تَعَالَى»

«አላህ አንድን መልዕክት ማስተላለፍ በሚፈልግበት ወቅት ያንን ወሀይ (ራዕይ) ይናገራል። ሰማያት አላህን ከመፍራት የተነሳ ይርዳሉ። የሰማየሰማያት ነዋሪዎችም ይህንን ሲያደምጡ ይንቀጠቀጣሉ። ለአላህ ሱጁድ ይወርዳሉም። በመጀመሪያ ራሱን ከሱጁድ የሚያነሳው ጅብሪል ነው። አላህ ከወሀዩ የሚሻውን ይነግረዋል። ከዚያም ጅብሪል በመላኪያ መሀከል ያልፋል። በሰማያት ባለፈ ቁጥር «ጅብሪል ሆይ! ጌታችን ምን አለ?» በማለት መላኪያ ይጠይቁታል። «እውነትን ተናገረ። እጅግ የተላቀና ልዑል አምላክ ነው» ይላቸዋል። ሁሉም ጅብሪል የተናገረውን ያስተጋባሉ። ጅብሪል ወሀዩን ይዞ ከተፈለገው ቦታ ይደርሳል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «ሰበአ 23» ትርጉም
2. ሽርክን በተለይም ከደጋግ ሰዎች ጋር ተያያዥነት ያለው ከሆነ በማጋለጡ ረገድ ይህ አንቀፅ ጠንካራ ዋቢ ነው። የሽርክን ስረመሠረት ከልቦና ላይ አውጥቶ የሚጥል ኃይል አለው ተብሎለታል።
3. «እውነትን አለ! እርሱም ከፍተኛው ታላቁ ጌታ ነው» የሚለው ቁርአናዊ ቃል ትርጉም።
4. መላኪያ ስለዚህ ቃል የመጠየቃቸው ሰበብ።

5. ጅብሪል ከጠየቁት በኋላ «እንዲህ፥ እንዲህ አለ» የሚል ምላሽ ይሰጣቸዋል።

6. መጀመሪያ ከሱጁድ ራሱን የሚያቀናው ጅብሪል እንደሆነ ተወስቷል።

7. ለሚጠይቁት የሰማየ ሰማያት ነዋሪዎች ሁሉ ምላሽ ይሰጣል።

8. ሁሉም የሰማየ ሰማያት ነዋሪዎች በፍርሃት ይርዳሉ።

9. ሰማያት በአላህ ንግግር መንቀጥቀጣቸው ተወስቷል።

10. ለሚፈለገው አካል ወሀይ የማድረሱ ተግባር የሚፈፀመው በጅብሪል አማካይነት ነው።

11. ሽይጧኖች ከሰማይ ወሬ ይቀዳሉ።

12. ሽይጧኖች እርስ በርስ እንዴት እንደሚደራረቡ።

13. ከዋክብት በወሬ ለቃሚ ሰይጣናት ላይ እንደሚወረወሩ።

14. አንዳንድ ጊዜ ሽይጧኖች ወሬ ከማቀበላቸው በፊት የከዋክብት ጥቃት ይደርስባቸዋል። አንዳንድ ጊዜ ደግሞ ከአደጋው አምልጠው ለጅንና ለሰው ወዳጆቻቸው የለቃቀሙትን ወሬ ያቀብላሉ።

15. ጠንቋይ አንዳንድ ጊዜ እውነትን ሊናገር እንደሚችል።

16. ከአንዲት እውነት ጋር መቶ እብለቶችን እንደሚቀላቅል።

17. እብለቱ በሰዎች ዘንድ ተቀባይነት የሚያገኘው ከሰማይ በደረሰችው አንዲት እውነት ሳቢያ ነው።

18. የሰዎች ነፍሶች ከንቱ ነገሮችን (ባጢልን) ለመቀበል ያላቸው ዝግጁነት። ለአንዷ እውነት ትኩረት ሊቸሩ መቶ ሀሰቶችን ግን አያስተውሉም።

19. ሰዎች ከጠንቋይ የሰሟትን አንዲት እውነት እርስ በርስ እየተቀባበሉ ያደንቃሉ። ያችን እውነት ለጠንቋዩ ትክክለኛነት እንደዋቢ ይጠቀሙባታል።

20. የአላህን ባህሪያት ማወቅ።

21. የፍጡራን በአላህ ፍርሃት መራድና መርገፍገፍ።

22. መላኪኮች ለአላህ ሱጁድ እንደሚወርዱ።

ምዕራፍ አሥራ ሰባት

ምዕራፍ (ሸፋክ)

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَأَنْذِرْ يَٰكَافِرِينَ الْكَذِبَ إِذَا قَالُوا أَن يَنْصُرُوا آلَ رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ دُونِي وَلَا شُفَعَاءُ لَهُمْ يَنْقُوتُونَ﴾

«እነዚያን ክርሱ ሌላ ረዳትና አማላጅ የሌላቸው ሲሆኑ ወደ ጌታቸው መሰብሰብን የሚፈሩትን ይጠነቀቁ ዘንድ በርሱ (በቁርአን) አስፈራሩ፡፡» (አል-አንፃም:51)

﴿قُلْ لِلَّهِ الشَّفَعَةُ جَمِيعًا﴾

«ምልጃ ሁሉም የአላህ ብቻ ነው» (አል-ዙመር :44)

﴿مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾

«ያ ከእርሱ ዘንድ በፍቃዱ ቢሆን እንዲ የሚያማልድ ማን ነው?» (አል-በቀራህ:255)

﴿وَكَمْ مِنْ مَّالِكٍ فِي السَّمَوَاتِ لَا تُنْفِقُ مِمَّنْهُنَّ شَيْئًا إِلَّا مِنْ بَعْدِ أَنْ يَأْذَنَ اللَّهُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَرْزُقُ﴾

«በሰማያት ውስጥ ካሉ መላዕክትም ብዙዎቹ ሲማለዱት ለሚሻውና ለሚወደው ሰው ከፈቀደ በኋላ እንዲ ምልጃቸው ምንም አይጠቅምም፡፡» (አል-ነጅም :26)

﴿قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ رَضَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِنْقَالَ ذَرَوْا

السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهَا مِنْ شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ ۝ وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ﴾

«እነዚያን ከአላህ ሌላ አማልክት ብላቸው የምትጠሯቸውን ጥሩ፤ በሰማያትም በምድርም ውስጥ የብናኝ ክብደት ያክል ምንም አይችሉም፡፡ ለነርሱ በሁለቱም ውስጥ ምንም ሽርክና የላቸውም፡፡ ከነርሱም ለርሱ ምንም አጋዥ የለውም፥ ብላቸው፡፡ ምልጃ እርሱ ለፈቀደለት ሰው ብቻ ቢሆን እንዲ ክርሱ ዘንድ ምንም አትጠቅምም፡፡» (ሰበሪ: 22-23)

አቡል አባስ እንደሚሉት ሙሽሪኮች ከአላህ ውጭ ያሉ ጋይላት ይፈፀሟቸዋል በሚል ተስፋ ያደረጉባቸውን ነገሮች ሁሉ ክርሱ ሌላ ያሉ አካላት ሊፈፀሟቸው አቅሙ እንደሌላቸው በግልፅ

በፍራጅ፡፡ ከአላህ ውጭ ኃይልና ችሎታ ያለው አካል የለም፡፡ ረዳትም የለውም፡፡ ምልጃ ብቻ ነበር በዚህ መልኩ ሳይብራራ የቀረው፡፡ እርሱንም በፈቃዱ ብቻ እንደማይከናወን፡-

﴿وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ارْتَضَىٰ﴾

«ለወደደው ሰው እንጂ ለሌላ አያማልድም»

በማለት አብራርቷል፡፡ ሙሽሪኮች ተገቢያቸው እንደሆነች ተስፋ ያደረጓት ሽፈክ (ምልጃ) የቂያማ ቀን ትነፈጋቸዋለች፡፡ ቁርዓን እንደማትፈቅድላቸው ገልጿል፡፡

ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንደተናገሩት፡-

«أَنَّهُ يَأْتِي فَيَسْجُدُ لِرَبِّهِ وَيَخْمَدُهُ لَا يَبْدَأُ بِالشَّفَاعَةِ أَوْلاً ثُمَّ يَقَالُ لَهُ: ارْفَعْ رَأْسَكَ وَقُلْ يُسْمَعُ وَسَلْ تُعْطَ وَاشْفَعْ تُشْفَعُ».

የቂያማ እለት ሽፈክ ከመጠየቃቸው በፊት ለአላህ ሱጽድ ይወርዳሉ፡፡ ያመስግኑታልም፡፡ «ራስህን ከሱጽድ አንሳ፡፡ ተናገር፤ ተሰሚነት ይኖርሃል፡፡ ጠይቅ ፤ ትሰጣለህ፡፡ ምልጃ ተማፀን፤ ይፈቀድልሃል» ይባላሉ፡፡

አቡሁረይራ፡-

«مَنْ أَسْعَدُ النَّاسَ بِشَفَاعَتِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ مَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ خَالِصاً مِنْ قَلْبِهِ».

«የእርስዎን ሽፈክ ለማግኘት የታደለ ሰው እንዴት አይነቱ ነው?» በማለት ጠየቁቸው፡፡ «ከልቡ በፍፁም ቅንነትና ታማኝነት (ኢኸላስ) ላኢላሃ ኢለላህን ያለ፡፡» በማለት መለሱ፡፡

በአላህ ፈቃድ በተውሂድ (ኢኸላስ) ላይ የፀኑት ብቻ ናቸው የነብዩን ምልጃ የሚያገኙት፡፡ ሙሽሪኮች ፈፅሞ ለዚህ ዕድል አይበቁም፡፡

በአጭሩ ለማስቀመጥ ያህል ሽፈክን የሚፈቅደው አላህ ብቻ ሲሆን የሚፈቅደውም ለተውሂድ ሰዎች ብቻ ነው፡፡ ሊያልቀውና የተከበረን ደረጃ ሊያጎናፅፈው ይታደል ዘንድ በፈቀደለት ግለሰብ ዱዓ አማካይነት፡፡

ቁርክን ተቀባይነት እንደሌለው የገለፀው ሽርክ የተቀላቀለበትን ትድግና(ሽፈክ) ነው፡፡ ለዚህም ነው በሌሎች አናቅፅ ላይ በአላህ ፈቃድ ተፈፃሚነት የሚኖረው ሽፈክ እንዳለ

ያስቀመጠው። ለእንዲህ አይነቱ ሸፈክ የታደሉት የተውሂድና የኢክላስ ባለሀብቶች ብቻ እንደሆኑ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ተናግረዋል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ከላይ የተጠቀሱ የቁርክን አንቀጾች ትርጓሜ።
2. ተቀባይነት እንደሌለው የተገለፀው የሸፈክ አይነት።
3. ተቀባይነቱ የፀደቀለት የሸፈክ ዓይነት።
4. ታላቁ የትድግና ክንውን (ሸፈክተልኩብራ) «መቃመል መስሙድ» ላይ እንደሚፈፀም።
5. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) በሸፈክ እንደማይጀምሩ፤ መጀመሪያ ሱጁድ ይወርዳሉ። ሲፈቀድላቸው ሸፈኩን ይጠይቃሉ።
6. ለነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ትድግና የታደለ የሰው አይነት።
7. በአላህ ላይ ያሻረኩ ሰዎች ይህን ታላቅ እድል አያገኙም።
8. የሸፈክ ምንነትና ባህሪ።

ምዕራፍ ስሥራ ስምንተ

ስላህ የሚፈጠገውን ሰው ወደቀጥተኛ

መንገድ ይመራል

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ﴾

«አንተ የወደድከውን ሰው ፈፅሞ አታቀናም፡፡ ግን አላህ የሚሻውን ሰው ያቀናል፡፡ አርሱም ቅኖቹን አዋቂ ነው፡፡» (አል-ቀሰስ፡56)

ቡኸሪና ሙስሊም እንደዘገቡት መሰየብ አባታቸውን ዋቢ በማድረግ ተከታዩን ዘገባ አስተላልፈዋል፡-

«قَالَ لَمَّا حَضَرْتُ أَبَا طَالِبٍ الْوَفَاةَ جَاءَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَعِنْدَهُ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أُمَيَّةَ وَأَبُو جَهْلٍ فَقَالَ لَهُ يَا عَمُّ! قُلْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ كَلِمَةً أَحَاجُّ لَكَ بِهَا عِنْدَ اللَّهِ، فَقَالَا لَهُ أَنْزَعُبْ عَنْ مِلَّةِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ؟ فَأَعَادَ عَلَيْهِ النَّبِيُّ ﷺ فَأَعَادَا فَكَانَ آخِرُ مَا قَالَ، هُوَ عَلَى مِلَّةِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ وَأَبِي أَنْ يَقُولَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا تَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ مَا لَمْ أَنُكَ عَنْكَ. فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: ﴿مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولِي قُرْبَىٰ﴾. وَأَنْزَلَ اللَّهُ فِي أَبِي طَالِبٍ: ﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ﴾.

አቡ ሚሊብ ከሞት አፋፍ ላይ በነበሩበት ወቅት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ከርሳቸው ዘንድ መጡ፡፡ አብደላህ ኢብን አቢ ኡመያህና አቡጃህል ከአቡ ሚሊብ ጋር ነበሩ፡፡ «አጎቱ ሆይ! ላሊላሃ ኢላላህ በል፤ ከአላህ ዘንድ በአስረጅነት የማቀርብልህ ቃል ናት፡፡» ሲሉ መልዕክተኛው አቡሚሊብን ጠየቋቸው፡፡ «ከአብዱል ሙጢሊብ መንገድ ታፈነግጣለህን?» አሉ አቡጃህልና አብደላህ ኢብን ኡመያህ፡፡ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) በድጋሚ ተማፀኗቸው፡፡ ሁለቱም ግለሰቦች ያሉትን ደገሙ፡፡ አቡ ሚሊብ በመጨረሻ በአብዱል ሙጢሊብ መንገድ መፅናተቱን ተናገሩ፡፡ ላሊላሃ ኢላላህ በማለት

ፈቃደኛ አልሆኑም። «እስክከለክል ድረስ ከአላህ ዘንድ ምህረትን እማፀንልሃለሁ» አሉ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ)። አላህም፡- «ለነቢዩና ለነዚያ ላመኑት ለአጋሪዎቹ የዝምድና ባለቤቶች ቢሆኑም እንኳ እነሱ ከሃዲዎች የእሳት ጓዶች መሆናቸው ከተገለፀላቸው በኋላ ምህረትን ሊለምኑ የሚገባ አልነበረም።» (አልተውባህ 113) የሚል የቁርአን አንቀፅ አወረደ። አቡጊሊብን አስመልክቶም ፡- «አንተ የወደድከውን ሰው ፈፅሞ አታቀናም፤ ግን አላህ የሚሻውን ሰው ያቀናል። እርሱም ቅኖቹን አዋቂ ነው»(አል-ቀሶስ:26) የሚል መለኮታዊ ቃል አወረደ።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አልቀሶስ 26» ትርጉም።
2. የአንቀፅ «አልተውባህ 113» ትርጉም።
3. የላ ኢላሃ ኢለላህ ትክክለኛ ትርጓሜ ተገልጿል። አለማዕ የሚባሉ ክፍሎች ይህንን ነጥብ በተዛባ መልኩ ሲረዱት ይስተዋላሉ። እጅግ ከፍተኛ ትኩረት ሊቸረው ይገባል።
4. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) አቡጊሊብን «ላ ኢላሃ ኢለላህ በል» እያሉ በሚማፀኑበት ወቅት አቡጀህልና ባልደረቦቹ የዚህችን ቃል ትክክለኛ ምንነትና ትርጓሜ ይረዱ ነበር። የኢስላምን መሠረተ አስመልክቶ ከአቡ ጀህል ያነሰ እውቀት ያለው ሰው እጅግ አሳፋሪ ከሆነ የድንቁርና ዝቅጠት ውስጥ ነው።
5. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ኢስላምን በማድረሱ ረገድ የነበራቸው ብርታትና አጎታቸው ኢስላምን አንዲቀበሉ የነበራቸው ጉጉት።
6. አብዱል ሙጦሊብና አያት ቅድመ አያቶቻቸው ኢስላም ውስጥ እንደነበሩ ይነገራል። ሀሰት መሆኑን ከዚህ ዘገባ እንረዳለን።
7. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ለአጎታቸው አብዱል ሙጦሊብ ከአላህ ዘንድ ምህረትን ይማፀኑ ነበር። ተቀባይነት አላገኙም። ምህረት እንዳይለምኑ እቀባ ተደርጎባቸዋል።
8. መጥፎ ጓደኛ በሰዎች ላይ የሚያደርስው አስከፊ ጉዳት።
9. ለመሪዎችና ለቅድመ አያቶች ከተገቢው በላይ ክብር መቸር የሚያስከትለው ጥፋት።
10. ጃሂሊያው በዋቢነት የሚያቀርበው የመሪዎችንና የአያቶችን እምነትና ተግባር ነው።
11. የአንድ ተግባር ጠቀሜታ መቋጫው ላይ መሆኑን ከተጠቀሰው ዘገባ እንረዳለን። አብዱል ሙጦሊብ በሞጨረሻው የሀይወት እስትንፋሳቸውም እንኳ «ላኢላሃ ኢለላህ» ቢሉ ኖሮ ከእሳት ነፃ ይወጡ ነበር።

12. ይህ «ሹብሐ» ትክክለኛውን እምነት በሳቱ ሰዎች ልቦና ውስጥ የተቸረው ትልቅ ቦታ ትኩረትን ይስባል። አጥብቀው የተከራከሩበት ነጥብ ይህችው ብቻ እንደሆነች ታሪክ ያመለክታል። መልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) አፅንኦት ሰጥተው በተደጋጋሚ ለማብራራት ሞክረዋል። ታላቅና ግልፅ በመሆኗ ነው ሊዘላታ ያልፈለጉት።

ምዕራፍ ስሥራ ዘጠኝ

በሰው ልጆች ከህደትና ዲናቸውን መተው ምክንያቱ

በዲጋፖ ሰዎች ያላቸው የተጋነነ ስመስካክት ነው

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ﴾

«እናንተ የመፅሐፍ ሰዎች ሆይ! በሀይማኖታችሁ ወሰን አትላፉ! በአላህም ላይ አውነትን እንዲ አትናገሩ» (አል ረሳዕ:171)

﴿وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا﴾

«የዑቅንም፣ ነስርንም አትተው» (ኑህ :23)

የሚለውን የቁርአን አንቀፅ ኢብን ሳባስ ሲያብራሩ ፡-

«هَذِهِ أَسْمَاءُ رَجَالٍ صَالِحِينَ مِنْ قَوْمِ نُوحٍ فَلَمَّا هَلَكُوا أَوْحَى الشَّيْطَانُ إِلَى قَوْمِهِمْ أَنْ أَنْصِبُوا إِلَى مَجَالِسِهِمُ الَّتِي كَانُوا يَجْلِسُونَ فِيهَا أَنْصَابًا وَسَمُّوْهَا بِأَسْمَائِهِمْ فَفَعَلُوا وَلَمْ تُغْبَدْ حَتَّى إِذَا هَلَكَ أَوْلَئِكَ وَنَسِيَ الْعِلْمُ عُيِدَتْ»

«እነኚህ በአንቀፁ ላይ የተጠቀሱ ሰዎች ከኑህ ሀዝቦች ውስጥ የደጋግ ሰዎች መጠሪያዎች ነበሩ፡፡ ሁሉም ለሀልፊት ሲበቁ ሸይጣን ለህብረተሰባቸው ይቀመጡበት ከነበረው ሥፍራ ላይ ሀውልቶች ትክሉ እና በየሰዎቻቸው ሰይሟቸው የሚል ረዕይ አስተላለፈ፡፡ ያላቸውን ፈፀሙ፡፡ ግን ሀውልቶችን አላመለኩም፡፡ ይህን ያደረገው ትውልድ አለፈ፡፡ እውቀት ጠፋ፡፡ ቀስ በቀስ ለመመለክ በቁ፡፡»

ኢብን-ል ቀይም እንደሚሉት እነኚህ ደጋግ ሰዎች ሲሞቱ ህብረተሰቡ ከመቃብራቸው ላይ ተቀመጠ፡፡ ሀውልቶችን ገነባም፡፡ ጊዜ እየረዘመ ሲሄደ ለመታሰቢያነት የታነፁ ሀውልቶች ለመመለክ በቁ፡፡

ዑመር (ፈዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ)፡-

«لَا تَطْرُونِي كَمَا أَطْرَتِ النَّصَارَى ابْنَ مَرْيَمَ. إِنَّمَا أَنَا عَبْدٌ فَقُولُوا عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ».

«ክርስቲያኖች የማርያምን ልጅ ኢሳን ከተገቢው በላይ እንዳላቁት፥ የኔንም ክብር ከሚገባው በላይ ከፍ አታድርጉ። እኔ የአላህ ባሪያ ነኝ የአላህ መልዕክተኛና ባሪያ ብቻ በሉኝ።» ብለዋል። (ቡካሪና ሙስሊም)

እንዲህም ሲሉ ተደምጠዋል፡-

«إِنَّا كُمْ وَالْغُلُوَّ فَإِنَّمَا أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ الْغُلُوَّ».

«ፅንፈኝነትን አደራ ተጠንቀቁ። ከናንተ በፊት የነበሩ ህዝቦችን ለጥፋት የዳረገው ፅንፈኝነት ነው።»

ሙስሊም ኢብኑ መስኩድን ጠቅሰው እንደዘገቡት አላህ መልዕክተኛ (ሰ.ዐ.ወ) ፡-

«هَلَكَ الْمُتَنَطِعُونَ» قالها ثلاثاً

«ፅንፈኞች ለጥፋት ተዳረጉ»

በማለት ሦስት ጊዜ ደጋግመው ተናግረዋል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ይህንንና ተከታዮቹን ሁለት ምዕራፎች በአንክሮ ያስተዋለ ኢስላም ከሰዎች ልቦና ውስጥ ምን ያህል እንደተፋቀ ይረዳል። የአላህንም የሰዎችን ቀልብ የመቀያየር ችሎታ ያስተውላል።

2. ምድር ላይ የተከሰተው የመጀመሪያ ሽርክ ከደጋግ ሰዎች ጋር በተያያዘ መልኩ እንደሆነ ተወስኗል።

3. ነቢያት ከአላህ የተላኩ መሆናቸው እየታወቀ ያስተማሩት ዲን የተቀየረበት የመጀመሪያ ምክንያት።

4. ቢድኦ ከሰው ልጆች ጋር የሚጋጭና ሽሪዓዊ መሠረትም የሌለው ከመሆኑ ጋር ሰፊ ተቀባይነትን ማግኘቱ።

5. የዚህ ሁሉ ምክንያት እውነትን ከሀሰት መለየት አለመቻሉ ነው። መጀመሪያ ደጋግ ሰዎችን ከልክ በላይ ማፍቀር ተከሰተ። በመቀጠልም አዋቂ የሚባሉ የህብረተሰብ ክፍሎች ይበጃል በሚል በጎ ስሜትና በንፁህ ንያ ተነሳስተው የከወኑት ተግባር፥ ቀጣዩ ትውልድ የነርሱን በጎ አላማ ባለመረዳት ጥንሰሳቸውን ለጥፋት አዋለው።

6. የአንቀፅ «ኑህ፥ 23» ትርጉም።

7. የሰው ልጅ ተፈጥሯዊ ባህሪ። ሀቅን ላለመቀበል ያንገራግራል። ባጢልን ግን በሙሉ ልብ ያስተናግዳል።

8. «ቢድኦ ለኩፍር ይዳርጋል» የሚለው የሰለፎች አባባል ጠንካራ መሠረት አለው።

9. ሽይጧን የቢድኦን የመጨረሻ ውጤት በጥልቅ ይረዳል። ቢድኦ የቱን ያህል በንፁህ ስሜትና መልካም «ንያ» ቢወጠንም መጨረሻው አስከፊ ነው።

10. ፅንፈኝነትን የሚያወግዝ አጠቃላይ መርህ ተሰጥቷል። ፅንፈኝነት የሚያስከትለውን አስከፊ ውጤት መረዳት ያሻል።

11. ለፅድቅ ክንውን እንኳ ቢሆን ቀብር ላይ ለረዥም ጊዜ መቆየት ጥፋት ሊያስከትል ይችላል።

12. ሀውልት ማነፅ የተከለከለ ነው። እንዲወገድ የመደረጉ ጥበብ ግልፅ ነው።

13. የተጠቀሰውን ታሪክ ማወቅና ዘወትር ማስታወስ ጠቃሚ ነው።

14. እጅግ የሚገርመውና የሚደንቀው ሰዎች ይህን ታሪክ ከቁርኦን ተፍሲርና ከሐዲስ ኪታቦች ላይ ዘወትር እያነበቡና ትርጉሙንም በሚገባ እየተረዱ የኑህን ሕዝቦች የጥፋት ተግባር እንደ ፅድቅ የዲባዳ ክንውን መቁጠራቸው ነው። አላህና መልዕክተኛው የከለከሉት ግልፅ ኩፍርን ብቻ ነው ብለው ማሰባቸው ደግሞ ከዚህ በላይ ያስገርማል። አላህ ልቦናቸውን ከእውነት ጋር ይታል።

15. እነርሱ የከጀሉት ሽፈኦን እንጅ ሌላን እንዳልሆነ ግልፅ ነው።

16. የመጀመሪያ ሀውልቶችን የተከሉ ክፍሎች ያን ሲያደርጉ ምንም ዓይነት አላማ አልነበራቸውም ብለው ማሰባቸው።

17. «ክርስቲያኖች የማርያምን ልጅ ክብር አለቅጥ አንዳጎኑት እናንተም የኔን ክብር ከተገቢው በላይ አታዝልቁት» በማለት መልዕክተኛው የሰጡት ትምህርት እጅግ ከፍተኛ ቁም ነገርን አዝሏል። የአላህ ሰላትና ሰላም ይስፈንባቸው። መልዕክታቸውን በሚገባ አድርሰዋል።

18. ፅንፈኞች ለጥፋት እንደሚዳረጉ በመግለፅ ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) ጥሩ ምክር ለግሰውናል።

19. የኑህ ህዝቦች ሀውልቶችን ማምለክ የጀመሩት እውቀት ሲጠፋ፥ መሐይምነት ሲስፋፋ ነበር። ይህ የዕውቀትን ጠቀሜታና የመሐይምነትን አስከፊነት በጉልህ ያሳያል።

20. «ኢልም» እንዲከስም ምክንያቱ የዑለሞች ማለቅ ነው።

ምዕራፍ ፶፱

የሰንደን ደግ ሰው መቃብር ማምሰክ ደቅርና

ከዚያ ሰው ቀብር ላይ ስላህን ማምሰክ

እንኳ በጥብቅ ተወግዟል

በሰሂሐል ቡኻሪ እንደተዘገበው አዲሻ (ፈዕ) ተከታዩን አስተላልፈዋል፡-

«أَنَّ أُمَّ سَلَمَةَ ذَكَرَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ كَنِيْسَةً رَأَتْهَا بِأَرْضِ الْحَبَشَةِ وَمَا فِيهَا مِنَ الصُّوَرِ. فَقَالَ أَوْلَيْكَ إِذَا مَاتَ فِيهِمُ الرَّجُلُ الصَّالِحُ أَوْ الْعَبْدُ الصَّالِحُ بَنَوْا عَلَى قَبْرِهِ مَسْجِدًا وَصَوِّرُوا فِيهِ تِلْكَ الصُّوَرِ أَوْلَيْكَ شِرَارُ الْخَلْقِ عِنْدَ اللَّهِ. فَهَؤُلَاءِ جَمَعُوا بَيْنَ فِتْنَتَيْنِ فِتْنَةُ الْقُبُورِ وَفِتْنَةُ التَّمَائِيلِ»

አ.መ.ሰለማህ ሀበሻ መሬት ላይ ስላየችው አንድ ቤተክርስቲያን፣ በውስጡ ስላሉ ሀውልቶችና ስዕላ ስዕሎች ለነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) አጫወተቻቸው፡፡ «እነርሱ ከአላህ ዘንድ በጣም የተጠሉ ሀዘቦች ናቸው፡፡ አንድ ደግ ሰው ወይም መልካም የአላህ ባሪያ በሚሞትበት ወቅት ከመቃብሩ ላይ መስጊድ ይገነባሉ፥ ከውስጡም ሀውልቶችን ያቆማሉ፤ ስዕላስዕሎችን ይስላሉ፡፡ እነኚህ ሰዎች በመካነ መቃብሩ ውስጥ ሁለት አይነት የከበዱ ጥፋቶችን ፈፅመዋል፤ ቀብር ላይ ማምሰክና ስዕላስዕሎችን መሳል፡፡»

ቡኻሪና ሙስሊም አዲሻን ጠቅሰው እንደዘገቡት፡-

«لَمَّا نُزِلَ بِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ طَفِقَ يَطْرَحُ خَمِيْصَةً لَهُ عَلَى وَجْهِهِ فَإِذَا اغْتَمَّ بِهَا كَشَفَهَا فَقَالَ وَهُوَ كَذَلِكَ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْيَهُودِ وَالنَّصَارَى اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ يُحْذَرُ مَا صَنَعُوا وَلَوْلَا ذَلِكَ أُبْرِزَ قَبْرُهُ غَيْرَ أَنَّهُ خَشِيَ أَنْ يُتَّخَذَ مَسْجِدًا».

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ጣእረ ሞት ላይ በነበሩበት ወቅት ፊታቸውን በጥቁር ጨርቅ ሸፈኑ፤ መተንፈስ እስኪሳናቸው ድረስ፡፡ ከዚያም ጨርቁን ከፊታቸው ላይ በማስወገድ ፡-

«የሁዳዎችና ክርስቲያኖች የአላህ መርገምት ይውረድባቸው። የነቢያቶቻቸውን መቃብሮች መስጊድ አድርገው ያዙ። የነሱን ፈለግ አትከተሉ» በማለት ተናገሩ። ይህ እቀባ ባይኖር ኖሮ ቀብራቸው ከሌሎች ለየት እንዲል ባማረ ሁኔታ ይታነፅ ነበር። ግና ሰዎች ቤተአምልኮ እንዳያደርጉት ሰጉ።

ጁንደብ ኢብን አብደላህ ተከታዩን ሐዲስ ማስተላለፋቸውን መሰሊም ዘግበዋል፡-

«سَمِعْتُ النَّبِيَّ ﷺ قَبْلَ أَنْ يَمُوتَ بِخَمْسٍ وَهُوَ يَقُولُ إِنِّي أَبْرَأُ إِلَى اللَّهِ أَنْ يَكُونَ لِي مِنْكُمْ خَلِيلٌ، فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ اتَّخَذَنِي خَلِيلًا وَلَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا مِنْ أُمَّتِي خَلِيلًا لَاتَّخَذْتُ أَبَا بَكْرٍ خَلِيلًا. أَلَا وَإِنْ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ كَانُوا يَتَّخِذُونَ مِنْ قُبُورِ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ أَلَا فَلَا تَتَّخِذُوا الْقُبُورَ مَسَاجِدَ فَإِنِّي أَنهَاكُم عَنْ ذَلِكَ».

ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ከመሞታቸው አምስት ቀናት ቀደም ብለው ተከታዩን ሲናገሩ አድምጪለሁ፡- «ከመካከላችሁ አንድንም ሰው ሽሊል (የልብ ወዳጅ) እንዳማልይዝ በአላህ ስም አውጃለሁ። አላህ ኢብራህምን ሽሊሉ እንዳደረጋቸው እኔንም አድርጎኛል። ከተከታዮቼ መካከል ሽሊል መያዝ የምችል ቢሆን ኖሮ አብብክርን ነበር ሽሊል የማደርገው። አዋጅ! ከናንተ በፊት የነበሩ ህዝቦች የነቢያቶቻቸውን መካነ መቃብሮች መስጊድ አድርገው ይይዙ ነበር። የቀብር ቦታዎችን መስጊድ አድርጋችሁ አትያዙ። በጥብቅ ከልክዎችኋለሁ።»

በሀይወታቸው የመጨረሻ ሰዓትም ይህንኑ እቀባ አስተላልፈዋል። ድርጊቱን የሚፅሙትን ተራግመዋል። ከቀብር ቦታዎች ላይ መስገድም - ግንብ ባይገነባም- ከዚሁ እቀባ ውስጥ ይካተታል። «መስጊድ እንዳይደረግ ሰጉ» የሚለው አገላለፅ ይህንኑ ያመለክታል። ሶሃቦች (ረዕ) ከነብዩ ቀብር ዙሪያ ግንብ ለመገንባት ፈቃደኛ አልሆኑም። ማንኛውም ለሰላት ብቻ የታቀደ ሥፍራ እንደ መስጊድ ይቆጠራል። ከዚህም አልፎ ማንኛውም ሶላት የሚሰገድበት ቦታ ሁሉ- የአላህ መልዕክተኛ እንደተናገሩት- መስጊድ ሊባል ይችላል፡-

«جَعَلْتُ لِي الْأَرْضُ مُسْجِدًا وَطَهُورًا».

«ምድር መስጊድና ጦሐር ተደርጋልኛለች።»

አህመድ ኢብን መስኦድን (ሬዐ) ጠቅሰው መርፋዕ በሆነ ሰነድ እንደዘገቡት፡-

«إِنَّ مِنْ شِرَارِ النَّاسِ مَنْ تُذَكِّرُهُمُ السَّاعَةُ وَهُمْ أَحْيَاءُ وَالَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْقُبُورَ مَسَاجِدَ».

«ከሰዎች ሁሉ ከአላህ ዘንድ እጅግ የተጠሉት በህይወት እያሉ ቂያማ የሚደርስባቸውና የቀብር ቦታዎችን መስጊድ አድርገው የሚይዙ ናቸው፡፡»

በማለት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) መናገራቸው ተወስቷል፡፡ (አቡ ሃቲም ሶሂባ በሆነ ጥራዛቸው ውስጥ አስፍረውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ከመካነ መቃብር ላይ በንፁህ «ንያ» ተነሳስቶም ቢሆን አላህ የሚመለከበትን መስጊድ ስለገነባ ሰው የተናገሩት እውነታ፡፡

2. ስዕላስዕሎች በጥብቅ የተወገዙ መሆናቸው፡፡

3. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ይህን ነጥብ ከፍተኛ ትኩረት ችረውታል፡፡ በመጀመሪያ በማያሻማ ሁኔታ አብራሩላቸው፡፡ ከመሞታቸው አምስት ቀናት ቀደም ብሎም አወሱት፡፡ ከሞት አፋፍ ላይ እያሉም አልዘነጉትም፡፡ ቀብራቸው ላይ መስጊድ እንዳይገነባ በጥብቅ አስጠንቅቀዋል፡፡

4. ከመሞታቸው በፊት መቃብራቸው ላይ ይህ የጥፋት ድርጊት እንዳይፈፀም መከልከላቸው፡፡

5. ይህ ድርጊት የሁዳዎችና ክርስቲያኖች በነቢያቶቻቸው መቃብሮች ላይ የሚፈፀሙት ነው፡፡

6. በዚህ አድራጎታቸው ነቢያዊ መርገምት ወርዶባቸዋል፡፡

7. የነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ፍላጎት በርሳቸው ቀብር ላይም ይህንን ድርጊት እንዳንፈፅም እኛን ማስጠንቀቅ ነበር፡፡

8. የነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ቀብር ከሌሎች ጎልቶ እንዲታይ ያለመደረጉ ጥበብ፡፡

9. መካነ መቃብርን መስጊድ አድርጎ የመያዝ ትርጉም፡፡

10. ይህን ድርጊት የሚፈፀሙ ወገኖችን በህይወት እያሉ ቂያማ ከሚደርስባቸው ሰዎች አጣምረው አወሱ፡፡ ለሽርክ የሚያበቁ ሰበቦችን ከመጨረሻ ውጤታቸው ጋር ገለፁ፡፡

11. ከመሞታቸው አምስት ቀናት ቀደም ብለው ባስደመጡት ንግግር ይህንኑ አውስተዋል፡፡ ከቢድኦ ሰዎች ሁሉ ይበልጥ አስከፊ የሆኑትን ሁለት እንጃዎች ከንቱነት ይህ ዘገባ

ያጋልጣል፤ የራፊዲንና የጀህምዮችን አተያይ ብክለት። አንዳንድ አለሞች እነኚህ አንጃዎች ከ72ቱ የዚህ አማ ክፍሎች ውጭ ያደርጓቸዋል። በራፊዲ ጀማሪነት ነው ሽርክና የቀብር አምልኮ በሙስሊሞች ህይወት ውስጥ የሰረፀው። እነሱ ናቸው ቀብር ላይ ለመጀመሪያ ጊዜ ግንብ ያነፁት።

12. በመልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) ላይ የደረሰው የጣዕረ ሞት ሁኔታ።

13. መልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) የታላላቅ ሰብዕናዎችን ባልደረባነት የማግኘት እድል ገጥሟቸዋል።

14. ይህ ባልደረባነት ከፍቅር የላቀ ደረጃ ነው።

15. አቡበክር አልሲዲቅ ከሶሃቦች ሁሉ የላቀ ደረጃ ያላቸው እንደሆኑ ተመልክቷል።

16. ይህም የረሱል (ሶ.ዐ.ወ) ኸሊፋ የመሆን ብቃታቸውን አመልካች ነው።

ምዕራፍ ፶ ደ ስንድ
በደጋገ ሰዎች ያሰን ፅንፎኛ ስመስካክት
መቃብሮቻቸውን ወደ ሚመስኩ
ጣኦታት ደስውጣቸዋል

ማሊክ «መውጦኦ» ላይ እንዳሰፈሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) :-

«اللَّهُمَّ لَا تَجْعَلْ قَبْرِي وَنَا يُعْبَدُ اِشْتَدَّ غَضَبُ اللَّهِ عَلَى قَوْمٍ
 اتَّخَذُوا قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ».

«አላህ ሆይ! መቃብሪን የሚመለከ ጣኦት አታድርግብኝ! የነብያቶቻቸውን መቃብሮች ጣኦት አድርገው በያዙ ህዝቦች ላይ የአላህ ቁጣ በፈታ።» ሲሉ ተናግረዋል።

ኢብን ጀሪር ሱፍያንን ጠቅሰው እንደዘገቡት መጻሂድ፡-

﴿أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّىٰ﴾

«አል ላትንና አል ዑዛን አያችሁ?»

የሚለውን ቁርአናዊ ቃል ሲያብራሩ፡-

«كَانَ يَلُكُّ لَهُمُ السَّوِيقَ فَمَاتَ فَعَكَفُوا عَلَى قَبْرِهِ».

«እርሱ (የተጠቀሱት ጣኦታት በስማቸው ከተሰየሙባቸው ሰዎች አንዱ) ሐጅ ለሚያደርጉ ሰዎች ምግብ ያዘጋጅ ነበር። ሞተ። ሰዎች መቃብሩ ላይ ለረዥም ጊዜ ተቀመጡ።»

ኢብን ዓባስም፡- «ለሐሻጆች ምግብ ያዘጋጅ ነበር» ማለታቸውን አቡል ጀውዛእ አስተላልፈዋል። ኢብን ዓባስ እንዲህ ብለዋል፡-

«لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ زَانِرَاتِ الْقُبُورِ وَالْمُتَّخِذِينَ عَلَيْهَا الْمَسَاجِدَ
 وَالشُّرُجَ».

«የአላህ መልዕክተኛ መቃብር የሚገጡ እንስቶችን፣ መቃብርን መስጊድ አድርገው የሚይዙትንና መቃብር ላይ መብራት የሚያበሩትን ተራግመዋል።» (አስሐብ ሱነን)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የጣኦት ትርጉም፡፡

2. የአምልኮ (ዒባዳ) ትርጉም፡፡
3. የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ይከሰታል ብለው ከሚፈሩት ነገር ብቻ ነው የአላህን ጥበቃ ይጠይቁ የነበሩት፡፡
4. የነቢያትን መቃብሮች መስጊድ አድርጎ መያዝን ከዚህ መፈረጃቸው፡፡
5. አላህ ይህ ድርጊት በጣሙን እንደሚያስቆጣው ተወስኗል፡፡
6. ትልቁ ጣኦት «ላት» የምትመለከበት የዒዳ አይነትና ባህሪ፡፡
7. የደግ ሰው ቀብር እንደነበረች ተገልጿል፡፡
8. የጣኦቷ ስያሜ ከዚያ መቃብር ከተቀበረው ሰው ስም የተወሰደ ነው፡፡
10. ቀብር ላይ መብራት የሚያበሩ ሰዎች መረገማቸው፡፡

ምዕራፍ ፶፱ ሁለት

ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ተውሂዶን ከብከሰት ተከላከሰዋል፤ ሰሽርክ የሚያበቁ መንገዶችን ሁሉ ዘገተዋል

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ۝ فَإِن تَوَلَّوْاْ فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ﴾

«ከጎላችሁ የሆነ፤ ችግራችሁ በርሱ ላይ ፅኑ የሆነ፤ በናንተ እምነት ላይ የሚጓጓ፤ ለምእመናን ሩገሩህና አዛኝ የሆነ መልዕክተኛ በእርግጥ መጣላችሁ፡፡ ቢያፈገፍጉም አላህ በቂዬ ነው፤ ከርሱ ሌላ አምላክ የለም፤ በርሱ ተመካሁ፤ እርሱም የታላቁ ዓርሽ ጌታ ነው፤ በል» (አል-ተውባህ: 128-130)

እቡሁረይራ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«لَا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ قُبُورًا وَلَا تَجْعَلُوا قَبْرِي عِيدًا وَصَلُّوا عَلَيَّ فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ تَبْلُغُنِي حَيْثُ كُنْتُمْ».

«ቤቶቻችሁን መካነ መቃብር አታድርጓቸው፤ መቃብራንም የባዕል (ዒድ) ማዕከል አታድርጉት፤ በኔ ላይ ሰለዋት አውርዱ፤ ይደርሰኛል፡፡»

እቡዳወድ ሐሰን በሆነ ሰነድ ሐሰን ኢብን አሊን ዋቢ አድርገው እንደዘገቡት ፡-

«أَنَّهُ رَأَى رَجُلًا يَجِيءُ إِلَى فُرْجَةِ كَانَتْ عِنْدَ قَبْرِ النَّبِيِّ ﷺ فَيَدْخُلُ فِيهَا فَيَدْعُو. فَهَاهُ وَقَالَ أَلَا أُحَدِّثُكُمْ حَدِيثًا سَمِعْتُهُ مِنْ أَبِي عَن جَدِّي عَنِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ: لَا تَتَّخِذُوا قَبْرِي عِيدًا وَلَا بُيُوتَكُمْ قُبُورًا وَصَلُّوا عَلَيَّ فَإِنَّ تَسْلِيمَكُمْ يَبْلُغُنِي أَيْنَ كُنْتُمْ».

ከነብዩ (ሶ.ዐ.ወ) መቃብር ዘንድ በነበረች አንዲት ክፍተት በኩል ሾልኮ የሚገባና ዱአ የሚያደርግ አንድ ሰው ተመለከቱ፡፡ ከለከሉት፡፡ እንዲህም አሉትም ፡- «አባቴ አያቴን ዋቢ አድርገው ሲያስተላልፉ ያደመጥኩትን ተከታዩን የነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ቃል አልነገርኳችሁምን? «መቃብራን የበዓል ቦታ አታድርጉት፡፡

ቤታችሁንም መቃብር አድርጋችሁ አትያዙ። ሰላምታችሁም የትም ሆናችሁ ብትልኩልኝ ይደርሰኛል።» ብለዋል።» (ሙኸታር ከተሰኘው ጥራዛቸው ውስጥ አስፍረውታል።)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ተውባህ 128-129» ትርጉም።
2. ነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) ተከታዮቻቸውን ከተጠቀሰው አደጋ ማራቃቸው።
3. ለተከታዮቻቸው እምነት ያላቸው ጉጉት፤ ምን ያህል እንደሚያዝኑላቸውና እንደሚራሩላቸው።
4. መቃብራቸውን መጎብኘት ፅድቅ ክንውን ከመሆኑ ጋር በተለየ መልኩ እንዲጎበኝ ግን አልፈቀዱም።
5. መቃብራቸውን በብዛት መጎብኘትን ከልክለዋል።
6. ሱንና ሶላቶች ከቤት ውስጥ እንዲሰገዱ ግፊት አድርገዋል።
7. ከመካነ መቃብር ላይ ሶላት እንደማይሰገድ በዘመነ ሶሃባ በግልፅ ይታወቅ ነበር።
8. የትም ቦታ ሆኖ ለነቢዩ (ሰ.ዐ.ወ) የሚደረግ ዱዓና የሚላክ ሰላምታ እንደሚደርሳቸው ተገልጿል።
9. የሚደረግላቸው ዱዓና ሰላምታ በመቃብር ዓለም ውስጥ ሆነውም ይደርሳቸዋል።

ምዕራፍ ፶፱ ሦስት

ከዚህ «ኩምማ» ከፊት ጣት ከስካማምስክ

ደዘቀጣሪ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجَنَّةِ وَالْطَّغُوتِ
وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَذِهِ أَهْدَىٰ مِنَ الْذِينِ ءَامَنُوا سَبِيلًا ﴾

«ወደነዚያ ከመፅሐፉ እድልን ወደ ተሰጡት አላየህምን?
በድግመትና በጣት ያምናሉ። ለነዚያ ለካዱት እናንተ
በመንገድ (በሃይማኖት) ከነዚያ ከተመሩት ይበልጥ የቀናችሁ
ናችሁ ይላሉ።» (አል-ኒላእ: 51)

﴿ قُلْ هَلْ أُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِّنْ ذَلِكَ مُنُوبَةً عِندَ اللَّهِ مَن لَّعَنَهُ اللَّهُ وَعَصَىٰ عَلَيْهِ وَجَعََلَ مِنْهُمُ
الْفَرْدَ وَالْخَازِرَ وَعَبَدَ الطَّاغُوتَ ﴾

«አላህ ዘንድ ቅጣቱ ከዚህ የከፋ ነገር ልንገራችሁን
በላቸው፤ እርሱም አላህ የረገመው ሰው፤ በርሱም ላይ
የተቆጣጠት፤ ከነርሱም ዝንጀሮዎችንና ከርከሮዎችን ያደረገው፤
ጣትንም የተገዛው ሰው፤ ሃይማኖት ነው።» (አል-ማሊዳህ:
60)

﴿ قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلَىٰ أَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَ عَلَيْهِم مَّسْجِدًا ﴾

«እነዚያ በነገራቸው ላይ ያሸነፉ (ምእመናን) በነርሱ ላይ
መስጊድን እንሰራለን አሉ።» (አል-ከህፍ: 21)

አቡ ሰዒድ አል ሹድሪ እንዳስተላለፉት የአላህ
መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ፡-

﴿ لَتَسْبِعَنَّ سُنَنَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ حَذُو الْقُدَّةِ بِالْقُدَّةِ حَتَّىٰ لَوْ دَخَلُوا
جُحَرَ ضَبٍّ لَدَخَلْتُمُوهُ. قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! الْيَهُودُ وَالنَّصَارَىٰ؟
قَالَ: فَمَنْ؟ ﴾

«ከኛንተ በፊት የነበሩ ሀዝቦችን ፈለግ እርምጃ በርምጃ
ትከትላላችሁ። ነድብ ጉድጓድ ውስጥ ቢገቡ እንኳ ትገባላችሁ፤
በማለት ተናገሩ። «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ ! የሁዳዎችንና

ክርስቲያኖችን ነው የምንከተለው?» ጠየቋቸው- (ሶሃቦች)። «ታዲያ ሌላ ማንን ሊሆን ይችላል?» ሲሉ መለሱ። (ቡኻሪና ሙስሊም) ሙስሊም አቡ ሁረይራን (ረዕ) ጠቅሰው እንደዘገቡት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«إِنَّ اللَّهَ زَوَى لِيَ الْأَرْضَ فَرَأَيْتُ مَشَارِقَهَا وَمَغَارِبَهَا وَإِنَّ أُمَّتِي سَيَبْلُغُ مُلْكُهَا مَا زُوِيَ لِي مِنْهَا: وَأُعْطِيتُ الْكَتَرِينَ: الْأَخْمَرَ وَالْأَبْيَضَ وَإِنِّي سَأَلْتُ رَبِّي لِأُمَّتِي أَنْ لَا يَهْلِكَهَا بَسَنَةٌ بَعَامَةٌ وَأَنْ لَا يُسَلِّطَ عَلَيْهِمْ عَدُوًّا مِنْ سِوَى أَنْفُسِهِمْ فَيَسْتَبِيحُ بَيْتَهُمْ وَإِنَّ رَبِّي قَالَ: يَا مُحَمَّدُ! إِذَا قَضَيْتُ قَضَاءَ فَإِنَّهُ لَا يُرَدُّ وَإِنِّي أُعْطَيْتُكَ لِأَمَّتِكَ أَنْ لَا أَهْلِكَهُمْ بَسَنَةً عَامَّةً. وَأَنْ لَا أُسَلِّطَ عَلَيْهِمْ عَدُوًّا مِنْ سِوَى أَنْفُسِهِمْ فَيَسْتَبِيحُ بَيْتَهُمْ وَلَوْ اجْتَمَعَ عَلَيْهِمْ بِأَقْطَارِهَا. حَتَّى يَكُونَ بَعْضُهُمْ يُهْلِكُ بَعْضًا وَيُسْبِي بَعْضُهُمْ بَعْضًا».

«አላህ ምድርን አቀረበልኝ። ምስራቁንም፣ ምዕራቡንም ተመለከትኩ። ወደ ፊት ተከታዮቼ የተመለከትኩትን ሁሉ ይቆጣጠራሉ። ሁለት ድልቦች ተሰጡኝ፤ ቀይና ነጭ፤ የሮማ እና የፐርሺያን ኢምፓየሮች። ተከታዮቼን በድርቅ እንዳያጠፋ፣ በበላይነት የሚቆጣጠራቸውና አመራሩን የሚነጥቃቸው ከራሳቸው ውጭ የሆነ ጠላት እንዳያጠቃቸው ፈጣሪዬን ተማፀንኩ።

«ሙሐመድ ሆይ! የእኔ ውሳኔ አንድ ጊዜ ከተላለፈ አይታጠፍም። ተከታዮችህን በድርቅ ላላጠፉና ከነርሱ ውጭ የሆነ ጠላት እንዲያጠቃቸው ፈቃዴ ላይሆን ቃል እገባልሃለሁ። የዓለም ህዝብ ሊያጠፋቸው ቢረባረብ እንኳ ሊያሸንፋቸው እንደማይችል ወስኛለሁ። ግና ተከታዮችህ ከፊሉ ከፊሉን ያጠቃል። በበላይነትም ይገዛል» ተባልኩ። (አል በርቃኒ ዘግበውታል)

እንዲህ ሲሉም አክለዋል፡-

«وَأَمَّا أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي الْاِثْمَةَ الْمُضْلِينَ وَإِذَا وَقَعَ عَلَيْهِمُ السَّيْفُ لَمْ يُزْنَعُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَلَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَلْحَقَ حَيٌّ مِنْ أُمَّتِي بِالْمُشْرِكِينَ. وَحَتَّى نَعْبُدُ فَنَأْمَ مِنْ أُمَّتِي الْاَوْثَانَ. وَإِنَّهُ سَيَكُونُ فِي أُمَّتِي كَذَّابُونَ ثَلَاثُونَ كُلُّهُمْ يَزْعُمُ أَنَّهُ نَبِيٌّ وَأَنَا

خَاتَمُ النَّبِيِّنَ لَا نَبِيَّ بَعْدِي، وَلَا تَرَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي عَلَى
الْحَقِّ مَنْصُورَةٌ لَا يَضُرُّهُمْ مَنْ خَذَلَهُمْ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللَّهِ تَبَارَكَ
وَتَعَالَى».

«ለተከታዮቹ እጅግ የምፈራላቸው ወደ ተሳሳተ ጎዳና የሚመሩ መሪዎችን ነው። ደም መፋሰስ ላይ ከወደቁ፤ እስከ ዕለተ ቂያማ ደም መፋሰሳቸው አይቆምም። ከተከታዮቹ ከፊሎች የሙሽሪኮችን ፈለግ ሳይከተሉና ጣኦት ሳያመልኩ ቂያማ አይከሰትም። ሰላሳ ሐሳዊ ነብያትም ከመካከላቸው ይነሳሉ። እኔ የነብያት መቋጫ ነኝ። ከኔ በኋላ ነብይ የለም። ግና ከተከታዮቹ የተወሰነ ክፍል በሐቅ ላይ እንደሆነ በድል አድራጊነት እስከመጨረሻው ይዘልቃል። የሌሎች ከጎኑ አለመሰለፍ ቅንጣት አይጎዳውም። ልዑልና ሐያል የሆነው አላህ (ለታሪክ ሂደት) ውሳኔውን እስኪያስተላልፍ ድረስ።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ኒሳእ 51» ትርጉም።
2. የአንቀፅ «አል ማኢዳህ 60» ትርጉም።
3. የአንቀፅ «አል ካህፍ 21» ትርጉም።
4. በድግምትና በጣኦት ማመን ትርጉሙ ተገልጿል። እጅግ ጠቃሚ ነጥብ ነው። በልቦና ማመን ነው ወይስ ሐጢአት መሆኑን ከልብ ከመቀበል ጋር በወንጀሉ የተዘፈቁ ግለሰቦችን ድርጊት አለመቃወም?
5. ከሀደታቸው በግልፅ የሚታወቅ ካፊሮች ከሙእሚኖች በተሻለ ፍኖት ላይ ናቸው መባሉ።
6. የዚህን አምማ እጣ ፈንታ አስመልክቶ አቡ ሰዒድ ባስተላለፉት ዘገባ የተወሳው እውነታ የሚከሰትበት አጋጣሚ እውን እንደሚሆን።
7. በዚሁ አምማ ውስጥ ጣኦት አምልኮ እንደሚከሰት መልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) ግልፅ አድርገዋል።
8. እንደ ሙኽታር ዓይነት ነብይ ነን የሚሉ ግለሰቦች ከዚህ አምማ መሐል እንደሚነሱ ተወስኗል። እጅግ የሚያስደንቅ ነው። ሙኽታር ቃለ-ተውሂድን ይናገራል። የዚህ አምማ አካል መሆኑንም ከመግለፅ በዝኖ አያውቅም። ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እውነተኛ የአላህ መልዕክተኛ፤ ቁርአንም የአላህ ቃል መሆናቸውን ይቀበላል። ሙሐመድ የነቢያት መቋጫ መሆናቸው በማያሻማ

ሁኔታ ቁርአን ላይ ሰፍሯል። ይህ ሁሉ እንደረፋድ ፀሐይ ቁልጭ ያለ እውነታ እያለ የሙክታርን የ «ነብይ ነጃና ተከተሉኝ» ጥሪ ሰዎች አምነው ተቀበሉ። በሶሃቦች የመጨረሻ ዘመን ነበር ሙክታር የተነሳው። በርካታ ሰዎች ተከትለውታል።

9. ሐቅ እንደበፊቱ ሙሉ በሙሉ እንደማይወገድና ከሐቅ ጋር የወገነ አካል ከኡምማው ውስጥ ምንጊዜም እንደማይጠፋ ከተጠቀሰው የሀዲስ ዘገባ ውስጥ ብስራት ተነግሯል።

10. እነኚህ የሐቅ ጠበቆች ቁጥራቸው ጥቂት ቢሆንም ከጎናቸው ያልተሰለፈ ግዴም እነርሱን ተቃርኖ የተንቀሳቀሰ ሁሉ ቅንጣት አይጎዳቸውም። ይህ ታላቅ ተአምር ነው።

11. ይህ ሁኔታ እስከ ዕለተ ቂያማ ድረስ ይቀጥላል።

12. ከዘገባው ውስጥ የተጠቀሱ ታላላቅ ተአምራት ፦

- ምድርን ምስራቁንም፣ ምዕራቡንም እንዳቀረበላቸውና ትርጉሙንም ተናግረዋል። ያሉት እውን መሆኑን አረጋግጠናል። ይህ ኡምማ ከሰሜንና ደቡብ ይልቅ በጣም የተስፋፋ በምስራቅና ምዕራብ ነው።

- ሁለት ታላላቅ ድልቦች እንደተሰጧቸው ተናግረዋል።

- ለኡመታቸው ሁለት ነገሮችን አላህን ተማፅነው ጥያቄያቸው ተቀባይነትን አግኝቷል።

- ሦስተኛውን ግን መከልከላቸውን ገልፀዋል።

- የደም መፋሰስ እንደሚከሰትና እስከ ዕለተ ቂያማ እንደማይበርድ አውስተዋል።

- ነብይ ነን የሚሉ ግለሰቦችና ኡማውን በክህደት ጎዳና የሚመሩ መሪዎች ከኡምማው ውስጥ እንደሚወጡም ተናግረዋል።

እነኚህ ሁሉ ትንቢቶች በጊዜው የማይታመኑ ቢመስሉም ተፈጻሚነትን አግኝተዋል።

13. በዚህ ኡምማ ላይ በተለየ ሁኔታ እጅግ የፈሩት ስህተት ውስጥ ያሉ መሪዎችን ነበር።

14. የጣኦት አምልኮ ትርጉም አፅንኦት ተሰጥቶታል።

ምዕራፍ ፶፱ ከራት ድግምት

አላህ እንዲህ ብሏል ፡ -

﴿وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلْقٍ﴾

«የገዛውም ሰው ለርሱ በመጨረሻይቱ ሀገር ምንም ዕድል የሌለው መሆኑን በእርግጥ አወቁ፤» (አል-በቀራህ:102)

﴿يُؤْمِنُونَ بِالْجَبَّتِ وَالْطَّلْعُوتِ﴾

«በድግምትና በጣኦት ያምናሉ፡፡» (አል ኒሳአ: 51)

ዑመር (ረዐ) «ጁብት»ን ድግምት፣ ጣኦትን ደግሞ ሸይጧን ብለውታል፡፡ ጃቢር ደግሞ፡- «ጣኦት በየቦታው የሚገኙና ሸይጧን ወሀይ የሚያወርድላቸው ጠንቋዮች ናቸው፡፡» ብለዋል፡፡

አቡ ሁረይራ (ረዐ) ተከታዩን አስተላልፏል፡-

«اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتِ. قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ! وَمَا هُنَّ؟ قَالَ الشُّرْكُ بِاللَّهِ. وَالسُّخْرُ. وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ. وَأَكْلُ الرِّبَا، وَأَكْلُ مَالِ الْيَتِيمِ، وَالتَّوَلَّى يَوْمَ الزَّحْفِ، وَقَذْفُ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ.»

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ፡- «ከሰባት አጥፊ ውንጀሎች ታቀቡ» በማለት ተናገሩ፡፡ «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! እነርሱ እነማን ናቸው?» ሲሉ ሶሃቦች ጠየቋቸው፡፡ «በአላህ ላይ ማሻረክ፣ ድግምት፣ ያለ አግባብ አላህ እርም ያደረገውን የሰዎችን ነፍስ ማጥፋት፣ አራጣ፣ የሙት ልጅን ገንዘብ መብላት፣ ከተፋፋመ ውጊያ ላይ ወደ ጎሳ ማፈግፈግና የንፁሀን ሙስሊም ሴቶችን ስም በዝሙት ማጉደፍ» ሲሉ መለሱ፡፡

ጁንዳብ «መርፋዕ» በሆነ «ሰነድ» እንዳስተላለፉት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ፡-

﴿حَدِّ السَّاحِرِ ضَرْبُهُ بِالسَّيْفِ﴾

«የድግምተኛ መቀጮ አንገቱን በሾተል መቀላት ነው፡፡» ብለዋል፡፡ (ቲርሚዚ ዘግበውታል)

ቡኻሪ እንደዘገቡት በጅለት ኢብን ዐብደህ ተከታዩን አስተላልፏል፡-

«كَتَبَ عمر بن الخطاب رضي الله عنه: أَنْ اقْتُلُوا كُلَّ سَاحِرٍ
وَسَاحِرَةٍ قَالٍ فَقَتَلْنَا ثَلَاثَ سَوَاحِرٍ».

ዐ.መር ኢብንል ኸጢብ:- «ድግምተኛን ሁሉ ግደሉ» የሚል ትዕዛዝ አስተላለፉ። እናም ሦስት ድግምተኞችን ገደልን።

ሐፍሲ (ፈዐ) በርሷ ላይ ድግምት ያደረገችባትን ሴት እንድትገድል መታዘዟና መግደሏ ተዘግቧል። ጁንደብም ተመሳሳይ ድርጊት መፈፀማቸው ተወስኗል። ሌሎች ሦስት የመልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) ባልደረቦችም ድግምተኛን እንደገደሉ አህመድ ዘግበዋል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል በቀራህ 102» ትርጉም
2. የአንቀፅ «አል ኒሳእ 51» ትርጉም።
3. የጁብት እና የጣኦት ትርጉም፤ እንዲሁም በሁለቱ መካከል ያለው ልዩነት።
4. ጣኦት ከጅንም ከሰውም ሊሆን ይችላል።
5. በጥብቅ የተከለከሉ ሰባት አጥፊ ወንጀሎች ተዘክረዋል።
6. ድግምተኛ ከኢስላም ውጭ ነው።
7. ለተውበት ጊዜ አይሰጠውም፤ ወዲያውኑ ይገደላል።
8. በዐ.መር (ፈዐ) ዘመነ ኸላፋ በሙስሊሞች መካከል ድግምተኛ ይኖር ነበር። ከዚያ በኋላ ባሉ ዘመናት መገኘቱ ብዙም የሚያስገርም አይሆንም።

ምዕራፍ 4ኛ ስምስት የድግምት ዓይነቶች

ኢብን ቀቢሶህ አባታቸውን ዋቢ አድርገው እንዳስተላለፉት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል:-

«إِنَّ الْعِيَاةَ وَالطَّرِيقَ وَالطَّيْرَةَ مِنَ الْجَنَبِ».

«ዲያፋ፣ ጦርቅ እና ገድ የድግምት ዓይነቶች ናቸው::»

ዓውፍ እንዳሉት «ዲያፋ» በበራሪ አዕዋፋት የሚፈፀም የድግምት ዓይነት ሲሆን:- «ጦርቅ» ከምድር ላይ በማስመር የሚፈፀም ነው:: ሐሰን ጁብትን :- «የሰይጣንን ድምፅ ማድመጥ» ሲሉ ገልፀውታለ:: (አቡዳውድ፣ ነሲኦይና ኢብን ሒባን)

ኢብን ዓባስ (ረዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ):-

«مَنْ افْتَبَسَ شُعْبَةً مِنَ النُّجُومِ فَقَدْ افْتَبَسَ شُعْبَةً مِنَ السَّحَرِ زَادَ

مَا زَادَ»

«ስለ ኮከብ ቆጠራ ጥቂት ያወቀ ከድግምት አውቀት ተቃምሏል:: አውቀቱ በጨመረ ቁጥር የደጋሚነት ችሎታውም ይጨምራል» ብለዋል:: (አህመድ ዘግበውታል)

ነሳኢ አቡሀረይራን በመጥቀስ ባሰፈሩት ዘገባ ነብዩ (ሶ.ዐ.ወ) :-

«مَنْ عَقَدَ عُقْدَةً ثُمَّ نَفَثَ فِيهَا فَقَدْ سَحَرَ، وَمَنْ سَحَرَ فَقَدْ أَشْرَكَ،

وَمَنْ تَعَلَّقَ شَيْئًا وَكَلَّ إِلَيْهِ».

«ክር ቋጥሮ ከዚያ ላይ የነፋ ድግምት ፈፅሟል:: ድግምት የፈፀመ ደግሞ በአላህ አሻርኳል:: በእንዳች ነገር የተመካ ሁሉ ነገሩ ለዚያ ነገር ይትተዋል::» ብለዋል::

ኢብን መስዑድ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) :-

«أَلَا مَلَأْتُكُمْ مَا الْعَضَةُ؟ هِيَ التَّمِيمَةُ الْقَالَةُ بَيْنَ النَّاسِ».

«አድሃ ምን እንደሆነ ልንገራችሁ? ነገር ማሳበቅ ነው፤ በሰዎች መካከል አለመግባባቶችን የሚፈጥሩ ወሬዎችን ማሰራጨት::» ብለዋል:: (ሙስሊም ዘግበውታል)

ቡኻሪና ሙስሊም ኢብን ዑመርን ጠቅሰው እንደዘገቡት
የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ):-

«إِنَّ مِنَ الْبَيَانِ لَسِحْرًا» .

«ማራኪ የአገላለፅ ስልት ድግምት አለው» ብለዋል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ዒያፋ፣ ጡሩቅ እና ገድ (ጢየረህ) የድግምት ዓይነቶች
ናቸው።

2. የዒያፋ እና የጡሩቅ ትርጉም ተወስኗል።

3. የኮከብ ቆጠራ ዕውቀት የድግምት ክፍል ነው።

4. ክር ቋጥሮ መተንፈስ (ዑቀድ) ድግምት ነው።

5. ነገር እያሳበቁ ሰዎችን ማጣላትም የድግምት አካል
ነው።

6. ማራኪ የአገላለፅ ስልት ከድግምት ይፈረጃል።

ምዕራፍ 48 ስድስት ጠንቋዮችና መስሎቻቸው

ሙስሊም ከነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ባልተቤቶች አንዱን በመጥቀስ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን መናገራቸውን ዘግቦልዎልዎል:-

«مَنْ أَتَى عَرَّافًا فَسَأَلَهُ عَنْ شَيْءٍ فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ لَمْ تُقْبَلْ لَهُ صَلَاةُ أَرْبَعِينَ يَوْمًا».

«ጠንቋይ ዘንድ ሄዶ አንዳች ነገር የጠየቀና ጠንቋዩ የተናገረውን አምኖ የተቀበለ ሰላቱ ለአርባ ቀናት ያህል ተቀባይነት የለውም::»

እቡ ሁረይራ (ረዐ) እንዳስተላለፉት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) :-
«مَنْ أَتَى كَاهِنًا فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنْزِلَ عَلَى

مُحَمَّدٍ ﷺ».

«ጠንቋይ ዘንድ የሄደና ጠንቋዩ የሚለውን አምኖ የተቀበለ በሙሐመድ ላይ የወረደውን መልዕክት ክዷል» ብለዋል::

እራቱ የሐዲስ አውታሮችና ሐኪም እንደዘገቡት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) :-

«مَنْ أَتَى عَرَّافًا أَوْ كَاهِنًا فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ».

«ከጠንቋይ ወይም ድግምተኛ ዘንድ በመሄድ የሚናገሩትን አምኖ የተቀበለ በሙሐመድ ላይ በተወረደው (መልዕክት) ክዷል::» ብለዋል::

እቡ የዕላእ «መውቁፍ» በሆነ ሰነድ ኢብን መስዑድን ጠቅሰው ተመሳሳይ ዘገባ አስፍረዋል::

ኢምራን ኢብን ሁሰይን «መርፋዕ» በሆነ ሰነድ እንዳስተላለፉት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ በማለት ተናገረዋል:-

«لَيْسَ مِنَّا مَنْ تَطَيَّرَ أَوْ تُطَيِّرَ لَهُ أَوْ تَكْهَنَ أَوْ تُكْهَنَ لَهُ، أَوْ سَحَرَ أَوْ سُحِرَ لَهُ، وَمَنْ أَتَى كَاهِنًا فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ».

«በገድ የተነበየ ወይም ያስተነበየ፣ የጠነቆለ ወይም ያስጠነቆለ፣ ድግምት የፈፀመ ወይም ያስፈፀመ፣ ጠንቋይ ዘንድ በመሄድ ጠንቋዩ የሚለውን አምኖ የተቀበለ በሙሐመድ ላይ የተወረደውን (መልዕክት) ክዷል፡፡» (በዛር «ጀይድ» በሆነ ሰነድ ዘግበውታል)

ጦበራኒም «አውሰጥ» ከተሰኘው ጥራዛቸው ውስጥ «ሐሰን» በሆነ «ሰነድ» ኢብን ዓባስን በመጥቀስ «የሄደ» ከሚለው ውጭ ተመሳሳይ ዘገባ አስፍረዋል፡፡

በገደይ እንደሚሉት «ዓራፍ» የጠፋ ዕቃዎችና ከብቶች የሚገኙበትን ቦታና መሰል እውነታዎችን የጠፋበት ሰው የሚሰጠውን መረጃ በመንተራስ አውቃለሁ የሚል ነው፡፡ «ካሂን» በሚል ስያሜም ይታወቃል፡፡ «ካሂን» ወደፊት ስለሚከሰቱ ሚስጥራዊ ነገሮች የሚናገር ነው፡፡ ክልብ ውስጥ የተደበቁ ነገሮችን የሚናገር ነውም ተብሏል፡፡

እቡል ዓባስ ኢብን ተይሚየህ እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል፡-

«ዓራፍ ለጠንቋይ፣ ለኮከብ ቆጣሪ፣ በጠጠር ለሚጠነቁልና ለሌሎችም በዚህ መንግድ የነገሮችን እውነታ እናውቃለን ለሚሉ ወገኖች የተሰጠ ስያሜ ነው፡፡»

ኢብን ዓባስ ስነ ከዋክብትን የሚያጠኑ ሰዎችንና ኮከብ ቆጣሪዎችን አስመልክተው ሲናገሩ፡- «እንዲህ ዓይነቱን ድርጊት የሚፈፅም ሰው ከአላህ ዘንድ መልካም ዕድል ይጠብቀዋል ብዬ አላምንም» ብለዋል፡፡

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በቁርአን ማመን ጠንቋይ የሚናገረውን አምኖ ከመቀበል ጋር ተጣምሮ ሊገኝ ፈፅሞ አይችልም፡፡
2. ጥንቆላ ኩፍር ነው፤ ከኢስላም መውጣት፡፡
3. ጠንቋይ ዘንድ የሄደ፡፡
4. በገድ የጠነቆለ፡፡
5. ድግምት ያስደረገ፡፡
6. ሥነ ከዋክብት (አስትሮሎጂ) የተማረ፡፡
7. በ«ካሂን» እና በ«ዓራፍ» መካከል ያለው ልዩነት፡፡

ምዕራፍ ዓም ሰባት ድግምትን ስለመሻር (ኑሽረህ)

ጃቢር (ፈዐ) እንዳስተላለፉት፡-

«أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ سُئِلَ عَنِ الشُّرَّةِ؟ فَقَالَ هِيَ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ».

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ስለ «ኑሽረህ» ተጠይቀው ሲመልሱ፡- «የሰይጣን ተግባር ነው» ብለዋል፡፡

አህመድም ስለዚሁ ጉዳይ ተጠይቀው ፡- «ኢብን መስዑድ ይህንን ሁሉ ይጠሉ ነበር» የሚል ምላሽ ሰጥተዋል፡፡ ቡኻሪ እንደዘገቡት ቀታዳህ ተከታዩን አስተላልፈዋል፡-

ኢብን ሙሰዩብን፡- «አንድ ሰው ድግምት ቢፈፀምበት ወይም የወሲብ ስሜቱ ቢሞት ከበሽታው ለመፈወስ ኑሽረህን መጠቀም ይችላል ወይስ ሌላ የፈውስ መንገድ ይጠቀም?» ስል ጠየቅኳቸው፡፡ «ለበጎ ተግባር እስከዋለ ድረስ ይፈቀዳል፡፡ መልዕክተኛው የከለከሉት ጠቃሚ የሆነውን አይደለም» አሉኝ፡፡

ሐሰን፡- «ድግምት ሊፈታ የሚችለው በደጋሚ ብቻ ነው» ብለዋል፡፡ ኢብንል ቀይም እንደጻፉት፡- «ድግምትን መሻር «ኑሹራ» ይባላል፡፡ ሁለት የኑሹራ ዓይነቶች አሉ፡-

ሀ. ድግምትን በድግምት መሻር፡፡ ይህ የተከለከለ ነው፡፡ የሐሰን ንግግር የሚያመለክተው ይህንን ነው፡፡ ኑሹራ አድራጊውም፣ የሚደረግለትም ሰው ከሽይጧን ጋር የሚፈልገውን በመፈፀም መግባባት አለባቸው፡፡ ከዚያ በኋላ የድግምት ቋጠሮውን ይፈታላቸዋል፡፡

ለ. ሁለተኛው የ«ኑሹራ» ስልት የቁርአን አንቀጾችን በማንበብ፣ መድሐኒቶችን በመጠቀምና የተፈቀዱ ዱዓዎችን በማድረግ «ሩቃ» መጠቀመ ሲሆን፣ ይህ የተፈቀደ ነው፡፡

ጠቃሚ ነጥቦች

1. «ኑሹራህ» መሻር የተከለከለ ነው፡፡
2. የተፈቀዱና ያልተፈቀዱ የ«ኑሹራ» ዓይነቶች፡፡

ምዕራፍ ፶ ዓ ስምንተ በገድ ማሙን (ተጦዩር)

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿أَلَا إِنَّمَا طَرِفْتُمْ عِندَ اللَّهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾

«ንቁ! ገደቢስነታቸው ከአላህ ዘንድ ብቻ ነው፤ ግን አብዛኛዎቻቸው አያውቁም» (አል-አዕራፍ:131)

﴿قَالُوا طَئِفًا بِكُمْ مَقَكَّمُكُمْ أَهْلُكُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّشْرِقُونَ﴾

«ገደ ቢስነታቸው ከናንተው ጋር ነው፤ ብትገስፁ ትስታላቸውን? በውነቱ እናንተ ወሰን አላፈዎች ናችሁ፤ አሏቸው» (ያሲን:131)

እቡ ሁረይራ (፭፬) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ):-

«لَا عَذْوَى، وَلَا طَيْرَةً، وَلَا هَامَةً وَلَا صَفَرَ».

«ዐድዋ፤ ጢየረህ (ገድ)፤ ሐማህም ሆነ ሰፊር የተከለከሉ ናቸው፡፡» (ቡኻሪና ሙስሊም) ሙስሊም:-

«وَلَا نَوَاءَ وَلَا غَوْلَ».

«ነውእም፥ ጉወልም የለም፤»

የሚል አክለዋል፡፡

ቡኻሪና ሙስሊም አነሰን ጠቅሰው እንደዘገቡት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ):-

«لَا عَذْوَى وَلَا طَيْرَةً وَيُعْجِبُنِي الْقَائِلُ. قَالُوا وَمَا الْقَائِلُ؟ قَالَ
الْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ».

«ዐድዋም ሆነ ጢየረህ (ገድ) የተፈቀዱ አይደሉም፡፡ ፈዕል (ተስፋኝነት) ግን ያስደስተኛል» በማለት ተናገሩ፡፡ «ፈዕል ምንድን ነው?» የሚል ጥያቄ ቀረበላቸው፡፡ «መልካም ንግግር» ሲሉ መለሱ፡፡

ዐቅበት ኢብን ዓሚር ተከታዩን ማስተላለፋቸውን አቡዳውድ ሶሒክ በሆነ ሰነድ ዘግበዋል፡፡

«ذُكِرَتِ الطَّيْرَةُ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ أَحْسَنُهَا الْقَالُ، وَلَا تَرُدُّ مُسْلِمًا فَإِذَا رَأَى أَحَدُكُمْ مَا يَكْرَهُ فَلْيَقُلْ: اللَّهُمَّ لَا يَأْتِي بِالْحَسَنَاتِ إِلَّا أَنْتَ وَلَا يَذْفَعُ السَّيِّئَاتِ إِلَّا أَنْتَ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِكَ».

ከአላህ መልዕክተኛ ዘንድ ስለ ገድ (ጢያረህ) ተነሳ። «ከሁሉም የተሻለው ፊዕል (ተስፋኝነት) ነው። ሙስሊምን አትመልሱ። ከናንተ አንዳችሁ የሚጠላው ሁኔታ ሲገጥመው + አላህ ሆይ ! ከአንተ ውጭ መልካም ነገር እንዲከሰት የሚያደርግ፣ ክፉ ነገርንም የሚመልስ የለም። ብልሃትም፣ ሃይልም የለም፤ በአንተ ቢሆን እንጅ + ይበል» አሉ።

ኢብን መስዑድ መርፋዕ በሆነ ሰነድ እንዳስተላለፉት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«الطَّيْرَةُ شِرْكُ الطَّيْرَةِ شِرْكُ وَمَا مِنَّا إِلَّا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُذَمِّهِ
بِالتَّوَكُّلِ»

«በገድ ማመን ሽርክ» ነው። ሲሉ ተደምጠዋል። ኢብን መስዑድም፡- «ለኛ እንግዳ ነው። ቢከሰት እንኳ አላህ በተውኩል ያስወግደዋል » ብለዋል። (አቡ ዳወድና ቲርሚዚ)

አህመድ እንደዘገቡት በኢንብ ዑመር ከተላለፈ አንድ ዘገባ ውስጥ የሚከተለው ሰፍሯል፡-

«مَنْ رَدَّنْهُ الطَّيْرَةَ عَنْ حَاجَتِهِ فَقَدْ أَشْرَكَ قَالُوا فَمَا كَفَّارَةُ ذَلِكَ؟
قَالَ أَنْ تَقُولَ: اللَّهُمَّ لَا خَيْرَ إِلَّا خَيْرُكَ وَلَا طَيْرَ إِلَّا طَيْرُكَ وَلَا
إِلَهَ غَيْرُكَ».

«ገድ (ጢያረህ) ከጉዳዩ እንዲመለስ ምክንያት የሆነው ሰው የሽርክ ተግባር ፈፅሟል» በማለት መልዕክተኛው ተናገሩ። «የእንዲህ ዓይነቱ ሐጢአት መካሻ (ክፋራ) ምንድን ነው?» ሲሉ ሰሃቦች ጠየቋቸው። «አንተ መልካም ካልከው ውጭ መልካም ነገር የለም። አንተ ከምታስገኘው ውጭ ገድ የለም። ከአንተ ውጭ ሌላ አምላክ የለም + ማለት ነው» በማለት መለሱ።

ፈድል ቢን አባስ (ፈ.ዐ.) የሚከተለውን መናገራቸው ተዘግቦል።

«إِنَّمَا الطَّيْرَةُ مَا امْضَاكَ أَوْ رَدَّكَ».

«ጢየረህ ወደ ጉዳይህ እንድትሄድ ወይም ከጉዳይህ እንድትቀር ምክንያት የሆነህ ነው።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. «ንቁ፤ ገደቢስነታቸው ከአላህ ዘንድ ብቻ ነው፤» የሚለውን የቁርአን አንቀፅ :- «ገደቢስነታችሁ ከናንተው ጋር ነው» ከሚለው ጋር በማቀናጀት የሚፈጠረውን ፅንሰ ሃሳብ መረዳት።

2. የ«ዓዳዋ» ክልክልነት።

3. በገድ ማመን በጥብቅ የተወገዘ መሆኑ።

4. የ«ሐመህ» ውጉዝነት።

5. የ«ሰፈረህ» ውጉዝነት።

6. ፈዕል (ተስፈኝነት) ከነኝህ አይፈረጅም። ተወዳጅም ነው።

7. የፈዕል ትርጓሜ።

8. ከላይ ከተጠቀሰው አንዱ ከአንድ ሙስሊም ልቦና ውስጥ ቢከሰት አይጎዳውም። አላህ በ«ተወኩል» ያስወግድለታል።

9. ከነኝህ አንዱ ልቦና ውስጥ በሚከሰትበት ወቅት የሚደረግ ዱዓ።

10. በገድ ማመን (ጢየረህ) ሽርክ መሆኑ በግልፅ ተመልክቷል።

11. የተወገዘው የ«ገድ» (ጢየረህ) ዓይነት።

ምዕራፍ ፶ ያድ ዘጠኝ ኮከብ ቆጠራ (ስከተሮሱጅ)

ቡኻሪ እንደዘገቡት ቀታዳህ ተከታዩን ተናግረዋል፡-

«አላህ ከዋክብትን የፈጠረው ለሦስት ዓላማዎች ነው፡-

1. ለሰማይ ጌጥና ውበት፤

2. ለሰይጣናት መቀጥቀጫዎችና

3. ለመንገዶች የጉዞ ምልክት፡፡

«ከነኝህ ከሦስቱ ውጭ ለሌላ ግልጋሎት የተጠቀመባቸው ስህተት ፈፅሟል፡፡ እጣ ፈንትውን አርክሷል፡፡ የዕውቀት ወሰንንም አልፏል፡፡»

የጨረቃን እንቅስቃሴ መማርን ቀታዳህ ሲጠሉ፤ ኢብን ዑዩይኒህ አልፈቀዱም፡፡ አህመድና ኢስሐቅ ግን ፈቅደዋል፡፡ አቡሙላ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሲ.ዐ.ወ)፡-

«لَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ مُدْمِنُ الْخَمْرِ وَمُصَدِّقُ السَّخْرِ وَقَاطِعُ الرَّحِمِ» .

«ሦስት ሰዎች ጀነትአይገቡም፤ የመጠጥ ሱሰኛ፤ በድግምት የሚያምን እና ዝምድናን ቆራጭ» ብለዋል፡፡(አህመድና ኢብን ሒብባን ዘግብውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ከዋክብት የተፈጠሩበት ዓላማ፡፡

2. ከተጠቀሰው ውጭ ለሌላ ግልጋሎት ማዋል እንደማይገባ፡፡

3. የጨረቃን እንቅስቃሴ መማርን አስመልክቶ የዑለሞች የአመለካከት ልዩነት፡፡

4. ሐሰት መሆኑን አያወቀ እንኳ ቢሆን ከድግምት አንዳች ነገር ባመነ ሰው ላይ የተሰነዘረ ዛቻ፡፡

ምዕራፍ ሰባሳ

በጨረቃ እንቅስቃሴ ዝናብን ስለመሻት (እንዋስ)

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَيَحْمِلُونَ رِزْقَكُمْ أَنْتُمْ تَكَذِّبُونَ﴾

«ሲሳያችሁንም (ዝናብን) እናንተ የምታስተባብሩ ታደርጋላችሁ?» (አል-ዋቂሀ : 82)

እቡ ማሊክ አል-አስዐሪይ (ፈዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«ارْبَعٌ فِي أُمْتِي مِنْ أَمْرِ الْجَاهِلِيَّةِ لَا يَشْرَكُونَهُنَّ: الْفَخْرُ بِالْأَخْسَابِ، وَالطَّغْنُ فِي الْأَنْسَابِ، وَالِاسْتِسْقَاءُ بِالْجُجُومِ، وَالنِّيَاحَةُ». وَقَالَ: النَّايِحَةُ إِذَا لَمْ تَتُبْ قَبْلَ مَوْتِهَا تَقَامُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَعَلَيْهَا سِزْبَالٌ مِنْ قَطِرَانٍ وَدِرْعٌ مِنْ جَرَبٍ».

«ከተካታዮቹ ውስጥ ከቅድመ ኢስላም የጻሂልያ ዘመን የተወረሱ አራት ልምዶች አሁንም ድረስ ይገኛሉ። እነርሱም በዘር መኩራራት፣ የሌሎች ዘሮችን ክብር ማጉደፍ፣ በከዋክብት ዝናብን መሻትና ሙሾ ማውረድ ናቸው።» (ሙስሊም ዘግበውታል)

ቡኻሪና ሙስሊም እንደዘገቡት ዘይድ ኢብን ኻሊድ ተከታዩን አስተላልፈዋል፡-

«صَلَّى لَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ صَلَاةَ الصُّبْحِ بِالْحَدِيثِيَّةِ عَلَى إِثْرِ سَمَاءٍ كَانَتْ مِنَ اللَّيْلِ فَلَمَّا انْصَرَفَ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ فَقَالَ هَلْ تَذَرُونَ مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ؟ قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: قَالَ: أَصْبَحَ مِنْ عِبَادِي مُؤْمِنٌ بِي وَكَافِرٌ. فَأَمَّا مَنْ قَالَ مُطِرْنَا بِفَضْلِ اللَّهِ وَرَحْمَتِهِ فَذَلِكَ مُؤْمِنٌ بِي كَافِرٌ بِالْكَوَاكِبِ. وَأَمَّا مَنْ قَالَ: مُطِرْنَا بِنُوءٍ كَذَا وَكَذَا فَذَلِكَ كَافِرٌ بِي مُؤْمِنٌ بِالْكَوَاكِبِ».

የአላህ መልዕክተኛ ሁደይቢያ ላይ ሌሊት ካፊያ ከጣለ በኋላ የሱብሂን ሶላት አሰገዱን። ሰግደው እንዳጠናቀቁ ፈታቸውን ወደ ሰዎች በማዞር፡- «ፈጣሪያችሁ ምን እንዳለ ታውቃላችሁ?» ሲሉ

ጠየቁ። «አላህና መልዕክተኛው ያውቃሉ» የሚል ምላሽ ተሰጣቸው። «ከባሮቹ ከፊሎቹ በተመሳሳይ ጊዜ በኔ ላይ አማኞችም፣ ካፈሮችም ይሆናሉ። በአላህ እዝነትና ትሩፋት ዝናብ ለማግኘት በቃንታ ያለ በኔ አምኖ በከዋክብት ክዷል። በእንግሊ፣ በእንግሊ ከዋክብት እንቅስቃሴ ዝናብ አገኘንታ ያለ በኔ ክዶ በከዋክብት አምኗል ብሏል» አሉ።

ቡኻሪና ሙስሊም ኢብን ዓባስን በመጥቀስ ተመሳሳይ መንፈስ ያለው ዘገባ አስተላልፈዋል።

በቅድመ ኢስላም የጃሂሊያ ዘመን አረቦች ዝናብ በሚዘንብ ጊዜ፣ በዚህ ኮከብ እንቅስቃሴ (ነውእ) ነው የዘነበልንታ የሚል ዓይነት አባባል ነበራቸው። ይህን በማስመልከት አላህ ተከታዩን የቁርአን አንቀፅ አወረደ፡-

﴿ فَلَا أَقْسَمُ بِمَوْقِعِ النُّجُومِ ۝ وَإِنَّهُ لَقَسَدٌ لَّو تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ ۝ إِنَّهُ لَقُرْآنٌ كَرِيمٌ ۝ فِي كِتَابٍ مَّكْنُونٍ ۝ لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ ۝ تَنْزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ ۝ أَفَبِهَذَا الْحَدِيثِ أَنْتُمْ مُدْهِنُونَ ۝ وَتَجْعَلُونَ رِزْقَكُمْ أَنَّكُمْ تُكَذِّبُونَ ۝﴾

«በከዋክብት መጥለቂያዎች እምላለሁ፤ እርሱም ብታውቁ ታላቅ መሐላ ነው። እርሱ የከበረ ቁርአን ነው። በተጠበቀ መጽሐፍ ውስጥ ነው። የተጥራሩት እንጂ ሌላ አይነካውም። ከዓለማት ጌታ የተወረደ ነው። በዚህ ንግግር እናንተ ችልተኞች ናችሁን? ሲሳያችሁንም (ዝናብን) እናንተ የምታስተባብሉ ታደርጋላችሁን?» (አል-ዋቂሀህ : 75-80)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ዋቂሀህ 82» ትርጉም።
2. በቅድመ ኢስላም የጃሂሊያ ዘመን የነበሩ አራት ልምዶች ተወስተዋል።
3. ከነኝህ ልምዶች መሐከል ከፊሎቹ ለኩፍር ያበቃሉ።
4. ከኢስላም የሚያስወጣ የኩፍር ዓይነት።
5. አላህ፡- «ባሪያዬ በተመሳሳይ ጊዜ በኔ ያምናል፣ ይክዳልም» ማለቱ ተወስኗል። ለበቡም የሚለገላቸው ፀጋ እንደሆነ ተመልክቷል።
6. በእንዲህ ዓይነት ሁኔታዎች ስር ኢማን የሚኖረውን ሚና መረዳት።

7. በእንዲህ ዓይነት ሁኔታዎች ስር ኩፍር የሚኖረውን ሚና መረዳት፡፡

8. «በእገሌ በእገሌ ከዋክብት ዝናብ አገኘን» የሚለውን አባባል መረዳት፡፡

9. አንድን የማይታወቅ እውነታ ጥያቄዎችን በማንሳት ማስተማር፡፡ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ)፡- «ፈጣሪያችሁ ምን እንዳለ አውቃችሁ?» ሲሉ ሶሐቦችን ጠይቀዋል፡፡

10. ሙሾ እያወረዱ ለሙታን ማልቀስ በጥብቅ የተወገዘ ተግባር ነው፡፡

ምዕራፍ ሰባሳ ስንድ (የሰባህ ፍቅር)

አላህ እንዲህ ይላል:-

﴿ وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ أَنَّادًا يُحْمِئُهُمْ كَمَا حَبَّ اللَّهُ ﴾

«ከሰዎችም ከአላህ ሌላ ጣኦታትን አላህን እንደሚወዱ አድርገው የሚወዷቸው ሆነው የሚይዙ አሉ።» (አል-በቀራህ :165)

﴿ قُلْ إِنْ كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِينُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرٍ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴾

«አባቶቻችሁና ወንዶች ልጆቻችሁም፣ ሚስቶቻችሁም፣ ዘመዶቻችሁም፣ የሰበሰባችኋቸው ሐብቶችም፣ መከሰርዎን የምትፈሯት ንግድም፣ የመትወዳቸው መኖሪያዎችም ከናንተ ዘንድ ከአላህና ከመልዕክተኛው፣ በርሱ መንገድ ከመታገልም ይበልጥ የተወደዱ እንደሆኑ አላህ ትዕዛዙን እስከረዳመጣ ድረስ ተጠባብቁ።» (አል-ተውባህ: 29)

አነሰ (ፈዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) የሚከተለውን ተናግረዋል:-

«لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَلَدِهِ وَوَالِدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ».

«ከናንተ አንዳችሁ ከልጁ፣ ከወላጆቹና ከሰው ዘር ባጠቃላይ ከርሱ ዘንድ እኔ ይበልጥ ተወዳጅ እስካልሆንኩ ድረስ፣ አላመነም።» (ቡኻሪና ሙስሊም)

ቡኻሪና ሙስሊም አነሰን (ፈዐ) ጠቅሰው እንደዘገቡት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) የሚከተለው ተናግረዋል:-

«ثَلَاثٌ مِّنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ بِهِنَّ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ: أَنْ يَكُونَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا وَأَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ إِلَّا لِلَّهِ. وَأَنْ يَكْرَهُ أَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْقَذَهُ اللَّهُ مِنْهُ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُقَذَّفَ فِي النَّارِ».

«ሦስት ባህሪያት ያሉት ሰው የኢማንን ለዛ አጣጥሟል፤ ከማንም ይበልጥ አላህና መልዕክተኛው ከሱ ዘንድ ተወዳጅ መሆኑን፤ አንድን ሰው ሲወደው ለአላህ ብሎ መሆኑና አላህ ከኩፍር ካዳነው በኋላ እንደገና ወደ ኩፍር መመለስን ከአላት ውስጥ የመጨመር ያህል ሲጠላ፡፡»

በሌላ ዘገባ ደግሞ፡-

«لَا يَجِدُ أَحَدٌ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ حَتَّى يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ إِلَّا اللَّهُ»

«ከናንተ አንዳችሁ አንድን ሰው ሲወድ ለአላህ ብቻ ብሎ እስካልሆነ ድረስ የኢማንን ለዛ አያጣጥምም»

የሚል ተወስኗል፡፡

የአላህ መልዕክተኛ (ሶዐወ) ተከታዩን መናገራቸውን ኢብን አባስ (ረዕ) አስተላልፏል፡-

«مَنْ أَحَبَّ فِي اللَّهِ وَأَبْغَضَ فِي اللَّهِ، وَوَالَى فِي اللَّهِ وَعَادَى فِي اللَّهِ فَإِنَّمَا تَنَالُ وَلَايَةَ اللَّهِ بِذَلِكَ، وَلَنْ يَجِدَ عَبْدٌ طَعْمَ الْإِيمَانِ وَإِنْ كَثُرَتْ صَلَاتُهُ وَصَوْمُهُ حَتَّى يَكُونَ كَذَلِكَ، وَقَدْ صَارَتْ عَامَّةُ مُوَاخَاةِ النَّاسِ عَلَى أَمْرِ الدُّنْيَا وَذَلِكَ لَا يُجِدِي عَلَى أَهْلِهِ»

«ለአላህ ሲል የወደደና ለአላህ ሲል የጠላ፤ ለአላህ ሲል የተወዳጀና ለአላህ ሲል ወዳጅነቱን ያቋረጠ የአላህን ወዳጅነት ያተርፋል፡፡ አንድ ባሪያ ባህሪው እንዲህ እስካልሆነ ድረስ ሶላቴና ያሙ የቱን ያህል ቢበዙም የኢማንን ለዛ አያጣጥምም፡፡ አብዛኛዎቹን ሰዎች ከሌሎች ጋር የሚያወዳጃቸው አለማዊ ጉዳይ ነው፡፡ እንዲህ አይነቱ ወዳጅነት ደግሞ ቅንጣት አይፈይድም፡፡» (ኢብን ጀሪር ዘግበውታል)

ኢብን አባስ፡- «በነርሱ (መካከል) ምክንያቶች በተቆረጡ ጊዜ» (አል-በቀራህ፡ 165) የሚለውን ቁርአናዊ ቃል «ፍቅር ነው» ሲሉ አብራርተውታል፡፡

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አልበቀራህ 105» ትርጉም፡፡
2. የአንቀፅ «አልተውባህ 29» ትርጉም፡፡
3. የአላህን መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ከገንዘብም፣ ከቤተሰብም፣ ሌላው ቀርቶ ከራስም በላይ ማፍቀር ግዴታ ነው፡፡

4. ዘገባው ላይ የተወሰነው «አያምንም» የሚል ቃል ከኢስላም ሙሉ በሙሉ መውጣትን አያመለክትም፡፡

5. ኢማን ለዛና ጣዕም አለው፡፡ ሰዎች ሊያጣጥሙት ይችላሉ፡፡ የማያገኙት ሰዎችም አሉ፡፡

6. አራት ባህሪያት ተጠቅሰዋል፡፡ ያለነርሱ የአላህን የቅርብ ወዳጅነት ማግኘትም ሆነ የኢማንን ለዛ ማጣጣም አይቻልም፡፡

7. የሰዎች ወዳጅነት የታነፀባቸው መሠረቶች ዓለማዊ ጉዳዮች መሆናቸውን ሶሃቦች መገንዘባቸው የሚገኙበትን ተጨባጭ ሁኔታ ምን ያህል ጠልቀው ይረዱ እንደነበር ያሳያል፡፡

8. የአንቀፅ «አልበቀራህ 166» ትርጉም፡፡

9. ከሙሽሪኮች መካከል አላህን በጥብቅ የሚያፈቅሩ አንደሚገኙ ተመልክቷል፡፡

10. ከአንቀፅ «አል ተውባህ 26» ላይ የተጠቀሱትን ስምንት ነገሮች ከአላህና ከመልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) አብልጦ ማፍቀር በጥብቅ መወገዝ፡፡

11. አንድ ሰው አንድን አካል እንደ አላህ አድርጎ ካፈቀረ ይህ ድርጊቱ ታላቅ ሽርክ (ሺርኩል አክበር) ይሆናል፡፡

ምዕራፍ ሰባሳ ሁለት
ሰባህን ብቻ መፍራት

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿ إِنَّمَا ذَلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَآءَهُ ۖ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوا إِن كُنتُمْ مُّؤْمِنِينَ ﴾

«ይሃችሁ ሰይጣን ብቻ ነው። ወዳጆቹን ያስፈራቸዋል።
አትፍሯቸውም፤ ምዕመናንም እንደሆናችሁ ፍሩኝ።» (አል-
ኢምራን: 175)

﴿ إِنَّمَا يَسْمُرُ مَسْجِدَ اللَّهِ مَنْ ءَامَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَءَاتَى

الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ ﴿١٠٠﴾

«የአላህን መስጊዶች የሚሠራው በአላህና በመጨረሻው ቀን ያመነ፤ ሶላትንም በደንብ የሰገደ፤ ግዴታ ምፅዋትንም የሰጠ፤ ከአላህም ሌላ ማንንም ያልፈራ ሰው ብቻ ነው፤ እነዚያ ከተመሩት ጭምር መሆናቸው ተረጋግጠው፡» (ሐል-ተውባህ: 78)

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ ءَامَنَّا بِاللّٰهِ فَإِذَا أُوذِيَ فِي اللّٰهِ جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ كَعَذَابِ اللّٰهِ﴾

«ከሰዎችም በአካህ አመንን የሚል ሰው አለ፤ ከአካህም ማዛወር በተሰቃዩ ጊዜ የሰዎችን ማሰቃየት እንደ አካህ ቅጣት ያደርጋል።» (አል-ዐንከቡት፡ 10)

አቡሰሂድ «መርፋዕ» በሆነ ሰነድ ተከታዩን አስተላልፈዋል፡-

«إِنَّ مِنْ ضَعْفِ الْيَقِينِ أَنْ تُرْضِيَ النَّاسَ بِسَخَطِ اللَّهِ. وَأَنْ

رَزَقَ اللَّهُ عَلَى رِزْقِ اللَّهِ وَأَنْ تَذْمُهُمْ عَلَى مَا لَمْ يُؤْتِكَ اللَّهُ . إِنَّ رِزْقَ اللَّهِ لَا يَجْزُهُ حِرْصُ حَرِيصٍ لَا يَرُدُّهُ كَرَاهِيَةُ كَارِهِ .

«አላህ የማይፈቅደውን በመፈፀም ሰዎችን ማስደሰትህ፤ አላህ በሰጠህ ሪዝቅ (ሲሳይ) ሌሎችን ማወደስህና ሰዎችን አላህ በሰጣቸው ጉድለት መተቸትህ የእምነትህን ድክመት ያመለክታል። የአላህ ሪዝቅ በሰዎች ጉጉት የሚመጣ ወይም ሰዎች ስላልፈለጉ የሚቀር አይደለም።»

አዲሻ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«مَنْ التَّمَسَّى رَضِيَ اللَّهُ بِسَخَطِ النَّاسِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ وَأَرْضَى عَنْهُ النَّاسُ. وَمَنْ التَّمَسَّى رَضِيَ النَّاسُ بِسَخَطِ اللَّهِ سَخَطَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَسَخَطَ عَلَيْهِ النَّاسُ»

«የአላህን ውዴታ በመሻት ሰዎችን ያስከፋ አላህ ይወደዋል፤ ሰዎችም እንዲወዱት ያደርጋል። አላህን በማስቆጣት የሰዎችን ውዴታ የከጀለ አላህ ይቆጣበታል፤ ሰዎች እንዲጠሉትም ያደርጋል።» (ኢብን ሒብባን ዘግበውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አሊ-ዒምራን 175» ትርጉም፡፡
2. የአንቀፅ «አል ተውባህ 18» ትርጉም፡፡
3. የአንቀፅ «አል ዐንከቡት 10» ትርጉም፡፡
4. እምነት (የቂን) ሊጠናከር ወይም ሊደክም ይችላል፡
5. የእምነትን መዳከም ከሚያሳዩ ምልክቶች ሦስቱ ተወስተዋል፡፡
6. አላህን ብቻ መፍራት ግዴታ ነው፡፡
7. አላህን ብቻ የፈራ ሰው የሚያገኘው የላቀ ምንዳ፡፡
8. አላህን ያልፈራ የሚጠብቀው አስከፊ ቅጣት፡፡

ምዕራፍ ሰዓሳ ሦስት በአሳህ ብቻ መመካት

አሳህ እንዲህ ይላል:-

﴿وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾

«ምዕመናን እንደሆናችሁ በአሳህ ላይ ተመኩ:-» (አል-ማህዳህ :23)

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ﴾

«ፍፁም ምዕመናን እነዚያ አሳህ በተወሳ ጊዜ ልቦቻቸው የሚፈሩት፤ በነሱም ላይ አንቀጾች በተነበቡ ጊዜ እምነትን የሚጨምሩላቸው፤ በፈታቸው ላይ ብቻ የሚመኩ ናቸው:-» (አል-አንፋል :2)

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَسْبُكَ اللَّهُ وَمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾

«አንተ ነብይ ሆይ ! በቂህ አሳህ ነው፤ ለተከተሉህም ምዕመናን በቂያቸው ነው:-» (አል-አንፋል : 64)

﴿وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ﴾

«በአሳህም ላይ የሚጠጋ ሰው እርሱ በቂው ነው:-» (አል-ጠላቅ:3)

ኢብን አብባስ (፭፬) እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል:-

﴿حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ﴾ قَالَهَا إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ حِينَ أَلْقَى فِي النَّارِ. وَقَالَهَا مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حِينَ قَالُوا لَهُ: ﴿إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا﴾.

«ሐሰቡን አሳሁ ወኒዕመል ወኪል» (አሳህ በቂያችን ነው፤ በርሱ መመካት ምን አማረ!) የሚለውን ቃል ነቢዩ ኢብራሂም እሳት ውስጥ በተጣሉ ዕለት ብለውታል። ነቢዩ ሙሐመድም :- «ሰዎች ጦር አከማችተውላችኋልና ፍሯቸው ባሏቸው ጊዜ

ሁኔታው ኢማናቸውን ጨመረላቸው፤ ሐሰቡነላህ ወኒዕመል ወኪል» አሉም፡፡(ቡኻሪና ነሳኢ)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በአላህ መመካት (ተወኩል) ግዴታ ነው፡፡
2. «ተወኩል» የኢማን ጥንካሬና ድክመት ከሚለካባቸው መመዘኛዎች አንዱ ነው፡፡
3. የአንቀፅ «አል አንፋል 2» ትርጉም፡፡
4. የአንቀፅ «አል አንፋል 64» ትርጉም፡፡
5. የአንቀፅ «አል ጦላቅ 3» ትርጉም፡፡
6. «ሐሰቡነላህ ወኒዕመል ወኪል» የሚለው ቃል ክብደት፤ ኢብራሂምም፤ ሙሐመድም ፈታኝ ሁኔታዎች በገጠሟቸው ጊዜ ብለውታል፡፡

ምዕራፍ ሰባሳ ስራት ከሰባህ ቅጣት መዘናጋት ከተውሂድ ጋር ይቃረናል

አላህ እንዲህ ይላል:-

﴿ أَفَأَمِنُوا مَكْرَ اللَّهِ فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ ﴾

«የአላህንም ማዘናጋት አይፈሩም? የአላህንም ማዘናጋት ከሰባሪዎች ሀዘቦች ውጭ የሚተማመን የለም::» (አል-አዕራፍ: 99)

﴿ قَالَ وَمَنْ يَقْنَطُ مِنْ رَحْمَتِيَّ إِلَّا الصَّالُونَ ﴾

«ስህተት ውስጥ ያሉት ቢሆኑ እንጂ ከፈታህ እዝነት ተስፋ የሚቆርጥ ማነው?» (አል-ሐጅር: 15-56)

ኢብን ግብባስ (ረዕ) እንዳስተላለፉት:-

«أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ سُئِلَ عَنِ الْكِبَائِرِ فَقَالَ الشِّرْكُ بِاللَّهِ وَالْيَأْسُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ وَالْأَمْنُ مِنْ مَكْرِ اللَّهِ».

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ስለ ታላላቅ ወንጀሎች ተጠይቀው ሲመልሱ:- «በአላህ ላይ ማሻረክ፣ ከአላህ እዝነት ተስፋ መቀረጥና አላህ ከሚያመጣው ጥፋት መተማመን::» ብለዋል::

ኢብን መስዑድ (ረዕ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ):-

«أَكْبَرُ الْكِبَائِرِ الْإِشْرَاكُ بِاللَّهِ وَالْأَمْنُ مِنْ مَكْرِ اللَّهِ وَالْقَنُوطُ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ وَالْيَأْسُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ».

«የታላላቅ ወንጀሎች ሁሉ ቁጥጭ በአላህ ማሻረክ፣ አላህ ከሚያመጣው ጥፋት መተማመንና ከአላህ እዝነት ተስፋ መቀረጥ ናቸው::» ብለዋል:: (አብዱረዛቅ ዘግበውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል አዕራፍ 99» ትርጉም::
2. የአንቀፅ «አል ሂጅር 56» ትርጉም::
3. አላህ ከሚያመጣው ጥፋት ተማምኖ ለተቀመጠ የተሰነዘረ አስደንጋጭ ዛቻና ውግዘት::
4. ከአላህ «ራህመት» ተስፋ የቆረጠም ተወግዟል::

ምዕራፍ ሰባሳ ስምስት

የሰባህን ውሳኔ (ቀዳር) በትዕግሥት ማስተናገድ

(ሱብር) የኢማን ስካል ስለመሆኑ

አላህ እንዲህ ይላል:-

﴿وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ وَأَلَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ وَعَلَيْهِ﴾

«በአላህም የሚያምን ሰው ልቡን ለትዕግሥት ይመራዋል። አላህም ነገሩን ሁሉ አዋቂ ነው።» (ሐልተጋቡን፡11)

ዓቅለማህ:- «ይህ (ከአንቀፁ ላይ የተጠቀሰው) ሰው እንዳች ችግር ሲገጥመው ከአላህ መሆኑን በመረዳት፣ በእርካታ የሚያስተናግድ ነው» ብለዋል።

ሙስሊም አቡሁረይራን ጠቅሰው እንደዘገቡት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:-

«اِنَّتَنَانِ فِي النَّاسِ هُمَا بِهِمْ كُفْرًا: الطَّغْنُ فِي التَّسَبُّبِ وَالنِّيَاحَةُ عَلَى الْمَيِّتِ».

«ከሰዎች ላይ የሚታዩ ሁለት ባህሪያት የኩፍር መገለጫዎች ናቸው፤ የሌሎችን ዘር ክብር ማጉደፍና ለሙታን ሙሾ ማውረድ።»

ቡኻሪና ሙስሊም ኢብን መስዑድን በመጥቀስ «መርፋዕ» በሆነ ሰነድ እንደዘገቡት መልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል:-

«لَيْسَ مِنَّا مَنْ ضَرَبَ الْخُدُودَ وَشَقَّ الْجُيُوبَ وَدَعَا بِدَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ».

«በሃዘን ወቅት ፊቱን የሚመታ፣ ልብሱን የሚቀድና በቅድመ ኢስላም አረቦች ይፈፀም እንደነበረው አለቅጥ ድምፅን ከፍ በማድረግ ሙሾ የሚያወርድ ከኛ ውጭ ነው።»

አነስ (ረዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:-

«إِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدِهِ الْخَيْرَ عَجَّلَ لَهُ الْعُقُوبَةَ فِي الدُّنْيَا وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِعَبْدِهِ الشَّرَّ أَمْسَكَ عَنْهُ بِذَنْبِهِ حَتَّى يُؤَافِيَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

«አላህ ለባሪያው ደግን ነገር ሲወስንለት ቅጣቱን በዚህች ዓለም ያደርግለታል። መጥፎ ሲወስንበት ደግሞ ሐሚአቱን ሁሉ በመያዝ ቅጣቱን እስከ ዕለተ ቂያማ ያዘገይበታል።»

እንዲህም ሲሉ ተደምጠዋል፡-

«إِنَّ عِظَمَ الْجَزَاءِ مَعَ عِظَمِ الْبَلَاءِ. وَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى إِذَا أَحَبَّ قَوْمًا ابْتَلَاهُمْ. فَمَنْ رَضِيَ فَلَهُ الرِّضَا وَمَنْ سَخِطَ فَلَهُ السَّخَطُ.»

«ታላቅ ምንዳ ከታላቅ ፈተና ጋር ነው። አላህ ሰዎችን ሲወዳቸው ይፈትናቸዋል። የሚደርስበትን ፈተና ሁሉ በትዕግሥ ያስተናገደ የአላህን እርካታ ይጎናፀፋል፡ የተበሳጨ የአላህን ቁጣ ያተርፋል።» (ቲርሚዚ)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ተጋቡን 11» ትርጉም።
2. ይህ ባህሪ ኢማናዊ ነው።
3. የሌሎችን የዘር ክብር ማጉደፍ ክልክል መሆኑ ተወስኗል።
4. በሃዘን ወቅት ፊታቸውን የሚመቱ፣ ልብሶቻቸውን የሚቀዱና ሙሾ የሚያወርዱ በጥብቅ ተወግዘዋል።
5. አላህ ለባሪያው ኸይርን የመሻቱ ምልክት።
6. ክፉን ነገር የማቀዱ ምልክት።
7. አላህ ባሪያውን የመውደዱ ምልክት።
8. በአላህ ውሳኔዎች መበሳጨት ክልክል መሆኑ።
9. የሚደርስበትን ፈተናዎች በፀጋና በትዕግሥት ያስተናገደ የሚያገኘው የላቀ ምንዳ።

ምዕራፍ ሰባሳ ስድስት

ስንድን ተግባር ሰታዲታ መፈጸም (ፈጽኦ)

ክብክብ ስብመሆኑ

አላህ እንዲህ ብላል:-

﴿ قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ وَاحِدٌ ۚ فَنَ كَأَن يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ ۚ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَادِقًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ ۚ أَحَدًا ۝﴾

«እኔ አምላካችሁ አንድ አምላክ ብቻ ነው ማለት ወደ እኔ የሚወረድልኝ ብጤያችሁ ሰው ብቻ ነኝ። የጌታውንም መገናኘት የሚፈልግ ሰው መልካም ሥራን ይሰራ፤ በጌታውም መገዛት አንድንም አያጋራ።» (አል-ካህፍ:110)

እቡሁረይራ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል:-

«أَنَا أَعْتَى الشُّرَكَاءِ عَنِ الشُّرْكِ مَنْ عَمِلَ عَمَلًا أَشْرَكَ مَعِيَ فِيهِ غَيْرِي تَرَكْتُهُ وَشُرْكَهُ».

«አላህ፥ ሽሪክ እንዲደረግብኝ ፈፅሞ አልሻም፤ ከኔ ጋር ሌላን አካል በማጋራት አንድን ተግባር የፈፀመ ከነሽርኩ እተወዋለሁ፥ ብሏል።» (መ-ሰሊም ዘግበውታል)

እቡ-ሰዲድ መርፋዕ በሆነ ሰነድ ተከታዩን አስተላልፈዋል:-

«أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِمَا هُوَ أَخَوْفُ عَلَيْكُمْ عِنْدِي مِنَ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ؟
قَالُوا بَلَىٰ يَا رَسُولَ اللَّهِ . قَالَ الشُّرْكَ الْحَقِيقِيُّ يَقُومُ الرَّجُلُ فَيُصَلِّي
فَيَزِينُ صَلَاتَهُ لِمَا يَرَىٰ مِنْ نَظَرِ رَجُلٍ».

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) :- «ከአል-መሲህ ደጃል የበለጠ ለናንተ የምፈራላችሁን ልንገራችሁን?» በማለት ጠየቁ። «አዎ! የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! ይንገሩን።» አሏቸው- ሰሃቦች። «ድብቅ ሽርክን ነው። አንድ ሰው ሰላት ለመስገድ ይቆማል። ሌላ ሰው እየተመለከተው እንደሆነ ሲያውቅ ባማረ ሁኔታ ይሰግዳል» አሉ። (አህመድ ዘግበውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ካህፍ 110» ትርጉም።

2. አላህ አንድን ተግባር ሙሉ በሙሉ በኢቭላስ ለርሱ ብቻ እስካልተፈፀመ ድረስ- ውድቅ እንደሚያደርገው፡፡

4. አላህ አንዲህ ዓይነቱን ተግባር የማይቀበልበት ሰበብ ተወስቷል፡፡

5. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) «ሪያእ»ን ለሶሃቦቻቸው አጥብቀው ይጠነቀቁና ይፈሩ ነበር፡፡

6. ለ«ሪያእ» የሰጡት ትርጓሜ፤ አንድ ሰው ሶላት ይሰግዳል፡፡ ሌሎች እየተመለከቱት እንደሆነ ሲያውቅ ሶላቱን እጅግ ያሳምራል፡፡

ምዕራፍ ሰባሳ ሰባት

ስንድ ሰው በመሰከም ተግባሩ የዚህችን ዓለም ዘጋ መሻቱ ከሽርክ ደፈረጃል

አላህ አንዲህ ብሏል፡-

﴿مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْنِهِمْ أَعْمَلَهُمْ فِيهَا وَنَحْمِلُهَا عَنْهُمْ وَإِيَّاكُمْ لَا يَبْتَغُونَ
أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبِطُلَّ مَا
كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

«ቅርቢቱን ሀይወትና ጌጧን የሚሹ የሆኑትን ሰዎች
ስራዎቻቸውን ምንዳዋን በርሷ ውስጥ ወደ እነርሱ
እንሞላላቸዋለን፡፡ እነርሱም በርሷ ውስጥ ምንም
አይጎድልባቸውም፡፡ እነዚያ እነሱ በመጨረሻይቱ ዓለም ለእነርሱ
ከእሳት በቀር የሌላቸው ናቸው፡፡ የሰሩትም ስራ በርሷ ውስጥ
ተበላሸ፡፡ በቅርቢቱ ዓለም ይሰሩት የነበሩትም በጎ ሥራ ብልሹ
ነው፡፡» (ሁድ፡15-16)

ቡኸሪ እንደዘገቡት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን
መናገራቸውን አቡ ሁረይራ አስተላልፈዋል፡-

«تَعَسَّ عَبْدُ الدُّنْيَارِ تَعَسَّ عَبْدُ الدَّرْهَمِ تَعَسَّ عَبْدُ الْخَمِيصَةِ تَعَسَّ
عَبْدُ الْخَمِيلَةِ، أَنْ أُعْطِيَ رَضِيَّ وَإِنْ لَمْ يُغَطَّ سَخِطَ تَعَسَّ
وَانْتَكَسَ وَإِذَا شَيْكَ فَلَا انْتَفَشَ طُوبَى لِعَبْدٍ أَخَذَ بِعَنَانٍ فَرَسِهِ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ، أَشَعَتْ رَأْسُهُ، مُغْبِرَةً قَدَمَاهُ إِنْ كَانَ فِي الْحِرَاسَةِ كَانَ
فِي الْحِرَاسَةِ وَإِنْ كَانَ فِي السَّاقَةِ كَانَ فِي السَّاقَةِ إِنْ اسْتَأْذَنَ لَمْ
يُؤْذَنَ لَهُ، وَإِنْ شَفَعَ لَمْ يُشَفَّعْ».

«የገንዘብ ባሪያ ጠፋ (ከሰረ)፤ የልብሶች ባሪያ ጠፋ፤
ሲሰጠው ይደሰታል፤ ሲነፈገው ይበሳጫል፡፡ ጠፋ፤ ለውድቀት
ተዳረገም፡፡ እሾህ ሲወጋው ማውጣት አይቻል፡፡ መጨረሻው ያማረ
አይሁን፡፡ የፈረሱን ልንም ይዞ በአላህ መንገድ (ፈ ሰቢሊህ)
የተንቀሳቀሰ፤ ፀጉሩ ተንጨባሮ፤ እግሩ በአባሯ ተሸፍኖ፤ በጥበቃ
ስራ ላይ ሲሰማራ ነቅቶ ይጠብቃል፡፡ በተራ ወታደርነት ሲመደብ
ተግባሩን በሚገባ ያከናውናል፡፡ ፈቃድ ቢጠይቅ አይፈቀድለትም፡፡

ሰዎችን ለማሸማገል ቢቀርብ ሽምግልናው ተደማጭነት የለውም፡፡ እንዲህ ዓይነቱ ሰው እጅግ እድለኛ ነው፡፡»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ሰዎች የአኼራን ተግባር ፈፅመው ዱንያን መከጀላቸው፡፡

2. የአንቀፅ «ሁድ 15-16» ትርጉም፡፡

3. አንድን ሙስሊም «የገንዘብ ባሪያ፣ የልብስ ባሪያ ወዘተ» በሚል ቅፅል መጥራት እንደሚፈቀድ፡፡

4. «ሲሰጠው ይደሰታል፣ ሲነፈገው ይበሳጫል» የሚለው አገላለጽ፡፡

5. ጠፋ፤ ለውድቀት ተዳረገም ማለታቸው፡፡

6. «እሾህ ሲወጋው የማውጣት አቅሙ አይኑረው» በማለት መራገማቸው፡፡

7. ከዘገባው ላይ የተጠቀሱ ውብ ባህሪያት ያሉትና በአላህ መንገድ ላይ የሚታገል ሰው የላቀ ክብር፡፡

ምዕራፍ ሰባሳ ስምንት

ዑስሞቸንና መሪዎችን ስላህ ሐሳብ ያደረገውን ነገር
ሐራም፣ ሐራም ያደረገውን ደግሞ ሐሳብ ሲያደርጉ
መከተል ስነርሱን ስምሳክ (ራብ) ስድርገ መያዝ ነው

ኢብን ግብረስ እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል፡-

«يُوشَكَ أَنْ تَنْزَلَ عَلَيْكُمْ حَجَارَةٌ مِنَ السَّمَاءِ. أَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ وَتَقُولُونَ قَالَ أَبُو بَكْرٍ وَعُمَرُ».

«አኔ፣ የአላህ መልዕክተኛ እንዲህ ብለዋል እያልኩ እናንተ አቡበክርና ዑመር እንዲህ አሉ ትሉኛላችሁ? ከሰማይ የድንጋይ ዶፍ ሊዘንብባችሁ ቀርቧል፡፡»

ኢማም አህመድ እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል፡- «የአንድን የሐዲስ ዘገባ ሰነድ ትክክለኛነት በሚገባ እያወቁ ለሱፊያን ግላዊ አመለካከት ቅድሚያ የሚሰጡ ሰዎች እድገ ያስደንቁኛል፡፡ አላህ እንዲህ ሲል (ሙዕሚኖችን) አስጠንቅቋል፡-

﴿فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾

«እነዚያ ትዕዛዙን የሚጥሉ መከራ እንዳትደርስባቸው ወይም አሳማሚ ቅጣት እንዳያገኛቸው ይጠንቀቁ፡፡» (አል-ኑር :63)

ከአንቀፁ ላይ «መከራ» በሚል የተወሰነ ምን እንደሆነ ታውቃላችሁ? ሽርክ ነው፡፡ አንድን የነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) አስተምህሮች ውድቅ ማድረግ ቀልብን ለጥመት በመዳረግ ለጥፋት ያበቃል፡፡

ዑደይ ኢብን ሐቲም እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል፡-

«إِنَّهُ سَمِعَ النَّبِيَّ ﷺ يَقْرَأُ هَذِهِ الْآيَةَ:

﴿اتَّخَذُوا أَعْبَادَهُمْ وَرَفَعْتَهُمْ أَزْكَاءَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمُورُهُمْ إِلَّا لِعِبَادَتِهَا وَحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَنَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾

فَقُلْتُ لَهُ إِنَّا لَنَسَاءُ نَعْبُدُهُمْ، قَالَ: الْبَشَرُ يَحْرَمُونَ مَا أَحَلَّ اللَّهُ فَتَحْرَمُونَهُ، وَيُحَلِّلُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ فَتَحِلُّونَهُ؟ فَقُلْتُ بَلَى. قَالَ: فَتِلْكَ عِبَادَتُهُمْ».

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን የቁርአን አንቀፅ ሲያነቡ አዳምጥኩ፤ «ሊቃውንቶቻቸውንና መነኩሳቶቻቸውን ከአላህ ሌላ አማልክት አድርገው ያዙ!» (አል-ተውባህ :31)

«አናመልካቸውም ነበር» አልኳቸው። «አላህ ሐላል ያደረገውን ሐራም! ሐራም ያደረገውን ሐላል ሲያደርጉ ያለ ተቃውሞ ትቀበሏቸው የለምን?» አሉ። «አዎ» አልኳቸው። «እነርሱን ማምለክ ማለት ይኸው ነው።» ሲሉ አብራሩልኝ።» (አህመድና ቲርሚዚ)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ኑር 63» ትርጉም።
2. የአንቀፅ «አል ተውባህ 31» ትርጉም።
3. የ«ዒባዳ» ትክክለኛ ትርጓሜ።
4. ኢብን ዓብባስ የአቡበክርንና የዑመርን፣ አህመድ ደግሞ የሱፍያንን ስም በመጥቀስ ምሳሌ መስጠታቸው።
5. ሁኔታዎች በሚያስደንቅ አኳኋን ተቀያይረዋል። የሐይማኖት ሰዎችን ማምለክ እንደ ትልቅ የዒባዳ ክንውን ይቆጠራል፤ «ዊላያ» በሚል ስያሜ። ሊቃውንትን ማምለክ እውቀት ሆኗል፤ ጥበብ። ነገሮች እጅግ ተለዋወጠው ከዚህ የከፋ ሁኔታም ተከሰተ። መጥፎ ሰዎችንና መሐይማንን ማምለክ ተጀመረ።

ምዕራፍ ሰባዓ ዘጠኝ

ከሐሳብና ከመጠሪካቸው ዳኝነት ውጭ የሴቶችን ዳኝነት መሻት መናፍቀነት ነው

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَكَّمُوا إِلَى الظَّالِمِينَ وَقَدْ أُمرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ، وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا ۝ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَى مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ رَأَيْتُ الْمُنَافِقِينَ يَصُدُّونَ عَنْكَ صُدُودًا ۝ فَكَيْفَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ ثُمَّ جَاءُوكَ يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا إِحْسِنًا وَتَوْفِيقًا﴾

«ወደነዚያ እነርሱ በአንተ ላይ በተወረደውና ከአንተ በፊትም በተወረደው አምነናል ወደማሉት አላየህም? በእርሱ እንዲከዱ በእርግጥ የታዘዙ ሲሆኑ ወደ ጣት መፋረድን ይፈልጋሉ፡፡ ሰይጣንም (ከእውነት) የራቀን መሳሳት ሊያሳስታቸው ይፈልጋል፡፡» (ሐል-ኒሳእ :60)

﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ﴾

«ለእነርሱም በምድር ላይ አታበላሹ በተባሉ ጊዜ እኛ አላማሪዎች ብቻ ነን ይላሉ፡፡» (ሐል-በቀራህ :11)

﴿وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ

قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ﴾

«በምድርም ውስጥ ከተበጀች በኋላ አታበላሹ፡፡ ፈርታችሁና ከጅላችሁም ተገዙት፡፡ የአላህ ችሮታ ከበጎ አድራጊዎች ጋር ነው፡፡» (ሐል-አዕራፍ:56)

﴿أَفَحُكْمَ الْجَهْلِ يَتَّبِعُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا يَقُورَ يُوقُنُونَ﴾

«የመሃይምነትን ፍርድ ይፈልጋሉ? ለሚያረጋግጡ ሰዎች ከአላህ ይበልጥ ፍርዱ ያማረ ማን ነው?» (ሐል-ሚአዳህ:50)

አብደላ ኢብን ዑመር (ረዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ወ) ፡-

«لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ يَكُونَ هَوَاهُ تَبَعًا لِمَا جِئْتُ بِهِ».

«ከናንተ አንዳችሁ፣ ስሜቱ እኔ ካመጣሁት መልዕክት ጋር እስካልተጣጣመ ድረስ አላመነም» ብለዋል። (ነውውይ ሶሊሕ ዘገባ መሆኑን አፅድቀዋል)

ሸዕብይ እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል፡-

በአንድ የሁዳና በአንድ ሙናፊቅ መካከል ውዝግብ ተነሳ። የሁዳው፡- «ውዝግባችንን ሙሐመድ ይፍታልን» የሚል ሐሳብ አቀረበ። ጉቦ እንደማይተቡ ጠንቅቆ ያውቃል። ሙናፊቁ ደግሞ «የየሁዳዎች ብይን ይሻለናል» አለ። ጉቦ እንደሚቀበሉ በመረዳቱ። ጁሐይና ውስጥ ይገኝ የነበረ አንድ ቁስ የሚሰጠውን ብይን ለመቀበል ተስማሙ። ይህን በማስመልከት «አል ኒሳእ 6» ወረደች።

በሌላ ዘገባ እንደተወሳው ደግሞ ይህች አንቀፅ የወረደችው ሁለት ሰዎችን በማስመልከት ነው።

አንደኛው፡- «ጉዳዮችንን ከነቢዩ ዘንድ እናቀርብ» ሲል፥ ሌላኛው «ከብዕብ ኢብነል አሸረፍ ዘንድ እናቀርብ» አለ። በመጨረሻም ከዑመር ዘንድ አቀረቡት። አንደኛው ታሪኩን አጫወታቸው። የመልዕክተኛውን ዳኝነት ለመቀበል ፈቃደኛ ላልሆነው፡- «የተባዛው እውነት ነውን?» ሲሉ ጠየቁት። «አዎ» አላቸው። አንገቱን በሰይፍ ቀልተው ገደሉት።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ኒሳእ 60» ትርጉም። ስለ ጣኦት ጥሩ ግንዛቤ ያስጨብጣል።

2. የአንቀፅ «አል በቀራህ 11» ትርጉም።

3. የአንቀፅ «አል አዕራፍ 56» ትርጉም።

4. የአንቀፅ «አል ማኢዳህ 50» ትርጉም።

5. «አል ኒሳእ 60» የወረደችበትን ሰበብ አስመልክቶ ሸዕብይ ያስተላለፉት ቁም ነገር።

6. የእውነተኛ እምነትና ትክክለኛ ያልሆነ እምነት መለያ ባህሪያት።

7. የዑመርና የሙናፊቁ ታሪክ።

8. አንድ ሰው ኢማን አለው ሊባል የሚችለው ስሜቱ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ካመጡት መልዕክት ጋር ሙሉ በሙሉ መጣጣም ሲችል ብቻ ነው።

ምዕራፍ ስርባ

የአባህን ስሞችና ባህሪያት ስለመካድ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَنِ قُلْ هُوَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ مَتَابِ﴾

«እነሱ በአል ረሀማን የሚከዱ ሲሆኑ» (አል-ሒጅር :30)

ሶሒሕ አል ቡኻሪ ውስጥ እንደሰፈረው ዓሊይ እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል፡-

«حَدَّثُوا النَّاسَ بِمَا يَعْرِفُونَ أُرِيدُونَ أَنْ يُكَذِّبَ اللَّهُ وَرَسُولَهُ؟»

«ሰዎችን በእውቀት ደረጃቸው ልክና በሚገባቸው መልኩ አስተምሩ፡፡ አላህንና መልዕክተኛውን እንዲያስተባብሱ ትሻላችሁን?»

ኢብን አባስ ተከታዩን አስተላልፈዋል፡-

«أَنَّ رَأَى رَجُلًا انْتَفَضَ لَمَّا سَمِعَ حَدِيثًا عَنِ النَّبِيِّ ﷺ فِي الصِّفَاتِ اسْتِنَكَارًا لِذَلِكَ. فَقَالَ مَا فَرَّقَ هَؤُلَاءِ يَجِدُونَ رِفَّةً عِنْدَ مُخَاصَمِهِ وَيَهْلِكُونَ عِنْدَ مُتَسَابِهِ».

አንድ ሰው ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ስለ አላህ ባህሪያት ሲናገሩ ያደመጠውን ላለመቀበል ሲያንገራግር ተመለከቱት፤ የሰማውን ባለማመን፡፡ «የነኝህ ሰዎች ችግር ምንድን ነው? አሻሚ ያልሆነ (ሙሐከም) የቁርአን አንቀፅ ሲነበብ በመስማማት ይቀበላሉ፡፡ አሻሚ ትርጉም ያላቸው (ሙተሻቢህ) የቁርአን አንቀፆች ሲደመጡ ላለመቀበል በማንገራገር ለጥፋት ይዳረጋሉ» ሲሉ ተናገሩ፡፡

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ረሀማን የሚል ቃል ሲያወሱ ሙሽሪኮች አስተባብሉ፡፡ አላህ፡-

﴿وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَنِ﴾

«በአል ረሀማን የካዱ ሲሆኑ»

የሚል የቁርአን አንቀፅ አወረደ፡፡

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ከአላህ ስሞችና ባህሪያት አንዱንም አለመቀበል ከኢስላም ውጭ ያደርጋል፡፡

2. የአንቀፅ «አል ረዕድ 30» ትርጉም፡፡

3. ታዳሚው ሊረዳው የማይችለውን ነገር ከመናገር መቆጠብ ተገቢ ነው፡፡

4. የዚህ ምክንያቱ ተወስኗል፡፡ በማወቅም ይሁን ባለማወቅ የአላህንና የመልዕክተኛውን አስተምህሮቶች ለመካድ ጥፋት ሊዳርግ ስለሚችል፡፡

5. የኢብን ግብባስ ገለፃ፡፡ አሻሚ የቁርአን አንቀጾች ካስተላለፉት መልዕክት አንዱንም ያስተባበለ ለጥፋት የተዳረገ መሆኑን በአፅንኦት ገልፀዋል፡፡

ምዕራፍ ስርዓ ስንድ

የአሳህን ፀጋዎች መካድ ኩፍር ነው

አሳህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَعْرِفُونَ نِعْمَتَ اللَّهِ ثُمَّ يُنْكِرُونَهَا وَأَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ﴾

«የአሳህን ፀጋ ያውቃሉ፤ ከዚያም ይክዱታል፡፡ አብዛኛዎቻቸውም ከሐዲዎች ናቸው» (አል-ነሕል፡83)

ሙጃሂድ ስለዚህ አንቀፅ ትርጉም ሲናገሩ፡- «አንድ ሰው ይህ ከወላጆቹ የወረሰኩት ገንዘቤ ነው ማለቱ ከዚህ ውስጥ ይካተታል» ብለዋል፡፡

እውን ኢብን ዐብደላህ ደግሞ፡- « እገሌ ባይኖር ይህ አይሆንም ነበር፤ ይላሉ» ብለዋል፡፡

ኢብን ቁተይባህ፡- «ይህ የሆነው በአምላኮቻችን ትድግና ነው፤ ይለሉ» ሲሉ አብራርተውታል፡፡

አሳህ ፡- «ባሪያዬ በተመሳሳይ ወቅት በኔ ያምናል፤ ይክዳልም» እንዳለ ለተወሳበትና በዘይድ ኢብን ልኻሊድ ለተላለፈው ዘገባ አቡል ዓባስ እንዲህ ሲሉ ተጨማሪ ማብራሪያ ሰጥተዋል፡-

«አሳህ ፀጋውን ከርሱ ውጭ ወደ ሌላ አካል በማስጠጋት ሽርክ የፈፀሙ ሰዎችን በጥብቅ ያወገዘባቸው የቁርአንና የሐዲስ ዘገባዎች በርካታ ናቸው፡፡» ከሰለፎች ክፍሎቹ፡- «ንፋሱ ጥሩ ነበር፤ ፓይለቱ የሚደነቅ ነው» እና መሰል በአብዛኛዎቹ ሰዎች ዘንድ የሚደመጡ አባባሎች በቀላሉ ለሽርክ እንደሚዳርጉ መናገራቸው ተመልክቷል፡፡

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ለአሳህ ፀጋዎች እውቅና የመስጠትና አንድን የአሳህ ፀጋ የመካድ ትርጉም፡፡

2. በአብዛኛዎቹ ሰዎች ምላስ ዘወትር ሲነገር የሚደመጥ ነው፡፡

3. እንዲህ ዓይነት አባባሎች የአሳህን ፀጋ ከመካድ መቆጠራቸው፡፡

4. በአንድ ሰው ልቦና ውስጥ ሁለት ፍፁም ተቃራኒ የሆኑ ነገሮች በአንድ ላይ ተስማምተው መኖር አይችሉም፡፡

ምዕራፍ ስርዓ ሁለት በሰላህ ባሳገጣቸውን ስለማበጃት

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾

«እናንተም (ፈጣሪነቱን) የምታውቁ ስትሆኑ ለአላህ ባላንጣዎችን አታድርጉ::» (አል-በቀራህ:22)

ኢብን ግብረ ሊህን «አያ» በማስመልከት ሲናገሩ:-
«الْأَنْدَادُ هُوَ الشَّرْكُ، أَخْفَى مِنْ دَبِيبِ التَّمَلِّ عَلَى صَفَاةِ سَوْدَاءَ فِي ظُلْمَةِ اللَّيْلِ، وَهُوَ أَنْ تَقُولَ: وَاللَّهِ وَحَيَاتِكَ يَا فُلَانٌ وَحَيَاتِي، وَتَقُولَ: لَوْلَا كَلْبِيَّةٌ هَذَا لِأَتَانَا اللَّصُوصُ، وَلَوْلَا الْبَطُّ فِي الدَّارِ لَأَتَى اللَّصُوصُ، وَقَوْلِ الرَّجُلِ لِصَاحِبِهِ: مَا شَاءَ اللَّهُ وَشِئْتُ، وَقَوْلِ الرَّجُلِ: لَوْلَا اللَّهُ وَفُلَانٌ لَا تَجْعَلُ فِيهَا فُلَانًا، هَذَا كُلُّهُ بِهِ شَرْكٌ».

«ባላንጣ ሽርክ ነው:: በድቅድቅ ጨለማ ከጥቁር ድንጋይ ላይ የምትንገዝ ጥቁር ጉንዳን ከምታሰማው ኮቴ ይበልጥ የተደበቀ ሽርክ:: በቀላሉ ሽርክ ላይ ልትወድቅ ትችላለሁ:: ለምሳሌ ለወንድምህ + በአላህና በአንተ ህይወት ወይም በህይወቴ + ማለትህ ሽርክ ነው :: ይህ ውሻ ወይም ይህ ዳክዬ ባይኖር ሌባ ዘርፎን ነበር ማለትህም ሽርክ ነው:: አንድ ሰው ለባልደረባው በአላህና በአንተ ፍላጎት ወይም አላህና እገሌ ባይኖሩ ማለቱ እና መሰል አባባሎች ሽርክ ናቸው::» (ኢብን አቡ ሐቲም ዘግበውታል::)

ዑመር ኢብን አል ኸጢብ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል:-

«مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ اللَّهِ فَقَدْ كَفَرَ أَوْ أَشْرَكَ».

«ከአላህ ሌላ ባሉ አካላት የማለ ክህደት ወይም ሽርክ ፈፅሟል::» (ቲርሚዚ ዘግበውታል::)

ኢብን መስዑድ እንዲህ ሲናገሩ ተደምጠዋል:-

«لَأَنْ أَخْلِفَ بِاللَّهِ كَاذِبًا أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَخْلِفَ بِغَيْرِهِ صَادِقًا».

«ከአላህ ውጭ ባሉ አካላት በእውነት ከምምል በአላህ በሐሰት መማልን እመርጣለሁ፡፡»

ሁዚይፊህ እንዳስተላለፉት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ)፡-

«لَا تَقُولُوا مَا شَاءَ اللَّهُ وَشَاءَ فَلَانٌ وَلَكِنْ قُولُوا مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ شَاءَ فَلَانٌ».

«በአላህና በእገሌ በጉ ፈቅድ አትበሉ፡፡ በአላህ በዚያም በእገሌ በጉ ፈቃድ ብቻ በሉ፡፡» ብለዋል፡፡ (አቡዳውድ ሶሒሕ በሆነ ሰነድ ዘግበውታል) «በአላህና በአንተ እጠበቃለሁ» የሚለውን አባባል አጥብቀው ይጠሉ እንደነበር ተዘግቧል፡፡ ኢብራሂም ኑኸዕይ «በአላህና ከዚያም በአንተ» ማለትን ግን ፈቅደዋል፡፡ «አላህ ከዚያም እገሌ ባይኖር» በሉ እንጂ «አላህና እገሌ ባይኖሩ አትበሉ» ሲሉም ተናግረዋል፡፡

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል በቀራህ 22» ትርጉም፡፡
2. ሶሃቦች ታላላቅ ሽርኮችን የሚያስጠነቅቁ የቁርአን አንቀጾች መለስተኛዎቹንም እንደሚያካትቱ ይረዱ ነበር፡፡
3. ከአላህ ውጭ ባለ ሌላ አካል መማል ሽርክ ነው፡፡
4. ከአላህ ውጭ ባሉ አካላት በእውነት መማል፣ በአላህ በሐሰት ከመማል የበለጠ ወንጀል ነው፡፡
5. ከላይ ከተጠቀሱት አባባሎች ውስጥ በ«ወ» እና በ«ሱምመ» መካከል ያለው ልዩነት፡፡

ምዕራፍ ስርዓ ሦስት **በአሳህ ተምሱ የተነገረውን ያልተቀበለ**

ኢብን ዑመር አንደስተላለፉት የአሳህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ):-

«لَا تَخْلِفُوا بِآبَائِكُمْ مَنْ حَلَفَ بِاللَّهِ فَلْيَصْذُقْ وَمَنْ حُلِفَ لَهُ بِاللَّهِ فَلْيَرْضَ، وَمَنْ لَمْ يَرْضَ فَلْيَسْ مِنَ اللَّهِ».

«በአባቶቻችሁ አትማሉ፤ በአሳህ የማለ እውነትን ብቻ ይናገር፤ በአሳህ የተማለለትም ሰው የተነገረውን አምኖ ይቀበል፤ ያልተቀበለ ከኛ ውጪ ነው» ብለዋል። (ኢብን ማጃህ ሐሳን በሆነ ሰነድ ዘግበውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በአያት ቅድመ አያቶች መማል የተወገዘ ነው።
2. አንዳች ነገር በአሳህ ተምሱ የተነገረው ሰው የተነገረውን አምኖ መቀበል ይገባዋል።
3. አምኖ ያልተቀበለ በጥብቅ ተወግዷል።

ምዕራፍ ስርዓ ስራት «በአላህና በአንተ በጎ ፈቃድ» በማለት ስለመናገር

ቁተይላህ እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል፡-

«أَنَّ يَهُودِيًّا أَتَى النَّبِيَّ ﷺ فَقَالَ: إِنَّكُمْ تُشْرِكُونَ: تَقُولُونَ مَا شَاءَ اللَّهُ وَشِئْتُمْ، وَتَقُولُونَ وَالْكَفْبَةِ، فَأَمَرَهُمُ النَّبِيُّ ﷺ إِذَا أَرَادُوا أَنْ يَخْلِفُوا أَنْ يَقُولُوا: وَرَبُّ الْكَفْبَةِ وَأَنْ يَقُولُوا: مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ شِئْتُمْ».

አንድ የሁዳ ከነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ዘንድ በመምጣት ፡- «እናንተ የሸርክ ተግባር ትፈፅማላችሁ! በአላህና በአንተ በጎ ፈቃድ ትላላችሁ! በካዕባም ትምላላችሁ» አላቸው፡፡ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ተተከታዮቻቸው መማል ሲፈልጉ «ወረቢል ካዕባ» (በካዕባ ጌታ) በማለት እንዲምሉ፤ «በአላህ ከዚያም በአንተ በጎ ፈቃድ» እንዲሉም አዘዙ፡፡ (ነሳኢ ዘግበውታል፤ ሶሒክ ብለውታልም)

ነሳኢ ኢብን ግባስን ጠቅሰው ተከታዮን ዘገባ አስፍረዋል፡-

«أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ ﷺ مَا شَاءَ اللَّهُ وَشِئْتُمْ، فَقَالَ أَجَعَلْتَنِي اللَّهَ نَدًّا؟ مَا شَاءَ اللَّهُ وَخَدَّهُ».

አንድ ሰው ለነቢዩ፡- «በአላህ እና በአንተ በጎ ፈቃድ» አላቸው፡፡ «ለአላህ ባላንጣ (ኒድ) ታደርገኛለህ? በአላህ በጎ ፈቃድ ብቻ በል» አሉት፡፡

የአዲሻ ወንድም ጡፈይል እንዲህ ሲሉ ማስተላለፋቸውን ኢብን ማሻህ ዘግበዋል፡-

«رَأَيْتُ فِيمَا يَرَى النَّاسُ كَأَنِّي أَتَيْتُ عَلَى نَعْرٍ مِنَ الْيَهُودِ قُلْتُ: إِنَّكُمْ لَا تَتَمُّ الْقَوْمَ لَوْلَا أَنَّكُمْ تَقُولُونَ عَزِيزُ ابْنِ اللَّهِ، قَالُوا وَإِنَّكُمْ لَا تَتَمُّ الْقَوْمَ لَوْلَا أَنَّكُمْ تَقُولُونَ مَا شَاءَ اللَّهُ وَشَاءَ مُحَمَّدٌ. ثُمَّ مَرَرْتُ بِنَعْرٍ مِنَ النَّصَارَى فَقُلْتُ إِنَّكُمْ لَا تَتَمُّ الْقَوْمَ لَوْلَا أَنَّكُمْ تَقُولُونَ الْمَسِيحُ ابْنُ اللَّهِ قَالُوا وَإِنَّكُمْ لَا تَتَمُّ الْقَوْمَ لَوْلَا أَنَّكُمْ تَقُولُونَ مَا شَاءَ اللَّهُ وَشَاءَ مُحَمَّدٌ. فَلَمَّا أَصْبَحْتُ أَخْبَرْتُ بِهَا مَنْ

أَخْبَرْتُ ثُمَّ أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَأَخْبَرْتُهُ قَالَ هَلْ أَخْبَرْتَ بِهَا أَحَدًا؟
 قُلْتُ نَعَمْ، قَالَ فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَتَى عَلَيْهِ ثُمَّ قَالَ: أَمَا بَعْدُ: فَإِنَّ
 طُفِيلًا رَأَى رُؤْيَا أَخْبَرَ بِهَا مَنْ أَخْبَرَ مِنْكُمْ وَإِنَّكُمْ قُلْتُمْ كَلِمَةً كَانَ
 يَمْنَعُنِي كَذَا وَكَذَا أَنْ أَتَهَاكُمْ عَنْهَا فَلَا تَقُولُوا: مَا شَاءَ اللَّهُ وَشَاءَ
 مُحَمَّدٌ وَلَكِنْ قُولُوا: مَا شَاءَ اللَّهُ وَخَدَّهٗ.

በህልሜ ወደ አንድ የየሁዳች ስብስብ የሄድኩ ይመስለኛል።
 «ኡዘይር የአላህ ልጅ ነው። የማትሉ ቢሆን ኖሮ የአላህ ህዝቦች
 ነበራችሁ።» አልኳቸው። «በአላህና በሙሐመድ በጎ ፈቃድ፥
 የማትሉ ቢሆን ኖሮ እናንተም የአላህ ህዝቦች ነበራችሁ» አሉኝ።
 ከዚያም በአንድ የክርስቲያኖች ስብስብ አለፍኩ። «እየሱስ የአላህ
 ልጅ ነው። የሚል እምነት ባይኖራችሁ ኖሮ የአላህ ህዝቦች
 ነበራችሁ» አልኳቸው። «በአላህና በሙሐመድ በጎ ፈቃድ፥
 የማትሉ ቢሆን ኖሮ እናንተም የአላህ ህዝቦች ነበራችሁ» አሉኝ።
 ሲነጋ በህልሜ ያየሁትን ላገኘኳቸው ሰዎች አጫወትኩ። ከዚያም
 ከመልዕክተኛው (ሶ.ዐ.ወ) ዘንድ በመሄድ ይህንኑ ነገርኳቸው።
 «ለሰዎች አውርተሃልን?» አሉኝ። «አዎ» አልኳቸው። ለአላህ
 ምስጋናና ውዳሴ አቀረቡ። ከዚያም፡- «ጡፈይል አንድ ህልም
 አይቷል። ከመካከላችሁ ለተወሰኑት መናገሩንም አጫውቶኛል።
 የምትሏቸው አባባሎች ነበሩ። እንዳልከለክላችሁ ይህ፣ ይህ ሁኔታ
 ይዞኝ ነበር። በአላህና በሙሐመድ በጎ ፈቃድ፥ አትበሉ። በአላህ
 በጎ ፈቃድና ፍላጎት ብቻ በሉ» አሉ።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የሁዳዎች መለስተኛውን ሽርክ ማወቃቸው።
2. የሰዎች የግንዛቤ ችሎት በግላዊ ስሜታቸው ሊታፈን ይችላል።
3. «ለአላህ ባላንጣ አደረከኝን?» የሚለው ነቢያዊ ቃል ከፍተኛ ትኩረትን ይሻል። «የፍጡራን ሁሉ ፈርጥ ሆይ! ከርስዎ ውጭ ሌላ መጠጊያ የለኝም» የሚለው የአንድ ገጣሚ አባባል ምን ያህል የተወገዘ ነው!
4. ይህ ከትልቁ ሽርክ የሚካተት አይደለም። «እንዳልከለክላችሁ ይህ፣ ይህ ሁኔታ ይዞኝ ነበር» የሚለው የመልዕክተኛው ቃል ይህንኑ ያመለክታል።
5. ትክክለኛ ህልም የወሀይ (ሪዕይ) አንድ ክፍል ነው።
6. ህልም፣ አንዳንድ የሽሪዓው አሕዛቦች እንዲደነገጉ ምክንያት ሆኗል።

ምዕራፍ ስርዓ ስምስት ጊዜን መራገም ስላህን ማወክ ነው

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُبْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ وَمَا لَهُم بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ كُنْهُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ﴾

«እርሷም (ሀይወት) የቅርቢቱ ሀይወታችን እንደ ሌላ አይደለችም፡፡ እንምታለን፤ ሀያውም እንሆናለን፡፡ ከጊዜ ማለፍ በስተቀር ሌላ አያጠፋንም፤ አሉ ፡፡ ለነርሱ በዚህ በማለት ምንም ዕውቀት የላቸውም፡፡ እነርሱ የሚጠራጠሩ እንደ ሌላ አይደሉም፡፡» (አል-ጁመ-ሀ :24)

ቡኸሪና ሙስሊም አቡ ሁረይራን ጠቅሰው እንደዘገቡት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:-

«قَالَ اللهُ تَعَالَى: يُؤْذِينِي ابْنُ آدَمَ يَسُبُّ الدَّهْرَ وَأَنَا الدَّهْرُ أَقْلُبُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ».

«አላህ፥ የሰው ልጅ ያውከኛል፡፡ ጊዜን ይሰድባል፡፡ ጊዜ እኔው ነኝ፡፡ ሌሊት ቀኑን፥ ቀን ደግሞ ሌሊቱን ተክትለው እንዲመጡ አደርጋለሁ፥ ብሏል፡፡»

በሌላ ዘገባ ደግሞ ፡-

«لَا تَسُبُّوا الدَّهْرَ فَإِنَّ اللهَ مُو الدَّهْرُ».

«ጊዜን አትሳደቡ፤ ጊዜ አላህ ራሱ ነው»
የሚል ተወስቷል፡፡

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ጊዜን መሳደብ የተወገዘ ነው፡፡
2. አላህን እንደማወክ ይቆጠራል፡፡
3. «ጊዜ አላህ ራሱ ነው» የሚለው አገላለፅ ትኩረት ይሻል፡፡
4. ይህ ሐጢአት አስበውት ብቻ ሳይሆን ሳያስቡትም ሊከሰት የሚችል ነው፡፡

ምዕራፍ ስርባ ስድስት

«የዳዊት ሁሉ የበላይ ዳኛ» በሚሉና መስፊ

ስያሜዎች መጠራት

ቡኻሪ እንደዘገቡት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን መናገራቸውን አቡ ሁረይራ (ረዐ) አስተላልፏል፡-

«إِنَّ أَخْنَعَ اسْمٍ عِنْدَ اللَّهِ رَجُلٌ تَسْمَى مَلِكِ الْأَمْلاِكِ لَا مَالِكَ إِلَّا اللَّهُ».

«ከአላህ ዘንድ እጅግ ርካሽ + የዓለማት ንጉሥ + በሚል ስያሜ የሚጠራ ነው። ከአላህ ሌላ የዓለማት የበላይ ገዥና ንጉሥ የለም።»

ሱፍያን እንደሚሉት «ሻሃን ሻህ» ተብሎ መሰየምም እንዲሁ የተወገዘ ነው። በሌላ ዘገባ እንደተወሰነው፡-

«أَغِيظُ رَجُلًا عَلَى اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَأُخْبِتُهُ».

«የቂያማ ዕለት ከአላህ ዘንድ እጅግ የተጠላና የተናቀ ሰው የዓለማት ንጉሥ በሚል ስያሜ የሚጠራ ነው።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. «የንጉሦች ሁሉ ንጉሥ» በሚል ስያሜ መጠራት የተከለከለ ነው።

2. ተመሳሳይ ትርጉም ያላቸው ሌሎች የማዕረግ ስሞችም የተወገዙ ናቸው።

3. ለእንዲህ ዓይነት ጥቃቅን ጉዳዮች አፅንኦት መስጠቱን ልብ ልንል ያሻል። ሰዎች ስያሜውን የሚጠቀሙት ለተጠሪዎች መለኮታዊ ማዕረግ ለመቸር ባይሆንም።

4. ልዕልናና ክብር የሚገባው አላህ ብቻ ነው።

ምዕራፍ ስርዐ ሰባት

የአባህን ስሞች ስለ ማሳቅና ሰዚሁ

ሲባል ስምን ስለመቀየር

አቡ ሹረይህ እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል፡-

«أَنَّهُ كَانَ يُكْنَى أَبُو الْحَكَمِ فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ ﷺ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَكَمُ وَإِلَيْهِ الْحُكْمُ فَقَالَ إِنَّ قَوْمِي إِذَا اخْتَلَفُوا فِي شَيْءٍ أَتَوْنِي فَحَكَمْتُ بَيْنَهُمْ فَارْضِي كَلَّا الْفَرِيقَيْنِ، فَقَالَ مَا أَحْسَنَ هَذَا. فَمَالِكَ مِنَ الْوَلَدِ؟ قَالَ شُرَيْحٌ وَمُسْلِمٌ وَعَبْدُ اللَّهِ: قَالَ فَمَنْ أَكْبَرُهُمْ؟ قُلْتُ: شُرَيْحٌ، قَالَ: فَأَنْتَ أَبُو شُرَيْحٍ».

አቡልሐኪም በሚል ስያሜ ነበር የምታወቀው፡፡ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ)፡- «ሐኪም አላህ ብቻ ነው፤ ሑክም (ብይን) የርሱ ብቻ እንጅ የሌላ የማንም መብት አይደለም፡፡» አሉ፡፡ «ሀዘቦቼ በአንዳች ነገር ሲወዛገቡ ከኔ ዘንድ ይቀርባሉ፡፡ ብይን እሰጣቸዋለሁ፡፡ ሁሉም ወገኖች በምሰጠው ብይን ይስማማሉ፡፡» አልኳቸው፡፡ «ይህ ውብ ነገር ነው፡፡ ልጆች አሉህ?» ሲሉ ጠየቁኝ፡፡ «አዎ፤ ሦስት ልጆች አሉኝ፤ ሸሪህ፤ ሙስሊምና አብደላህ ይባላሉ፡፡» አልኳቸው፡፡ «ከሥስቱ ትልቁ የትኛው ነው?» ሲሉ ጠየቁኝ፡፡ «ሸሪህ» አልኳቸው፡፡ «ከአሁን በኋላ አቡ ሹረይህ በሚል ስያሜ ነው የምትጠራው» አሉኝ፡፡ (አቡዳውድና ሌሎችም)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአላህን ስሞችና ባህሪያት ማላቅ፡፡ በማወቅም ይሁን ባለማወቅ ክብራቸውን አለማጉደፍ፡፡
2. ሰዚሁ ሲባል ስምን እንኳ መቀየር፡፡
3. የበኩርን ልጅ ለመጠሪያነት (ኩንያ) መጠቀም፡፡

ምዕራፍ አርባ ስምንተ በአባህ፣ በመዕደከተኛው ወይም በቁርአን መቀሰድ

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَلَيْنَ سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ قُلْ أَبِإِلَهِكُمْ وَآبَائِهِمْ وَرَسُولِهِمْ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ﴾

«በአርግጥ በተጠይቃቸው አኛ የምንዘባርቅና የምንጫወት ብቻ ነበርን ይላሉ፤ በአላህና በአንቀጾቹ፤ በመልዕክተኛውም ታላግጡ ነበራችሁን?» (አል-ተውባህ ፡ 65)

ተከታዩ ዘገባ ኢብን ዑመር፣ ሙሐመድ ኢብን ካዕብ፣ ዘይድ ኢብን አስለምና ቀታዳ በጋራ ያስተላለፉት ነው፡-

«أَنَّه قَالَ رَجُلٌ فِي غَزْوَةِ تَبُوكَ مَا رَأَيْنَا مِثْلَ قُرَائِنَا هَؤُلَاءِ أَرْغَبُ بَطُونًا وَلَا أَكْذَبَ أَلْسِنًا وَلَا أَجَبْنَ عِنْدَ اللِّقَاءِ. يَغْنِي رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَأَصْحَابَهُ الْقُرَاءُ، فَقَالَ لَهُ عَوْفُ بْنُ مَالِكٍ كَذَبْتَ وَلَكِنَّكَ مُتَافِقٌ لِأَخْبَرِ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ فَذَهَبَ عَوْفٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ لِيُخْبِرَهُ فَوَجَدَ الْقُرْآنَ قَدْ سَبَقَهُ. فَجَاءَ ذَلِكَ الرَّجُلُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَقَدْ ارْتَحَلَ وَرَكِبَ نَاقَتَهُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَتَحَدَّثُ حَدِيثَ الرِّكْبِ نَقْطَعُ بِهِ عَنَّا الطَّرِيقَ. قَالَ ابْنُ عَمْرٍ: كَأَنِّي أَنْظُرُ إِلَيْهِ مُتَعَلِّقًا بِنَسْعَةِ نَاقَةِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ وَأَنَّ الْحِجَارَةَ تَنكُبُ رِجْلَيْهِ وَهُوَ يَقُولُ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ. فَيَقُولُ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «أَبِإِلَهِكُمْ وَآبَائِهِمْ وَرَسُولِهِمْ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ. لَا تَعْتَدِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ». مَا يَلْعَنُتُ إِلَيْهِ وَمَا يَزِيدُهُ عَلَيْهِ

የተቡክ ዘመቻ ዕለት ነበር፡፡ አንድ ሰው ፡- «ከነኝህ (ከነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እና ከሰሃቦቻቸው) የበለጠ ሆዳም፣ ውሽታምና በውጊያ ወቅት ፈሪ አይተን አናውቅም» አለ፡፡ አውፍ ኢብን ማሊክ፡- «ዋሽህ! ሙናፊቅ ነህ፡፡ ያልከውን ለመልዕክተኛው እነግራለሁ»

አለውና ሄደ- ያደመጠውን ሊነግራቸው። ቁርአን ቀድሞት አገኘው። ይህን የተናገረው ሰው ከመልዕክተኛው ዘንድ መጣ። ከግመላቸው ላይ ወጥተው ጉዞ ጀምረዋል። «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! የመንገድ መቁረጫ ወሬ ነው፤ እየቀለደንና እየተጫወትን ነበር» አላቸው። የመልዕክተኛው ግመል አንገት የታሰረበትን ገመድ ይዞ፤ እግሩ ከመንገድ ላይ ድንጋዮች ጋር እየተላተመ በሩጫ ሲከተላቸው ይታየኛል።

«እየተጫወትንና እየተቀላለድን ነበር» ሲላቸው በድጋሜ፤ «በአላህ፤ በአንቀጾቹና በመልዕክተኛው ትቀልዳላችሁን? ምክንያታችሁን አትደርድሩ። ከእምነታችሁ በኋላ ክዳችኋል» አሉት። ዞረው አልተመለከቱትም። ሌላ ያሉት ነገርም አልነበረም።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. እጅግ ጠቃሚ ነጥብ ነው። በእንዲህ ዓይነቶቹ ጉዳዮች የቀለደ ካፌር ነው።
2. የአንቀፁ ትክክለኛ ትርጓሜ ይኸው ነው፤ ድርጊቱን የፈፀመው ሰው ማንም ይሁን ማን።
3. ገንቢ አስተያየት (ነሲሐ) አፍራሽ ከሆነ ትችትና ሐሜት ይለያል።
4. አላህ የሚወደው ይቅር ባይነት በአላህ ጠላቶች ላይ መኖር ካለበት ጥላቻ ተለይቶ ሊታወቅ ይገባል።
5. የተጠቀሱት ምክንያቶች ተቀባይነት የላቸውም። ውድቅ ሊደረጉ የሚገባቸው ሰበቦች አሉ።

ምዕራፍ ስርዓ ዘጠኝ

«ይህን ገንዘብ ያገኘሁት በጉልበቴና በእውቀቴ ነው»

ማለት ከተውሂድ ጋር ይቃረናል

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَلَيْنَ أَذَقْتُهُ رَحْمَةً مِّنَّا مِنْ بَعْدِ ضَرَّاءَ مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ هَذَا لِي وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِنْ رُجِعْتُ إِلَىٰ رَبِّي إِنَّ لِي عِنْدَهُ لَلْحُسْنَىٰ فَلَنُنِيبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِمَا عَمِلُوا وَلَنُدِبَنَّهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ﴾

«ካገኘችውም መከራ በኋላ ከኛ የሆነን እዝነት ብናቀምሰው ይህ (በኔ ለሥራዬ የተገባኝ) ነው። ሰዓቲቱም መጭናት ብዬ አላሰብም። ወደ ጌታዬም ብመለስ ለኔ ከርሱ ዘንድ መልካሚቱ ገነት በእርግጥ አለችኝ፤ ይላል፤ እነዚያንም የካዱትን ሥራዎቻቸውን በእርግጥ እንነግራቸዋለን። ከብርቱውም ሰቃይ በእርግጥ እናቀምሳቸዋለን።» (ሐል-ሰድዳህ:50)

መጃሂድ ይህን አንቀጽ ሲያብራሩ፡- «መልካም ነገር ያገኘሁት በጥረቴ ነው» ማለት እንደሆነ ተናግረዋል።

ኢብን ግብረስ ደግሞ፡- «መልካሙ ነገር የተገኘው ከአላህ ሳይሆን ከኔ ነው።» ሲሉ አብራርተውታል።

﴿قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي﴾

«ሀብቱን የተሰጠሁት ከኔ ዘንድ ባለው እውቀት ብቻ ነው» (ሐል-ታሰብ: 78)

የሚለውን የቁርአን አንቀፅ አስመልክቶ ቀታዳ ሲናገሩ፡- «በእውቀቴ፤ በጥረቴና ልፋቴ» ብለዋል። ሌሎች ምሁራን ደግሞ፡- «ከአላህ በሆነ እውቀት። እኔ ለዚያ እውቀት የተገባሁ ነኝ» ብለውታል። ይህ፤ «ባለኝ ክብር የተሰጠሁት ነው» ከሚለው የቀታዳህ ትርጉም መንፈስ ጋር ይጣጣማል።

እቡ ሁረይራ (፭፬) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል፡-

«إِنَّ ثَلَاثَةً مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَبْرَصَ وَأَقْرَعَ وَأَعْمَىٰ فَأَرَادَ اللَّهُ أَنْ

يَبْتَلِيهِمْ فَبَعَثَ إِلَيْهِمْ مَلَكَ فَآتَى الْأَبْرَصَ فَقَالَ: أَيُّ شَيْءٍ أَحَبُّ
إِلَيْكَ؟ قَالَ لَوْ أَنَّ حَسَنٌ وَجِلْدٌ حَسَنٌ وَيَذْهَبُ عَنِّي الَّذِي قَدْ
قَذَرْتَنِي النَّاسُ بِهِ قَالَ فَمَسَحَهُ فَذَهَبَ عَنْهُ قَذَرُهُ فَأُعْطِيَ لَوْنًا حَسَنًا
وَجِلْدًا حَسَنًا. قَالَ فَأَيُّ الْمَالِ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قَالَ الْإِبِلُ أَوْ
الْبَقَرُ شَكَ إِسْحَاقُ. فَأُعْطِيَ نَاقَةً عُشْرَاءَ، وَقَالَ بَارَكَ اللَّهُ لَكَ
فِيهَا. قَالَ فَآتَى الْأَقْرَعَ فَقَالَ: فَأَيُّ شَيْءٍ أَحَبُّ إِلَيْكَ، قَالَ:
شَعْرٌ حَسَنٌ وَيَذْهَبُ عَنِّي الَّذِي قَدْ قَذَرْتَنِي النَّاسُ بِهِ فَمَسَحَهُ
فَذَهَبَ عَنْهُ وَأُعْطِيَ شَعْرًا حَسَنًا. فَقَالَ أَيُّ الْمَالِ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟
قَالَ الْبَقَرُ أَوْ الْإِبِلُ. فَأُعْطِيَ بَقَرَةً حَامِلًا قَالَ بَارَكَ اللَّهُ لَكَ فِيهَا.
فَأَتَى الْأَعْمَى فَقَالَ: أَيُّ شَيْءٍ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قَالَ: أَنْ يَرُدَّ اللَّهُ إِلَيَّ
بَصَرِي فَأُبْصِرُ بِهِ النَّاسَ فَمَسَحَهُ فَرَدَّ اللَّهُ إِلَيْهِ بَصَرَهُ. قَالَ أَيُّ
الْمَالِ أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قَالَ الْغَنَمُ. فَأُعْطِيَ شَاةً وَالِدًا. فَاتَّجَ هَذَانِ
وَوُلِدَ هَذَا فَكَانَ لِهَذَا وَادٍ مِنَ الْإِبِلِ وَلِهَذَا وَادٍ مِنَ الْبَقَرِ وَلِهَذَا
وَادٍ مِنَ الْغَنَمِ. قَالَ: ثُمَّ إِنَّهُ أَتَى الْأَبْرَصَ فِي صُورَتِهِ وَهَيْئَتِهِ
فَقَالَ: رَجُلٌ مُسْكِينٌ قَدْ انْقَطَعَتْ بَيْتِ الْجِبَالِ فِي سَفَرِي فَلَا بَلَاغَ
لِي الْيَوْمَ إِلَّا بِاللَّهِ ثُمَّ بِكَ. أَسْأَلُكَ بِالَّذِي أَعْطَاكَ اللَّوْنَ الْحَسَنَ
وَالْجِلْدَ الْحَسَنَ وَالْمَالَ بَعِيرًا أَتَبْلُغُ بِهِ فِي سَفَرِي. فَقَالَ الْحُقُوفُ
كَثِيرَةٌ. فَقَالَ كَأَنِّي أَعْرِفُكَ أَلَمْ تَكُنْ أَبْرَصَ يَقْذَرُكَ النَّاسُ، فَقِيرًا
فَأَعْطَاكَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ الْمَالَ؟ فَقَالَ: إِنَّمَا وَرِثْتُ هَذَا الْمَالَ كَابِرًا
عَنْ كَابِرٍ. فَقَالَ: إِنْ كُنْتَ كَاذِبًا فَصَيِّرْكَ اللَّهُ إِلَى مَا كُنْتَ. وَأَتَى
الْأَقْرَعَ فِي صُورَتِهِ فَقَالَ لَهُ مِثْلَ مَا قَالَ لِهَذَا. وَرَدَّ عَلَيْهِ مَا رَدَّ

عليه هذا. فَقَالَ: إِنَّ كُنْتُ كَاذِبًا فَصَيَّرَكَ اللَّهُ إِلَى مَا كُنْتُ. قَالَ:
وَأَتَى الْأَعْمَى فِي صُورَتِهِ فَقَالَ: رَجُلٌ مِسْكِينٌ وَابْنُ سَبِيلٍ، قَدْ
انْقَطَعَتْ بِيَ الْجِبَالُ فِي سَفَرِي فَلَا بَلَاغَ لِيَ الْيَوْمَ إِلَّا بِاللَّهِ ثُمَّ بِكَ
أَسْأَلُكَ بِالَّذِي رَدَّ عَلَيْكَ بَصْرَكَ شَاءَ أَتَبْلُغُ بِهَا فِي سَفَرِي. فَقَالَ:
قَدْ كُنْتُ أَعْمَى فَرَدَّ اللَّهُ إِلَيَّ بَصْرِي. فَخُذْ مَا شِئْتَ وَدَعْ مَا
شِئْتَ. فَوَاللَّهِ لَا أَجْهَدُكَ الْيَوْمَ بِشَيْءٍ أَخَذْتَهُ اللَّهُ. فَقَالَ: أُمْسِكْ
مَالَكَ فَإِنَّمَا أَتَبْلُغُ فَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنْكَ وَسَخَطَ عَلَى صَاحِبَيْكَ».

«ከበኒ እስራኤሎች መካከል ሦስት ሰዎች- አንደኛው ለምፃም፣
ሌላኛው በራ፣ ሦስተኛው ደግሞ እውር አላህ ሊፈትናቸው ፈለገ።
መላኢካ ላከባቸው። ለምፅ ያለበትን ሰው መጣና፡- «በጣም
የምትወደው ነገር ምንድን ነው?» ሲል ጠየቀው። «መልካም
መልክና መልካም ቆዳ። ሰዎች እኔን እንዲጠየፉኝ ምክንያት
የሆነው በሽታዬም እንዲወገድልኝ» ሲል መለሰ። አበሰው-
መላኢካው። አስፀያፊው ሁኔታም ተወገደለት። መልካም መልክ
ተሰጠ። «ከገንዘብ የትኛው ነው ካንተ ዘንድ ይበልጥ ተወዳጅ»
በማለት ጠየቀው። «ግመል ወይም ላም» መለሰለት። እርጉዝ
ግመል ተሰጠው። «አላህ ይባርክልህ» ሲልም መረቀው። ወደ
በራው ሰውዬ በመሄድም፡- «እጅግ የምትወደው ነገር ምንድን
ነው?» አለው። «መልካም ፀጉር፤ ሰዎች እንዲፀየፉኝ ምክንያት
የሆነው በራዬም እንዲወገድ» አለ። አበሰው። በራው ተወገደለት።
ማራኪ ፀጉርም ተሰጠው። «ከገንዘብ የትኛው ነው ካንተ ዘንድ
ይበልጥ ተወዳጅ» ሲል ጠየቀው። «ላም» አለ። ያረገዝች ላም
ተሰጠው። «አላህ ይባርክልህ» አለው። ከእውሩም ዘንድ
በመምጣት፡- «ይበልጥ የምትወደው ነገር ምንድን ነው?» ሲል
ጠየቀው። «አላህ የዓይኔን ብርሃን መልሶልኝ ሰዎችን መመልከት
መቻል» በማለት መለሰለት። አበሰው። አላህ የዓይኑን ብርሃን
መለሰለት። «ከገንዘብ የትኛውን ነው ይበልጥ የምትወደው?»
ሲልም ጠየቀው። «ፍየል» አለ። ወላድ የሆነች ፍየል ተሰጠው።
ሁሉም ተራብቡ፣ ተበራከቱ። አንደኛው አንድ ሽለቆ
ግመል፣ ሌላኛው አንድ ሽለቆ ከብት፣ ሦስተኛው ደግሞ የአንድ
ሽለቆ ፍየል ባለሀብቶች ሆኑ። በሌላ ወቅት መላኢካው ድሮ

በነበረው መልክና አኳኋን ሆኖ ለምፃም ወደነበረው ሰው መጣና፡- «ችግር የደረሰብኝ መንገደኛ ነኝ። አላህና አንተ ከምትለግሱኝ ችሮታ በስተቀር ጉዞዬን ለመቀጠል የሚያስችለኝ ስንቅ የለኝም። ለመዳረሻዬ የሚሆነኝ ስንቅ ታቀብለኝ ዘንድ መልካም መልክ፣ መልካም ቆዳና ይህን ሁሉ ግመል በለገሰህ አምላክ ስም እማፀንሃለሁ» አለው። «አያሌ ጉዳዮች አሉብኝ፤ ልረዳህ አልችልም» አለው። «የማውቅህ ይመስለኛል። ሰዎች የሚፀዩሁ ለምፃምና ድሃ አልነበርክም? አላህ ጥሩ መልክና ቆዳ እንዲሁም ሀብት ለገሰህ» አለው። «ከአያት ቅድመ አያቶቼ የወረሰኩት ነው» አለ። «ሐሰት ከተናገርክ (አላህ) ድሮ ወደ ነበርክበት ሁኔታ ይመልስህ» አለው። መላጣ ወደነበረው ሰው በጥንቁ መልክና አኳኋን ሆኖ በመምጣትም ለዚያኛው ያለውን አለው። ይህኛውም ያኛው የሰጠውን ዓይነት ምላሽ መለሰለት። «ሐሰት ከተናገርክ ድሮ ወደ ነበርክበት ሁኔታ አላህ ይመልስህ» አለው። በጥንቁ መልክና አኳኋን ሆኖ እውር ከነበረው ሰው ዘንድ መጣና «በጉዞ ላይ እያለሁ ስንቅ የተቋረጠብኝና ችግር የደረሰብኝ መንገደኛ ነኝ። ከአንተና ከአላህ ከማገኘው ችሮታ ውጭ ለመዳረሻዬ የሚሆን ስንቅ የለኝም። ለመዳረሻዬ የሚሆነኝ እንዲት ፍየል ትሰጠኝ ዘንድ የዓይንህን ብርሃን በመለሰለህ አምላክ (ስም) እማፀንሃለሁ» አለው። «እውር ነበርኩ፤ አላህ ዓይኔን መለሰልኝ። ያሻህን ውሰድ። በአላህ ይሁንብኝ! ልዑልና ኃያል ለሆነው አላህ ስል ዛሬ የምትሠስደውን ነገር መልስ ብዬ አላስቸግርህም» አለው። «ገንዘብህን ያዝ። እናንተን ለመፈተን ነው የመጣሁት። አላህ በአንተ ረክቶ በሁለቱ ወዳጆቻህ ተቆጥቷል» አለ ።» (ቡኻሪና ሙሰሊም)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ሰጅዳህ 50» ትርጉም።
2. «ይህ ለኔ (በሥራዬ የተገባኝ) ነው» የሚለው ቁርአናዊ ቃል ትርጉም።
4. ከላይ የተጠቀሰው ታሪክ እጅግ የሚያስገርምና የሚያስደንቅ አስተምህሮትን ይዟል።

ምዕራፍ ሃምሳ

ከሰባህ ውጭ ያሉ ሃይሳትን ማምሰክን የሚገልፁ ማናቸውም ዓይነት ሰሞች የተወገዙ ናቸው

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿ فَلَمَّا أَتَاهُمَا صَاحِبًا جَمَلًا لَهُ شُرَكَاءُ فِيمَا أَتَاهُمَا فَتَعَلَّىٰ اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾

«መልካምን ልጅ በሰጣቸው ጊዜ በሰጣቸው ልጅ ስም ለርሱ ተጋሪዎችን አደረጉለት፡፡ አላህም ከሚያጋሩት ሁሉ ጎብኙ፡፡» (ሐል-አዕራፍ፡90)

ኢብን ሐቲም እንደሚሉት፡- «ዓብዱል መጐሊብ የሚለው ስም ሲቀር ዓብዱ ዓምር፣ ዓብዱ ካዕባህ እና መሰል ከአላህ ውጭ ላሉ ጋይሳት ባሪያ (ዓብድ) መሆንን የሚገልፁ ማናቸውም ዓይነት ሰሞች ውጉዝ እንደሆኑ አጠቃላይ የዑለሞች ስምምነት አለ፡፡» ኢብን ዓባስ ካላይ የተጠቀሰውን የቁርአን አንቀፅ ሲያብራሩ እንዲህ ብለዋል፡-

لَمَّا تَغَشَّاهَا آدَمُ حَمَلَتْ فَاتَاهَا إِبْلِيسُ فَقَالَ: إِنِّي صَاحِبُكُمْ
الَّذِي أَخْرَجْتُكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ لِتُطِيعَنِي أَوْ لِأَجْعَلَ لَكَ قَرْنِي إِبِل
فَيَخْرُجُ مِنْ بَطْنِكَ فَيَشْقُهُ وَلَا فَعْلَ وَلَا فَعْلَ يُخَوِّفُهُمَا سَمِيَاءُ عَبْدَ
الْحَارِثِ فَأَيُّمَا أَنْ يُطِيعَاهُ فَخَرَجَ مَيِّتًا. ثُمَّ حَمَلَتْ فَاتَاهُمَا فَقَالَ
مِثْلَ قَوْلِهِ فَأَيُّمَا أَنْ يُطِيعَاهُ فَخَرَجَ مَيِّتًا. ثُمَّ حَمَلَتْ فَاتَاهُمَا فَذَكَرَ
لَهُمَا فَأَذَرَكُهُمَا حُبَّ الْوَلَدِ فَسَمِيَاءُ عَبْدَ الْحَارِثِ فَذَلِكَ قَوْلُهُ:
﴿ جَعَلَا لَهُ شُرَكَاءُ فِيمَا آتَاهُمَا ﴾.

አደም ከእርሷ (ከሃዋ) ጋር ግንኙነት ፈፀመ፡፡ አረገዝች፡፡ ሽይጧን ቀረባቸውና፡- «ከጀነት ለመባረር ምክንያት የሆንኳችሁ እኔ ነኝ፡፡ የማዛችሁን ትፈፅማላችሁ፡፡ ልጃችሁን ዓብዱል ሐሪስ በሚል ስያሜ ጥሩት፡፡ ካለበለዚያ ሁለት ባለ ቅርንጫፍ ቀንዶች እንዲኖሩት አደረጋለሁ፡፡ ሲወለድ ሆድሽን እየተረተረ ይወጣል፡፡ ከዚህ ሌላም ይህን ይህን እፈፅማለሁ፡፡» አላቸው፡፡ ስልተቀበሉትም፡፡ ልጃቸው ሞቶ ተወለደ፡፡ ለሁለተኛ ጊዜ

አረዝዝች፡፡ ሽይጧን በድጋሜ መጣ፡፡ በፊት ያለውን ደገመላቸው፡፡ ሊቀበሉት ፈቃደኛ አልሆኑም፡፡ ልጃቸው ሞቶ ተወለደ፡፡ ለሦስተኛ ጊዜ አረዝዝች፡፡ ሽይጧን ቀረባቸው፡፡ ከልጅ ፍቅር የተነሳ ሐሳቡን፣ በመቀበል «ዓብዱል ሐሪሥ» አሉት- ልጃቸውን፡፡

«መልካምን ልጅ በሰጣቸው ጊዜ በሰጣቸው ልጅ ስም ለርሱ ተጋሪዎችን አደረጉ» የሚለው ቁርአናዊ ቃል የሚያመለክተው ይህንን ክስተት ነው፡፡ (ኢብን ሐቲም ዘግበውታል)

ኢብን ሐቲም ሶሒሕ በሆነ ሰነድ እንደዘገቡት ቀታዳ፡- «ተጋሪዎችን አደረጉለት፤ የሚለው ቃል የሚያመለክተው መታዘዝን እንጂ ማምለክን አይደለም» ብለዋል፡፡

ኢብን ሐቲም እንደዘገቡት መጻሂድ፡-

﴿لَيْنًا يَتَبَصَّلُهَا﴾

«መልካምን ልጅ በሰጠናቸው ጊዜ»

የሚለውን ቁርአናዊ ቃል አስመልክተው ሲናገሩ፡- «ልጃችን ምን አልባትም ሰው ላይሆን ይችላል የሚል ስጋት አደረባቸው፡፡» ብለዋል፡፡ ሐሰንን፣ ሰዒድንና ሌሎችንም በመጥቀስ ተመሳሳይ መንፈስ ያለው ዘገባ አስፍረዋል፡፡

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ከአላህ ውጭ ላሉ ኃይላት ባርነትን የሚገልፁ ስሞች ሁሉ የተወገዙ ናቸው፡፡
2. የአንቀፅ «አል አዕራፍ 190» ትርጉም፡፡
3. ይህ ሽርክ በስያሜ ብቻ የመጣ ነው፡፡ ከአላህ ውጭ ላሉ ኃይላት እውነተኛ ባርነት ታስቦ አይደለም፡፡
4. መልካም ልጆችን ከአላህ መለገስ «ሹክር» የሚያስፈልገው ፀጋ ነው፡፡
5. ሰለፎች በመታዘዝ (ጧዐ) የሚመጣን ሽርክ ከአምልኮ (ዒባዳ) ሽርክ ለይተው ተመልክተውታል፡፡

ምዕራፍ ሃምሳ ስንድ

ስላህ መልካም ስሞችና ባህርይት ስሉት

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ﴾

«ለአላህ መልካም ስሞች አሉት፤ (ስትፀልዩ)፤ በርግም ጥሩት፤ እነዚያንም ስሞቹን የሚያጣምሙትን ተውዋቸው፡፡»
(ሐል-አዕራፍ:180)

ኢብን አሊ ሐቲም እንዳስተላለፉት ኢብን ዓብባስ ፡- «የሚያጣምሙትን» የሚለውን ቁርአናዊ ቃል «የሚያጋሩትን» ሲሉ ተርጉመውታል፡፡ አልላት እና ዑዝዛ የሚሉት የጣኦታት ስሞች የቃል መሠረት «ኢላህ» እና «ዓዚዝ» የሚሉት የአላህ ስሞች እንደሆኑም ተናግረዋል፡፡

አዕመሽ ደግሞ፡- «ስሞቹን የሚያጣምሙ» የሚለውን ሐረግ፡- «ከነርሱ ያልሆነውን የሚጨምሩ» ሲሉ እንደተረጎሙት ተመልክቷል፡፡

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ለአላህ መልካም ስሞችን ማፅደቅ፡፡
2. የአላህ ስሞች መልካም መሆናቸው፡፡
3. በአላህ መልካም ስሞች ዱዓ እንድናደርግ ታዘናል፡፡
4. የአላህን ስሞች የሚያጣምሙ መሐይማንን ችላ ማለት ተገቢ ነው፡፡
5. የ«ኢልሃድ» (ማጣመም) ትርጉም፡፡
6. የአላህን ስሞች ያጣመመ በጥብቅ ተወግዟል፡፡

ምዕራፍ ሃምሳ ሁለት በአላህ ሰላምታ ማቅረብ የተከሰከሰ ነው

ሶሊክ አል ቡኻሪ እንደዘገቡት ኢብን መስዑድ እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል፡-

«إِذَا كُنَّا مَعَ النَّبِيِّ ﷺ فِي الصَّلَاةِ قُلْنَا السَّلَامُ عَلَى اللَّهِ مِنْ عِبَادِهِ
السَّلَامُ عَلَى فُلَانٍ وَفُلَانٍ فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ لَا تَقُولُوا السَّلَامُ عَلَى
اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّلَامُ».

ከነብዩ (ሶ.ዐ.ወ) ጋር በምንሰግድበት ወቅት «ለአላህ ከባሮቹ ሰላምታ፤ ለእገሌ ከእገሌ ሰላምታ» እንል ነበር። «በአላህ ላይ ሰላምታ ይስፈን፤ አትበሉ። አላህ ራሱ ሰላም ነው» አሉን- መልዕክተኛው።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የሰላም ትርጓሜ።
2. ሰላም ሰላምታ ነው።
3. ለአላህ ተገቢው አይደለም።
4. ምክንያቱ ተገልጿል።
5. አግባብነት ያለውንና የሌለውን ድርጊት ያውቁ ዘንድ መሰረሞችን ማስተማር እንደሚገባ።

ምዕራፍ ሃምሳ ሦስት

«ከባህ ሆይ! ከፈለግክ ምህረትን ሰግሰኝ»

ማሰት የተከሰከሰ ስሰመሆኑ

ሶሊሕ አል-ቡኻሪ አቡ ሁረይራን በመጥቀስ እንደዘገቡት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል:-

«لَا يَقُلْ أَحَدُكُمْ: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي إِنْ شِئْتَ اللَّهُمَّ ارْحَمْنِي إِنْ شِئْتَ. لِيَعْزِمَ الْمَسْأَلَةَ فَإِنَّ اللَّهَ لَا مُكْرَةَ لَهُ».

«ከእናንተ አንዳችሁ+አላህ ሆይ! ከፈለግክ ምህረትህን ለግሰኝ! ከፈለግክ እዘንልኝ+ አይበል። ጥያቄውን በእርግጠኝነት ያቅርብ። አላህን የሚያስገድደው ኃይል የለም፤» ብለዋል። ሙስሊም ደግሞ:-

«وَلْيُعْزِمِ الرَّغْبَةَ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَتَعَاطَمُهُ شَيْءٌ أُعْطِيَ».

«ከፍተኛ ጉጉት ይኑረው። አላህ ምንም ነገር መስጠት አይቸግረውም።»
የሚል ዘግበዋል።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በዱዓ ወቅት መጠራጠር የተከሰከለ ነው።
2. ምክንያቱ ተብራርቷል።
3. «ጥያቄውን በእርግጠኝነት ያቅርብ» የሚለው አገላለፅ ትኩረት ይሻል።
4. በዱዓ ወቅት ከፍተኛ ጉጉት ያስፈልጋል።
5. የዚህም ምክንያት ተወስኗል።

ምዕራፍ ሃምሳ ስራት

«የኔ አገልጋይ» ወይም «ባሪያዬ» ማለት

የተከሰከሰ ስለመሆኑ

ቡኻሪ አቡሁረይራን ጠቅሰው እንደዘገቡት የአላህ መልዕክተኛ (ሰ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:-

لَا يَقُلْ أَحَدُكُمْ أَطْعِمَ رَبِّيَ وَصِيَّ رَبِّيَ. وَلَيَقُلْ سَيِّدِي
وَمَوْلَايَ، وَلَا يَقُلْ أَحَدُكُمْ: عَبْدِي وَأَمَتِي وَلَيَقُلْ: فَتَايَ وَفَتَاتِي
وَعَلَامِي.

«ከናንተ አንዳችሁ ለአገልጋዩ :- ለጌታህ ምግብ አቅርብ፤ ለጌታህ መብራት አቅርብ፤ አገልጋዩ፤ ባሪያዬ፤ አይበል። አገልጋዩ፤ አለቃዬም (ሰይዲ)፤ አስተዳዳሪዬ (መውላዬ) ይበል። አለቃው ደግሞ አገልጋዮቹን፤ አንተ ወጣት ልጅ፤ ቆንጅት፤ በማለት ይጥራ።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. አገልጋዩ፤ ባሪያዬ ማለት የተከለከለ ነው።
2. እንደ አገልጋይ አለቃውን «ጌታዬ» በማለት መጥራቱ የተከለከለ ነው። አለቃውም «ለጌታህ ምግብ አቅርብ» ማለቱ ተወግዟል።
3. አለቃው አገልጋዮቹን «ወጣት፤ ቆንጅት» በማለት እንዲጠራ ታዟል።
4. አገልጋዩ አለቃውን ማለት የሚገባው «አለቃዬ፤ አስተዳዳሪዬ» እንደሆነ ትምህርት ተሰጥቷል።
5. ማስተላለፍ የተፈለገው መልዕክት ግልፅ ነው። የተውሂድ ጉዳይ ከፍተኛ ትኩረት ሊሰጠው ይገባል። በቃላት ደረጃ እንኳ ቢሆን።

ምዕራፍ ሃምሳ ስምስት

በሰላህ ስም የጠየቀ ተቀባይነት ሲያገኝ

እንደሚገባው

ኢብን ዑመር እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል፡-

«مَنْ سَأَلَ بِاللَّهِ فَاغْطَوْهُ، وَمَنْ اسْتَعَاذَ بِاللَّهِ فَأَعِيذُوهُ، وَمَنْ دَعَاكُمْ فَأَجِيبُوهُ وَمَنْ صَنَعَ إِلَيْكُمْ مَعْرُوفًا فَكَافِئُوهُ. فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا مَا تُكَافِئُونَهُ فَادْعُوا لَهُ حَتَّى تَرَوْا أَلَكُمْ قَدْ كَافَأْتُمُوهُ».

«በአላህ ስም የጠየቀን ስጡት፤ በአላህ ስም ጥበቃ ለከጀለ ጥበቃችሁን አትንፈጉት፡፡ ጥሪ ላቀረበላችሁም ጥሪውን ተቀበሉ፡፡ መልካም ውለታ ለዋለላችሁ ውለታውን መልሱ፡፡ ውለታውን የምትመለሱበት መንገድ ብታጡ እንኳ ዱዓ አድርጉለት፤ ዱዓችሁ ውለታውን የሚመጥን መሆኑ እስኪሰማችሁ ድረስ፡፡» (አቡ ዳዊድና ነሳኢ)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በአላህ ስም ጥበቃን ለከጀለ ጥበቃን አለመንፈግ፡፡
2. በአላህ ስም ለጠየቀ መስጠት፡፡
3. የሰዎችን ግብዣ (ጥሪ) መቀበል፡፡
4. መልካም ለዋለ ሰው ውለታውን መመለስ፡፡
5. ውለታን ለመመለስ አቅሙ ለሌለው ሰው ዱዓ ራሱ ውለታን መክፈል ነው፡፡
6. «ዱዓችሁ ውለታውን መመጠኑ እስኪሰማችሁ ድረስ» የሚለው ሀረግ ልዩ ትኩረት ያሻል፡፡

ምዕራፍ ሃምሳ ስድስት
በአባህ ፊት (ክብር) የሚጠየቀው
ጃነት ብቻ ስለመሆኑ

ጃቢር (ሬዐ) እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል፡-

«لَا يُسْأَلُ بِوَجْهِ اللَّهِ إِلَّا الْجَنَّةُ».

«በአላህ ፊት (ወጅህ) ከጃነት ውጭ ሌላ ነገር አይጠየቅም፡፡» (አቡ ዳዊድ)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በአላህ ክብር (ወጅህ) መጠየቅ የሚገባው ነገር እጅግ የላቀ ሊሆን ይገባል፡፡
2. «ፊት» ከአላህ ባህሪያት አንዱ ነው፡፡

ምዕራፍ ሃምሳ ስባት

ቁጥት

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿يَقُولُونَ لَوْ كُنَّا لَمَيْنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ مَا قَتَلْنَا هَهُنَا﴾

«ከነገሩ ለኛ አንዳች በነበረን ኖሮ እዚህ ባልተገደልን ነበር ብለዋል፡፡» (አል-ዒምራን :154)

﴿الَّذِينَ قَالُوا لَا إِلَهَ إِلَّا هُمْ وَقَعَدُوا لَوْ أَطَاعُوا مَا قَتَلُوا﴾

«እነዚያ ከትግል የቀሩ ሲሆኑ ለወንድሞቻቸው በታዘዙን ኖሮ ባልተገደሉ ነበር ያሉ ናቸው፡፡» (አል-ዒምራን :168)

ቡኻሪ እንዳሰፈሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶወ) ተከታዩን መናገራቸውን አቡ ሁረይራ (ረዐ) አስተላልፈዋል፡-

«اٰخِرِصْ عَلٰى مَا يَنْفَعُكَ وَاسْتَعِزْ بِاللّٰهِ وَلَا تَعْجِزْ وَإِنْ اَصَابَكَ

شَيْءٌ فَلَا تَقُلْ: لَوْ اَنْنٰى فَعَلْتُ كَذَا وَكَذَا لَكَانَ كَذَا وَكَذَا وَلٰكِنْ

قُلْ: قَدَّرَ اللّٰهُ وَمَا شَاءَ فَعَلَ، فَاِنْ لَوْ تَفَتَّحُ عَمَلُ الشَّيْطَانِ».

«የሚጠቅምህን ነገር በትጋት ከጅል፤ የአላህን እገዛ ጠይቅ፤ አትሰነፍ፤ አንዳች ነገር ሲያገኝህ፤ ይህን ፈፅሜ ቢሆን ኖሮ ይህ በሆነ ነበር፤ እያልክ አትቆጭ፡፡ ይልቁንም፤ አላህ የወሰነው ሆኗል፡፡ የከጀለው ተፈፅሟል፤ በል ፡፡ ቁጭት የሸይጧንን ተግባር ከፋች ናትና፡፡»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. አል ዒምራን ምዕራፍ ውስጥ የተጠቀሱት ሁለት አንቀጾች ትርጉም፡፡

2. ቁጭት በጥብቅ የተወገዘ ነው፡፡

3. ምክንያቱም ተጠቅሷል፡፡ ለሸይጧን ተግባር በር ከፋች ነው፡፡

4. መልዕክተኛው ችግር በደረሰብን ወቅት ምን ማለት እንደሚገባን አስትምረውናል፡፡

5. ጠቃሚን ነገር በትጋት መፈለግና ለዚህም የአላህን እርዳታ መጠየቅ ተገቢ ነው፡፡

6. የዚህ ተቃራኒ የሆነው ባህሪ (ስንፍና) ተወግዷል፡፡

ምዕራፍ ሃምሳ ስምንት **ንፋስን መሳደብ ስለ መከሰከሱ**

አብይ ኢብን ካዕብ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«لَا تَسُبُّوا الرِّيحَ فَإِذَا رَأَيْتُمْ مَا تَكْرَهُونَ فَقُولُوا: اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ
مِنْ خَيْرِ هَذِهِ الرِّيحِ وَخَيْرِ مَا فِيهَا وَخَيْرِ مَا أَمَرْتُ بِهِ. وَنَعُوذُ بِكَ
مِنْ شَرِّ هَذِهِ الرِّيحِ وَشَرِّ مَا فِيهَا وَشَرِّ مَا أَمَرْتُ بِهِ».

«ንፋስን አትሳደቡ! የምትጠሉት ነገር ሲገጥማችሁ፡- አላህ ሆይ! ከዚህ ንፋስ፣ ካመጣውና ከታዘዘበት መልካም ነገር እንጠይቅሁለን፡፡ ከንፋሱ፣ ከሚያመጣውና ከታዘዘበት መጥፎ ነገር ትጠብቀን ዘንድ እንማፀንሃለን ብሉ፡፡» (ቴርሚዚ)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ንፋስን መሳደብ ውግዝ መሆኑ፡፡
2. አንድ ሰው የሚጠላው ነገር ሲገጥመው ማለት የሚገባው ትክክለኛ ነገር፡፡
3. ንፋስ በመለኮታዊ ትዕዛዝ (መመሪያ) ሥር መሆኑ፡፡
4. በመልካምም፣ በመጥፎም ሊታዘዝ እንደሚችል፡፡

131

ጥርጣሬ እንደነበር ተነግሯል። መልዕክተኛው የገጠማቸው ችግርና መከራ በአላህ እቅድና ኘላን፤ እንዲሁም በጥበቡ የተከሰተ አይደለም የሚል ነበርም ተብሏል። የአላህን ጥበብ፤ እቅድና ኘላን (ቀደር) መካድ። የመልዕክተኛው ዲን ከሌሎች ዲኖች ሁሉ የበላይ ይሆናል፤ የሚለውን መለኮታዊ ቃል ኪዳን አለመቀበል እንደሆነም ተገልጿል። በአል ፊትህ ምዕራፍ ላይ የተገለፀውና ሙናፊቆችና ሙሽሪኮች እንደፈፀሙት የተወሳው መጥፎ ጥርጣሬ ይኸው ነው። መጥፎ የተባለበት ምክንያት ለአላህ የማይገባው በመሆኑ ነው። ጥበቡን ያከሰሳል። የቃል ኪዳኑን እውነተኛነት ያረክሳል።

«ባጢል በሐቅ ላይ ዘለዓለማዊ የበላይነትን ይጎናፀፋል የሚል እምነት፤ በዚህ ፍጥረተ ዓለም ውስጥ የሚከሰቱ ክስተቶች በአላህ እቅድና ኘላን መፈፀማቸውን መካድ፤ እቅድና ኘላኑ ከፍተኛ ጥበብ ያዘለ መሆኑን አለመቀበልና ክስተቶቹ የሚፈፀሙት ያለ ጥበብ ነው፤ የሚል እምነት የነዚያ የካዱት ሰዎች ጥርጣሬ ነው። ከፍተኛ የእሳት ቅጣት ይጠብቃቸዋል።

«አብዛኛዎቹ ሰዎች ከግላዊ ህይወታቸው ጋር በተያያዘና አላህ በሌሎች ላይ እንዲከሰት በሚፈቅደው ሁኔታ መጥፎ ጥርጣሬ አላቸው። አላህን፤ ስሞቹንና ባህሪያቱን በጥልቅ የተረዳ፤ በመለኮታዊ ጥበብ ያመነ ካልሆነ ማንም ውሳኔዎቹን በፀጋ መቀበል፤ በእርካታ ማስተናገድ ይከብደዋል። ብልሆች ይህንን ጥበብ የላቀ ትኩረይ ይቸሩታል። በአላህ ላይ ላደረባቸው ክፉ ጥርጣሬ ሁሌም ተውበት ያደርጋሉ። ምህረቱን ይለምናሉ።

«የሰዎችን ሁኔታ ረጋ ብለህ ብታስተውል፤ በጥልቅ ብትመረምር በአላህ እቅድና ኘላን ሲማረሩ ብዙ ጊዜ ይገጥማል። ይህ መሆን ነበረበት፤ ያ መከሰት አልነበረበትም ሲሉ ታደምጣለህ። አንተስ ከእንዲህ ዓይነቱ ግድፈት የፀዳህ ነህ? ራስህን ፈትሽ። የፀዳህ ከሆንክ ዕድለኛ ነህ። ካልሆንክ ግን ለስኬት መብቃትህን እጠራጠራለሁ።»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. የአንቀፅ «አል ዒምራን 154» ትርጉም
2. የአንቀፅ «አል ፊትህ 6» ትርጉም
3. ከእንዲህ ዓይነት ግድፈት ሊድን የሚችለው የአላህን ማንነት በጥልቅ የተረዳ፤ መልካም ስሞቹንና ባህሪያቱን በትክክል ያወቀ ብቻ ነው።

ምዕራፍ ስድሳ

የአባህን ሐቀድና ነባን (ቀደር) መካድ

አብን ዑመር እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል፡-

«وَالَّذِي نَفْسُ ابْنِ عُمَرَ بِيَدِهِ لَوْ كَانَ لِأَحَدِهِمْ مِثْلُ أَحَدٍ ذَهَبًا ثُمَّ أَنْفَقَهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ مَا قَبِلَهُ اللَّهُ مِنْهُ حَتَّى يُزِمْنَ بِالْقَدَرِ» ثم استدل بقول النبي ﷺ: «الْإِيمَانُ أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ».

«የአብን ዑመር ነፍስ በእጁ በሆነችው ጌታ እምላለሁ! ከናንተ ለአንዳችሁ የአሁኑን ተራራ የሚያክል ወርቅ በኖረውና በአላህ መንግድ በመጸውተው በቀደር እስካላመነ ድረስ አላህ አይቀበለውም፡፡» ለዚህ አባባላቸው፡- «አማን በአላህ፣ በመላኢኮች፣ በመጽሐፍት፣ በመልዕክተኞችና በቀጣዩ ዓለም መኖር፣ እንዲሁም በቀደር- መልካምም ይሁን ክፉ- ማመንህ ነው፡፡» በማለት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ያሰሙትን ንግግር በዋቢነት አቀረቡ፡፡

ዑባዳት አብን ሷሚት ለልጃቸው ተከታዩን ምክር መለንሳቸውን መስለውም ዘግበዋል፡-

«أَنَّهُ قَالَ لَا يَنْبَغِي يَا بُنَيَّ! إِنَّكَ لَنْ تَجِدَ طَعْمَ الْإِيمَانِ حَتَّى تَعْلَمَ أَنَّ مَا أَصَابَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَكَ وَمَا أَخْطَاكَ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيبَكَ. سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: إِنَّ أَوَّلَ مَا خَلَقَ اللَّهُ الْقَلَمَ فَقَالَ لَهُ أَكْتُبْ فَقَالَ رَبِّ! مَاذَا أَكْتُبُ؟ قَالَ: أَكْتُبْ مَقَادِيرَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ. يَا بُنَيَّ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ: مَنْ مَاتَ عَلَى غَيْرِ هَذَا فَلَيْسَ مِنِّي».

ልጁ ሆይ! ያገኘህ ነገር ሊስትህ፣ የሳተህ ደግሞ ሊያገኝህ እንደሚችል እስካላመንክ ድረስ የአማንን ለዛ አታጣጥምም፡፡ የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ አድምጹለሁ፡-

«አላህ በመጀመሪያ የፈጠረው ብዕርን ነው፡፡ ጻፍ አለው፡፡ ጌታዬ ሆይ! የምፅፈው ምንድን ነው? አለ፡፡ እስከ ዕለተ ቂያማ ድረስ ያለውን የእያንዳንዱን ነገር ልኬታ (መቃዳር) ክተብ፥ ሲል

እዘዘው።» ልጄ ሆይ! የአላህ መልዕክተኛ፡- «በዚህ እምነት ሳይፀና የሞተ ሰው ከኔ ውጭ ነው።» ሲሉም አድምጼለሁ።

በሌላ የአህመድ ዘገባ ደግሞ፡-

«أَنَّ أَوَّلَ مَا خَلَقَ اللَّهُ تَعَالَى الْقَلَمَ فَقَالَ لَهُ أَكْتُبْ فَجَرَى فِي بَلَدِكَ

السَّاعَةِ بِمَا هُوَ كَاتِبٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ».

«ልዑል የሆነው አላህ መጀመሪያ የፈጠረው ብፅርን ነው። «ክተብ» ሲል እዘዘው። ከዚያን ዕለት አንስቶ እስከ ዕለተ ቂያማ ድረስ የሚከናወኑ ክስተቶች ያንዱ የተፃፉ ናቸው።»

በኢብን ወሐብ ዘገባ መሠረት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ)፡-

«فَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ أَخْرَقَهُ اللَّهُ بِالنَّارِ».

«በቀደር- መልካም ይሁን ክፉ- ያላመነ አላህ በአሳት ያቃጥለዋል።» ብለዋል።

በሙስኒድና ሱኒን ላይ እንደተወሰነው ኢብን ደጋለምይ ተከታዩን ዘገባ አስተላልፈዋል፡-

«أَتَيْتُ أَبِيَّ بْنَ كَعْبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَقُلْتُ فِي نَفْسِي شَيْءٌ مِنْ الْقَدَرِ فَحَدَّثَنِي بِشَيْءٍ لَعَلَّ اللَّهَ يُذْهِبُهُ مِنْ قَلْبِي. فَقَالَ لَوْ أَنْفَقْتُ مِثْلَ أَحَدٍ ذَهَبًا مَا قَبِلَهُ اللَّهُ مِنْكَ حَتَّى تُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ وَتَعْلَمَ أَنَّ مَا أَصَابَكَ لَمْ يَكُنْ لِيُخْطِئَكَ وَمَا أَخْطَاكَ لَمْ يَكُنْ لِيُصِيبَكَ وَلَوْ مُتَّ عَلَى غَيْرِ هَذَا لَكُنْتُ مِنْ أَهْلِ النَّارِ قَالَ فَاتَيْتُ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ مَسْعُودٍ وَحُذَيْفَةَ بْنَ الْيَمَانِ وَزَيْدَ بْنَ ثَابِتٍ فَكُلُّهُمْ حَدَّثَنِي بِمِثْلِ ذَلِكَ عَنِ النَّبِيِّ ﷺ».

ከአብይ ኢብን ካዕብ ዘንድ በመሄድ «ቀደርን አስመልክቶ ልቦናዬ ውስጥ ችግር አለብኝ። አንዳች ነገር ይንገሩኝ። ምን አልባትም አላህ ከልቦናዬ ውስጥ ያለውን ችግር ያስወገድልኝ ይሆናል» አልኳቸው። «የአሁኑን ተራራ የሚያክል ወርቅ ብትመፀውት እንኳ በቀደር እስካላመንክ ድረስ ምፅዋትህ ተቀባይነት የለውም። ያገኘህ ነገር ሊስትህ፣ የሳተህ ደግሞ ሊያገኘህ እንደማይችል አምኪ እስካልተቀበልክ ድረስ። እኔው ራሴ ልቤ በዚህ እምነት ላይ ሳይፀና ብሞት የአሳት ሰው እሆን ነበር።» አሉ።

አብደላህ ኢብን መስዑድ፣ ሁዘይፈት ኢብንል የማን እና ዘይድ ኢብን ሳቢትን አገኘኋቸው። ሁሉም ነብዩን (ሶ.ዐ.ወ) ዋቢ በማድረግ ተመሳሳይ መልዕክት ነገሩኝ። (ሐኪም ሶሒሕ ጥራዛቸው ውስጥ አስፍረውቷል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በቀደር የማመን ግዴታነት።
2. በቀደር የማመን ትክክለኛ ትርጓሜ።
3. በቀደር ያላመነ መልካም ሥራዎቹ ተቀባይነት የላቸውም።
4. አንድ ሰው በቀደር እስካላመነ ድረስ የኢማንን ለዛ አያጣጥምም።
5. አላህ መጀመሪያ ያስገኘው ፍጡር ተወስቷል።
6. ከዚያን ዕለት አንስቶ እስከ ዕለተ ቂያማ ድረስ የሚከሰቱ ሁኔታዎች በሙሉ በአላህ እቅድና ኘላን መሠረት የሚፈፀሙ ናቸው።
7. በቀደር የማያምን ሰው ከርሳቸው መንገድ ውጭ መሆኑን ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ተናግረዋል።
8. አንዳች የሚያምታታ ነገር ሲፈጠርባቸው አለማዎችን በመጠየቅ ለማስወገድ መጣር የለለፎች ልምድ ነበር።
9. አለሞች የሰጡት ምላሽ ረሱል (ሶ.ዐ.ወ) በጉዳዩ ላይ የሰጡት ብይን ብቻ በመሆኑ አጥጋቢ ነበር።

ምዕራፍ ስድሳ ስንድ ሳዓዊያን የሚጠብቃቸው ስለከፈ ቅጣት

እቡሁረይራ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል:-

«قال الله تعالى: وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذَهَبَ يَخْلُقُ كَخَلْقِي فَلْيَخْلُقُوا ذَرَّةً أَوْ لِيَخْلُقُوا حَبَّةً أَوْ لِيَخْلُقُوا شَعِيرَةً.»

«አላህ እንዲህ ብሏል:- የኔን ፍጡራን አስመስሉ ለመፍጠር ከሚሞክር የበለጠ ግፈኛ ማንው? (ከቻለ) አቶም፣ የጉመንዘር ቅንጣት ወይም ገብስ ይፍጠር::»

ዓኢሻ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) :-

«أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ الَّذِينَ يُضَاهُونُ بِخَلْقِ اللَّهِ»

«የቂያማ ዕለት ከማንም በከፋ ሁኔታ ቅጣት የሚጠብቃቸው ከአላህ ጋር በፈጣሪነት የሚፎካከሩ ናቸው::» ብለዋል::

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ሲናገሩ አድምጫለሁ በማለት ኢብን አባሰ ማስተላለፋቸውን ቡኻሪና ሙስሊም ዘግበዋል:-

«كُلُّ مُصَوِّرٍ فِي النَّارِ يُجْعَلُ لَهُ بِكُلِّ صُورَةٍ صَوَّرَهَا نَفْسٌ يُعَذَّبُ بِهَا فِي جَهَنَّمَ.»

«አያንዳንዱ ሰዓሊ የእሳት ቅጣት ይጠብቀዋል:: በሰራው በአያንዳንዱ ሰዕል ልክ ጀህንም ውስጥ የሚቀጣበት ነፍስ ይበጅለታል::»

ኢብን ዓባዕን በመጥቀስ ቡኻሪና ሙስሊም:-

«مَنْ صَوَّرَ صُورَةً فِي الدُّنْيَا كَلَّفَ أَنْ يَنْفُخَ فِيهَا الرُّوحَ وَلَيْسَ بِنَافِخٍ.»

«በዚህች አለም ውስጥ አንዲት ሰዕል የሳለ የቂያማ ዕለት ፋህ እንዲያገባበት ይገደዳል፤ አይሳካለትም» መባሉን ዘግበዋል::

እቡ ሂያጅ ተከታዩን ማለታቸውን ሙስሊም ዘግበዋል:-

«أَلَا أُنَبِّئُكَ عَلَىٰ مَا بَعَثَنِي عَلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَلَّا تَدْعَ صُورَةً إِلَّا طَمَسْتُهَا، وَلَا قَبْرًا مُشْرِفًا إِلَّا سَوَّيْتَهُ»

አሊ፥ «የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዳከናወን ያዘዙኝን ተግባር ልዘዝህን? የምታገኛቸውን ስዕሎች በሙሉ አጥፋ፤ ከፍብሉ የታነፀ ቀብርም ካገኘህ አስተካክል» አሉ።

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ሰዓሊያን በጥብቅ ተወግዘዋል።
2. የዚህም ምክንያቱ ከአላህ ጋር ሊኖር የሚገባው አደብ መጣሱ እንደሆነ «አላህን ከሚፎካከር የበለጠ ግፈኛ የለም» የሚለው የዘገባው ቃል ያመለክታል።
3. አላህ የሚሻውን የማድረግ ችሎታ እንዳለውና ፍጡራን ግን ቅንጣት እንደማይፈጥሩ «ከቻለ አቶም፤ የእህል ዘር ወይም የገብስ ፍሬ ይፍጠር» በሚለው ነቢያዊ ቃል ተመልክቷል።
4. ሰዓሊያን የከፋ ቅጣት ይጠብቃቸዋል።
5. አላህ፥ በሳሏቸው ስዕሎች ልክ ነፍስ በመፍጠር ጀህነም ውስጥ ይቀጣቸዋል።
6. ሩህ እንዲያገቡም ያስገድዳቸዋል።
7. ስዕሎችን ማጥፋትና መሰባበር እንደሚገባ።

ምዕራፍ ስድሳ ሁለት

መሐሳን ማብዛት ስለ መከሰከት

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَاحْفَظُوا أَيْمَنَكُمْ﴾

«መሐሳዎቻችሁን ጠብቁ» (ሐፊ- ማሲዳህ :89)

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ሲናገሩ አድምጫለሁ በማለት አቡ ሁረይራ (ረዐ) አስተላልፈዋል:-

«الْخَلْفُ مَنْقَعَةٌ لِلْسَّلْعَةِ مَنْقَعَةٌ لِلْكَسْبِ»

«መሐላ ሽቀጥን ሊያስወድድ ቢችልም በረካን ግን ያብላል::» (ቡኻሪና ሙስሊም)

ሰልማን እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:-

«ثَلَاثَةٌ لَا يَكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ: أَشْنِمْتُ زَانَ، وَعَائِلٌ مُسْتَكْبِرٌ، وَرَجُلٌ جَعَلَ اللَّهُ بِضَاعَتَهُ لَا يَشْتَرِي إِلَّا بِبَيْمِينِهِ وَلَا يَبِيعُ إِلَّا بِبَيْمِينِهِ.»

«አላህ የቂያማ ዕለት ለሦስት ሰዎች ምህረትን አይለግስም፤ አያፀድቃቸውምም:: እጅግ አሳማሚ ቅጣት ይጠብቃቸዋል:: እነሱም የአካውንት ሴሰኛ፣ ኩራተኛ የቅርብ ዘመድና ሽቀጡን በመሃላ እንጅ የማይሸጥ፣ በመሃላ እንጅ የማይገዛ ነጋዴ ናቸው::» (ጦበራኒ ዘግበውታል)

ኢምራን ኢብን ሁሰይን እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል:-

«خَيْرَ أُمَّتِي قَرْنِي، ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ قَالَ عِمْرَانُ فَلَا أَذْرِي أَذْكَرَ بَعْدَ قَرْنِهِ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلَاثًا؟ ثُمَّ إِنَّ بَعْدَكُمْ قَوْمًا يَشْهَدُونَ وَلَا يَسْتَشْهَدُونَ وَلَا يَخُونُونَ وَلَا يُؤْتَمَنُونَ وَيَنْذُرُونَ وَلَا يُؤْفُونَ وَيُظْهَرُ فِيهِمُ السَّمَنُ»

«ከተከታዮቼ በላጩ እኔ የምገኝበት ትውልድ ነው:: ከዚያም የሚቀጥለው፤ ከዚያም የሚቀጥለው፤ (ከርሳቸው ትውልድ በኋላ ሁለት ትውልዶችን ብቻ ያውሱ ወይም ሦስትኛ

ይጨምሩ አላስታውስም፡፡) በመቀጠልም ሳይጠየቁ ምስክርነት የሚሰጡ፤ ፈፅሞ ሊታመኑ የማይችሉ፤ የሚሳሉ ግን ስለታቸውን የማይሞሉና ሰውነታቸው የገዘፈ ትውልዶች ከናንተ በኋላ ይመጣሉ፡፡» (ቡኻሪ)

ኢብን መስዑድ እንዳስተላለፉት ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ يَجِيءُ قَوْمٌ تَسْبِقُ شَهَادَةُ أَحَدِهِمْ يَمِينَهُ وَيَمِينُهُ شَهَادَتَهُ»

«ከትውልድ ሁሉ በላጩ እኔ የምገኝበት ትውልድ ነው፤ ከዚያም ሚቀጥለው፤ ከዚያም የሚቀጥለው፤ በመቀጠልም ምስክርነታቸው መሐላቸውን፤ መሐላቸው ምስክርነታቸውን የሚቀድም ሰዎች ያሉበት ትውልድ ይመጣል፡፡»

ኢብራሂም እንዲህ ብለዋል፡-

«ህፃናት እያለን በችኮላ ምስክርነትን ስንሰጥ ወላጆቻችን ይገርፉን ነበር፡፡»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. መሐላን መጠበቅ አስፈላጊ መሆኑ ተጠቅሷል፡፡
2. መሐላ የሸቀጥን ዋጋ ከፍ የሚያደርግበት አጋጣሚ እንደሚኖር ተወስኗል፡፡
3. በመሐላ ካልሆነ የማይሸጥና የማይገዛ ነጋዴ በጥብቅ ተወግዟል፡፡
4. ብዙም አስፈላጊ ባልሆነ ድርጊት የከበደ ወንጀል መፈፀም፡፡
5. ሳይጠየቁ መሐላ የሚደረድሩ ሰዎች በጥብቅ ተወግዘዋል፡፡
6. ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) የመጀመሪያዎቹን ሦስት ወይም አራት ትውልዶች መልካምነት መስክረዋል፡፡ ቀጣዮቹ ትውልዶች ምን ዓይነት ሊሆኑ አንደሚችሉም ተንብየዋል፡፡
7. ለምስክርነት ሳይጠሩ የሚመሰክሩ ሰዎች ተወግዘዋል፡፡
8. ሰለፎች በምስክርነትና በመሐላ ሰብብ ልጆቻቸውን ይቀጡ እንደነበር ተመልክተዋል፡፡

ምዕራፍ ስድሳ ሦስት

ስለ ስባህና መሰረተኛው የጥበቃ

ቃል ኪዳን (ዚመህ)

አላህ እንዲህ ብሏል:-

﴿وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَفْضُوا الْأَيْمَنَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ

جَعَلَهُ اللَّهُ عَلَيْكُمْ كَيْلًا إِنْ اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ﴾

«ቃል ኪዳንም በገባችሁ ጊዜ በአላህ ቃል ኪዳን መሰረተ መሐላዎቻችሁንም ካጠናከራችኋቸው በኋላ አታፍርሱ::» (አል-ኦሕል:19)

በረደዱ እንዲህ ሲሉ ተናግረዋል:-

«كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا أَمَرَ أَمِيرًا عَلَى جَيْشٍ أَوْ سَرِيَّةٍ أَوْ صَاهُ بِتَقْوَى اللَّهِ وَمَنْ مَعَهُ مِنَ الْمُسْلِمِينَ خَيْرًا. فَقَالَ اغْزُوا بِاسْمِ اللَّهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَاتِلُوا مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ. اغْزُوا وَلَا تَغْلُوا وَلَا تَغْدِرُوا وَلَا تُمَثِّلُوا وَلَا تَقْتُلُوا وَلِيدًا. وَإِذَا لَقِيتَ عَدُوَّكَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ فَادْعُهُمْ إِلَى ثَلَاثِ خِصَالٍ أَوْ خِلَالٍ فَأَيُّهُنَّ أَجَابُوا لَكَ فَاقْبَلْ مِنْهُمْ وَكُفَّ عَنْهُمْ.

ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى الْإِسْلَامِ فَإِنْ أَجَابُوا لَكَ فَاقْبَلْ مِنْهُمْ ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى التَّحَوُّلِ مِنْ دَارِهِمْ إِلَى دَارِ الْمُهَاجِرِينَ وَأَخْبِرْهُمْ أَنَّهُمْ إِنْ فَعَلُوا ذَلِكَ فَلَهُمْ مَا لِلْمُهَاجِرِينَ وَعَلَيْهِمْ مَا عَلَى الْمُهَاجِرِينَ، فَإِنْ أَبَوْا أَنْ يَتَحَوَّلُوا مِنْهَا فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّهُمْ يَكُونُونَ كَأَغْرَابِ الْمُسْلِمِينَ يَجْرِي عَلَيْهِمْ حُكْمُ اللَّهِ تَعَالَى وَلَا يَكُونُ لَهُمْ فِي الْغَنِيمَةِ وَالْفَيْءِ شَيْءٌ إِلَّا أَنْ يُجَاهِدُوا مَعَ الْمُسْلِمِينَ، فَإِنْ هُمْ أَبَوْا فَاسْأَلْهُمْ الْجِزْيَةَ فَإِنْ هُمْ أَجَابُوا لَكَ فَاقْبَلْ مِنْهُمْ وَكُفَّ عَنْهُمْ فَإِنْ هُمْ أَبَوْا فَاسْتَعِزْ بِاللَّهِ وَقَاتِلْهُمْ، وَإِذَا حَاصَرْتَ

أَهْلَ حِصْنٍ فَأَرَادُوا أَنْ تَجْعَلَ لَهُمْ ذِمَّةَ اللَّهِ وَذِمَّةَ نَبِيِّهِ فَلَا تَجْعَلَ لَهُمْ ذِمَّةَ اللَّهِ وَذِمَّةَ نَبِيِّهِ وَلَكِنْ اجْعَلْ لَهُمْ ذِمَّتَكَ وَذِمَّةَ أَصْحَابِكَ فَإِنَّكُمْ إِنْ تُخْفِرُوا ذِمَّتَكُمْ وَذِمَّةَ أَصْحَابِكُمْ أَهْوَنُ مِنْ أَنْ تُخْفِرُوا ذِمَّةَ اللَّهِ وَذِمَّةَ نَبِيِّهِ، وَإِذَا حَاصِرْتَ أَهْلَ حِصْنٍ فَأَرَادُوا أَنْ تَنْزِلَهُمْ عَلَى حُكْمِ اللَّهِ فَلَا تَنْزِلْهُمْ وَلَكِنْ أَنْزِلْهُمْ عَلَى حُكْمِكَ فَإِنَّكَ لَا تَذَرِي أَنْصِيبَ فِيهِمْ حُكْمَ اللَّهِ أَمْ لَا؟

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ለአንድ ጦር አበጋዝ በሚሾሙበት ወቅት አላህን እንዲፈራና በስሩ ያሉ ሙስሊሞችን በመልካም ሁኔታ እንዲይዝ ይመክሩት ነበር። እንዲህም ይሉት ነበር፡- «በአላህ ስም ዝመቱ፤ በአላህ መንገድ። አላህን የካደን ሁሉ ተዋጉ። የገንዘብ ምርኮዎችን አግባብ ባልሆነ ሁኔታ ለግል ጥቅማችሁ አታውሉ። የገባችሁትን ቃል አታፍርሱ። የሰዎችን አካል የመቆራረጥ አረመኒያዊ ተግባር አትፈፅሙ። ህፃናትን አትግደሉ።

«መሸሪክ ጠላትህን በምታገኝበት ወቅት ሦስት ምርጫዎችን አቅርብለት። ከሦስቱ አንዱን ከተቀበለህ ከግድያ ታቀብ። ወደ ኢስላም ጥሪ አቅርብላቸው። ከተቀበሉህ መልካም ሆነ። ያሉበትን አገር ጥለው ወደ መዲና እንዲሰደዱ ጠይቃቸው። ይህን ካደረጉ ሙሐጅሮች ያላቸው መብት እንደሚኖራቸው፣ በነርሱ ላይ የሚፀናው ግዴታ እንደሚፀናባቸው ንገራቸው። ለመሰደድ ፈቃደኛ ካልሆኑ እንደበደዩን ሙስሊሞች ተቆጥረው የአላህ ህግ እንደሚፀናባቸው፣ ከምርኮ ገንዘብ- ከሙስሊሞች ጋር አብረው እስካል ዘመቱ ድረስ- ቅንጣት እንደማይደርሳቸው ግለፅላቸው። አሻፈረን ካሉ ግብር (ጂዲዝያ) ጠይቃቸው። ከተቀበሉህ ተቀበል። ከውጊያውም ታቀብ። አሻፈረን ካሉ በአላህ በመታገዝ ተዋጋቸው። አንድን አካባቢ ከከበብክና ነዋሪዎቹ የአላህንና የመልዕክተኛውን የጥበቃ ቃል ኪዳን (ዚመህ) ከጠየቁህ አትቀበላቸው። የአንተንና የባልደረቦችህን ዚማህ ብቻ ስጣቸው። ቃል ኪዳናችሁን ብታፈርሱ እንኳ በአላህና በመልዕክተኛው ስም የሰጣችሁትን ቃል ከማፍረስ የአንተንና የባልደረቦችህን ማፍረስ ይቀላል። የአላህን ውሳኔ ከጠየቁህ አትቀበል። የራስህን ውሳኔ ብቻ ስጣቸው። አንተ የምትሰጠው ብይን ከአላህ ፍላጎት ጋር መጣጣሙን የምታውቅበት ምንም መንገድ የለም።» (ሙስሊም)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በአላህና በመልዕክተኛ «ዚመህ» እና በሙስሊሞች «ዚመህ» መካከል ያለው ልዩነት።
2. ከሁለት ጎጂ ሁኔታዎች ቀለል ያለውን መምረጥ።
3. «በአላህ ስም፣ በአላህ መንገድ ዝመቱ» የሚለው ነብያዊ ትዕዛዝ።
4. «በአላህ የካደን ሁሉ ተዋገ» የሚል ትዕዛዝ መስጠታቸው።
5. «በአላህ ታገዝና ተፋለማቸው» በማለት የሰጡት ትዕዛዝ።
6. በአላህ «ሁክም» (ብይን) እና በዑለሞች «ሁክም» መካከል ያለው ልዩነት።
7. ሶዓቦች አስፈላጊ በሆነ ወቅት ብይን ይሰጣሉ። የሚሰጡት ብይን ግን ከአላህ ፍላጎት ጋር ሊጣጣም ወይም ላይጣጣም ይችላል።

ምዕራፍ ስድሳ ስራት ከሰላሳ መብት ጋር የተያያዘ መሐሳ

ጁንዳብ ኢብን ዐብደላህ እንዳስተላለፉት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) እንዲህ ብለዋል፡-

«قَالَ رَجُلٌ وَالله لَا يَغْفِرُ اللهُ لِفُلَانٍ. فَقَالَ اللهُ تَعَالَى مَنْ ذَا الَّذِي

يَتَأَلَّى عَلَيَّ أَنْ لَا أَغْفِرَ لِفُلَانٍ؟ إِنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَهُ وَأَخْطَطُ عَمَلَكَ».

«አንድ ሰው፡- በአላህ ይሁንብኝ እገሌን አላህ አይምረውም፤ ሲል ተናገረ፡፡ አላህም፡- እገሌን እንደማልምረው በመሐላ ያፀደቀ ማን ነው? ለርሱ ምህረት ለግሼ ያንተን ተግባር ዋጋ ቢስ አድርጌዋለሁ፥ አለ፡፡» (ሙስሊም)

ተናጋሪው አላህን በእጅጉ የሚያመልክ ሰው ነበር፡፡

አቡ ሁረይራ እንዲህ ማለታቸው ተወስቷል፡-

«تَكَلَّمَ بِكَلِمَةٍ أَوْبَقَتْ دُنْيَاهُ وَآخِرَتَهُ».

«ጁንያውንም አሼራውንም ያጠፋች ንግግር ተናገረ፡፡»

ጠቃሚ ነጥቦች

1. በአላህ ላይ መማል በጥብቅ የተወገዘ ነው፡፡
2. እሳት ለእያንዳንዳችን እጅግ ቅርብ ናት፡፡
3. ጀነትም እንዲሁ ቅርባችን ናት፡፡
4. የምንናገራትን እያንዳንዱን ንግግር አላህ ይከታተላል፤ ይቆጣጠራል፡፡
5. አንድ ሰው ባልጠበቀው ሁኔታ ምህረትን የሚጎናፀፍበት አጋጣሚ ይከሰታል፡፡

ምዕራፍ ስድሳ ስምስት ሰባህ ወደ ፍጡራት ባማላጅነት (ሸፍዐ) ስይላክም

ጽብይር ኢብን ሙጥሂም (፭፬) ተከታዩን አስተላልፈዋል፡-
 «جَاءَ أَغْرَابِي إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ! نُهَكَّتِ الْأَنْفُسُ
 وَجَاعَ الْعِيَالُ وَهَلَكَتِ الْأَمْوَالُ فَاسْتَنْقِ لَنَا رَبَّكَ فَإِنَّا نَسْتَشْفَعُ
 بِاللَّهِ عَلَيْكَ وَبِكَ عَلَى اللَّهِ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ سُبْحَانَ اللَّهِ سُبْحَانَ
 اللَّهِ فَمَا زَالَ يُسَبِّحُ حَتَّى عُرِفَ ذَلِكَ فِي وُجُوهِ أَصْحَابِهِ ثُمَّ قَالَ
 وَيَحَاكَ أَتَذَرِي مَا اللَّهُ! إِنَّ شَانَ اللَّهِ أَعْظَمُ مِنْ ذَلِكَ إِنَّهُ لَا
 يُسْتَشْفَعُ بِاللَّهِ عَلَى أَحَدٍ».

አንድ በደዊን ከነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ዘንድ መጣና፡- «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ ! ሰዎች እያለቁ ነው። ቤተሰብ ተርቧል። ንብረቶቻችን ወድመዋል። ዝናብን ይለግሰን ዘንድ አላህን ይማፀኑልን። አላህን ወደርስዎ፣ እርስዎን ደግሞ ወደ አላህ በአማላጅነት ልከናል» አላቸው። «ሱብሐነላህ!» አሉ መልዕክተኛው (ሰ.ዐ.ወ)፤ በመደጋገም ባልደረቦቻቸው ስሜታቸውን እስኪጋሩ ድረስ። በመቀጠልም ፡- «ወዮልህ! የአላህን ማንነት በትክክል ታውቃለህ? አላህ አንተ ከምታስበው በላይ ነው። አላህ ወደ ማንም በአማላጅነት አይላክም።» አሉት። (አቡዳውድ)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. አላህን ወደ ማንም በአማላጅነት መላክ በጥብቅ ተወግዟል።
2. የመልዕክተኛው የቁጣ ስሜት ከባልደረቦቻቸው ላይም ተንፀባርቋል።
3. የእርሳቸውን ወደ አላህ በአማላጅነት መላክ አልተቃወሙም።
4. «ሱብሐነላህ» የሚለው ቃል ትርጓሜ።
5. ሙስሊሞች ነቢዩን (ሰ.ዐ.ወ) ዝናብ ያገኙ ዘንድ አላህን እንዲማፀኑላቸው ይጠይቋቸው ነበር።

ምዕራፍ ስድሳ ስድስት

ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ስተውሂድ ጥብቅና መቅማቸውና የሸርክን መንገዶች ሁሉ መዝጋታቸው

አብደላህ ኢብን ሸኪረህ (ረዐ) እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል፡-
«انطَلَقْتُ فِي وَفْدِ بَنِي عَامِرٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقُلْنَا أَنْتَ
سَيِّدُنَا فَقَالَ السَّيِّدُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى، قُلْنَا وَأَفْضَلُنَا فَضْلًا
وَأَعْظَمُنَا طَوْلًا فَقَالَ قُولُوا بِقَوْلِكُمْ أَوْ بَعْضَ قَوْلِكُمْ وَلَا
يَسْتَجِرِبَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ».

ከበኒ ዓሚር ልዑክ ጋር ወደ አላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ)
ዘንድ ሄድን፡፡ «እርስዎ አለቃችን (ሰይድ) ነዎት» አልናቸው፡፡
«ሰይድ አላህ ነው፤ ልዑል የሆነው ጌታ» አሉን፡፡ «ከሁላችንም
እጅግ የላቁ፤ ቃልዎም እጅግ የከበረ» ስንል
አሞካሸናቸው፡፡ «የመጣችሁበትን ጉዳይ ብቻ ተናገሩ፤» ሸይጧን
መንገድ እንዳያስታችሁ» አሉን፡፡ (አቡ ዳውድ ዘግበውታል)

አነሰ (ረዐ) እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል፡-
«أَنَّ نَاسًا قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ يَا خَيْرَنَا وَابْنَ خَيْرِنَا وَسَيِّدَنَا وَابْنَ
سَيِّدِنَا، فَقَالَ أَيُّهَا النَّاسُ! قُولُوا بِقَوْلِكُمْ وَلَا يَسْتَهْوِيَنَّكُمْ
الشَّيْطَانُ، أَنَا مُحَمَّدٌ عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ مَا أَحِبُّ أَنْ تَرْفَعُونِي فَوْقَ
مَنْزِلَتِي الَّتِي أُنْزِلَنِي اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ».

ሰዎች ፡- «የአላህ መልዕክተኛ ሆይ! በላጫችን፣ የበላጫችን
ልጅ፣ አለቃችን፣ የአለቃችን ልጅ» ባሏቸው ጊዜ፡- «እናንተ ሰዎች
ሆይ! ሸይጧን በስሜታችሁ አይጫወት፡፡ እኔ የአላህ ባሪያ
ሙሐመድ ነኝ፤ የአላህ መልዕክተኛ፡፡ አላህ ከለገሰኝ ደረጃ በላይ
ከፍ እንድታደርጉኝ አልሻም» አሉ፡፡ (ነሳኢ ዘግበውታል)

ጠቃሚ ነጥቦች

1. ነቢዩ ሰዎችን ከግነት አስጠንቅቀዋል፡፡
2. «አለቃችን» በሚል የማዕረግ ስም የተጠራ ሰው ማለት
ያለበት ትክክለኛ ቃል፡፡

3. «ሸይጧን መንገድ እንዳያስታችሁ» የሚለው ነቢያዊ ምክርና ማስጠንቀቂያ። ምንም እንኳን እነርሱ የተናገሩት ሐቅ ቢሆንም።

4. «አላህ ከሰጠህ ደረጃ በላይ ከፍ እንድታደርጉኝ አልሻም» ማለታቸው።

ምዕራፍ ስድሳ ሰባት በሰላህ ተገቢውን ክብር አሰጠውም

አላህ እንዲህ ብሏል፡-

﴿وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَالسَّمَوَاتُ
مَطْوِيَّتٌ بِيَمِينِهِ سُبْحَنَهُمْ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾

«አላህንም በትንሳኤ ቀን ምድር በሞላ ጭብጡ ስትሆን፤
ሰማያትም በሐይል የሚጠቀሱ ሲሆን ከርሱ ጋር ሌላን
በማጋራታቸው ተገቢ ክቡሩን አላከበሩትም» (አል-ዙመር :67)

ኢብን መስዑድ (፭፬) እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል፡-

«قَالَ جَاءَ حَبْرٌ مِنَ الْأَخْبَارِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ
إِنَّا نَجِدُ أَنَّ اللَّهَ يَجْعَلُ السَّمَوَاتِ عَلَى إصْبَعٍ وَالْأَرْضِينَ عَلَى
إِصْبَعٍ وَالشَّجَرَ عَلَى إِصْبَعٍ وَسَائِرَ الْخَلْقِ عَلَى إِصْبَعٍ فَيَقُولُ أَنَا
الْمَلِكُ فَضَحِكَ النَّبِيُّ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ تَصْدِيقًا لِقَوْلِ الْحَبْرِ.
ثُمَّ قَرَأَ ﴿وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ﴾»

ከቀሳውስት አንዱ ከአላህ መልዕክተኛ ዘንድ በመምጣት፡-
«ሙሐመድ ሆይ! አላህ ሰማያትን በአንድ ጣቱ፤ ምድሮችንም
በአንድ ጣቱ፤ ዛፎችን በአንድ ጣቱና ሌሎችንም ፍጡራን በአንድ
ጣቱ አድርጎ፤ የሁሉም ነገር የበላይ ገዥ እኔ ነኝ፤ እንደሚል
ከቅዱስ መጽሐፋችን ውስጥ አግኝተናል» አላቸው፡፡ ነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ)
ፈገግ በማለት የአባባሉን ትክክለኝነት አፀደቁ፡፡ ከዚያም ፡-
«አላህንም የትንሳኤ ቀን ምድር ሙሉ ጭብጡ ስትሆን ከርሱ ጋር
ሌላን በማጋራት ተገቢውን ክብር አላከበሩትም» የሚለውን
የቁርአን አንቀፅ አነበቡ፡፡

ከሙስሊም ዘገባ ላይ ደግሞ፡-

«وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ عَلَى إِصْبَعٍ ثُمَّ يَهْرُغُنَّ فَيَقُولُ أَنَا الْمَلِكُ أَنَا اللَّهُ».

ተራሮችንና ዛፎችን በአንድ ጣቱ ይይዛል፡፡ ከዚያም
ይወዘውዛቸዋል፡፡ «እኔ የሁሉም ነገር የበላይ ገዥ ነኝ፡፡ እኔ አላህ
ነኝ፡፡» ይላልም፤ የሚል ተወስኗል፡፡

በቡኸሪ ዘገባ ላይ እንደተወሰነው:-
 «يَجْعَلُ السَّمَوَاتِ عَلَى إِصْبَعٍ وَالْمَاءِ وَالثَّرَى عَلَى إِصْبَعٍ وَسَائِرِ
 الْخَلْقِ عَلَى إِصْبَعٍ».

«ሰማያትን በአንድ ጣቱ፣ ውሃዎችንና አፈሮችን በአንድ
 ጣቱ፣ ሌሎችን ፍጡራን ደግሞ በአንድ ጣቱ ይይዛል።»
 ሙስሊም ኢብን ዑመርን (ፈዐ) ጠቅሰው መርፋዕ በሆነ
 ሰነድ እንደዘገቡት :-

«يَطْوِي اللهُ السَّمَوَاتِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثُمَّ يَأْخُذُهَا بِيَدِهِ الْيُمْنَى ثُمَّ
 يَقُولُ: أَنَا الْمَلِكُ أَيْنَ الْجَبَّارُونَ؟ أَيْنَ الْمُتَكَبِّرُونَ؟ ثُمَّ يَطْوِي
 الْأَرْضِينَ السَّبْعَ ثُمَّ يَأْخُذُهَا بِشِمَالِهِ ثُمَّ يَقُولُ: أَنَا الْمَلِكُ، أَيْنَ
 الْجَبَّارُونَ؟ أَيْنَ الْمُتَكَبِّرُونَ؟»

አላህ የቂያማ ዕለት ሰማያትን ይጠቀልላል። ከዚያም በቀኝ
 እጁ ይይዛቸዋል። እንዲህም ይላል፡- «የሁሉም ነገር የበላይ ገዥ
 እኔ ነኝ። አምባገነኖች የት አሉ። ትዕቢተኞች የት አሉ።» ከዚያም
 ሰባቱን መሬቶች በመጠቀሉ በግራ እጁ ይይዛል። «የሁሉም ነገር
 የበላይ ገዥ እኔ ነኝ። አምባገነኖች የት አሉ። ትዕቢተኞች የት
 አሉ።» በማለት ይጠይቃል።

ኢብን ግባስ (ፈዐ) እንዳስተላለፉት፡-
 «مَا السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُونَ السَّبْعُ فِي كَفِّ الرَّحْمَنِ إِلَّا
 كَخَزْدَلَةٍ فِي يَدِ أَحَدِكُمْ».

«ሰባቱ ሰማያት ከኩርስይ አንፃር ሲታዩ ከአንድ ጋሻ
 መሬት ላይ የወደቁ ሰባት ዲርሃሞችን ያክል ናቸው።» መባሉ
 ተወስኗል።

ኢብን ወሕብን ጠቅሰው ዩኑስ አጫውተውኛል በማለት
 ኢብን ጀሪር እንደተናገሩት የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን
 ማለታቸውን ኢብን ዘይድ አባታቸውን ዋቢ በማድረግ
 አስተላልፏል፡-

«مَا السَّمَوَاتُ السَّبْعُ فِي الْكُرْسِيِّ إِلَّا كَذَرَاهِمَ سَبْعَةِ أَلْفَيْتٍ فِي
 تَرْسٍ».

«ሰባቱ ሰማያት ከኩርስይ አንፃር ሲታዩ ከአንድ ጋሻ
 መሬት ላይ የወደቁ ሰባት ዲርሃሞችን ያክል ናቸው።»

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ተከታዩን ሲናገሩ አድምጫለሁ በማለት አቡ ዘር (ፈዐ) አስተላልፈዋል፡-

«مَا الْكُرْسِيُّ فِي الْعَرْشِ إِلَّا كَحَلَقَةٍ مِنْ حَدِيدٍ أَلْقَيْتَ بَيْنَ ظَهْرِي فَلَاةٌ مِنَ الْأَرْضِ».

«ኩርስይ ከአርሽ አንፃር ሲታይ ከሰፊ ጄዳ ላይ የወደቀችን የጣት ቀለበት ያክል ነው፡፡»

ኢብን መስዑድ እንዲህ ሲሉ ተደምጠዋል፡-

«بَيْنَ السَّمَاءِ الدُّنْيَا وَالتِّي تَلِيهَا خَمْسُمِائَةِ عَامٍ، وَبَيْنَ كُلِّ سَمَاءٍ خَمْسُمِائَةِ عَامٍ، وَبَيْنَ السَّمَاءِ السَّابِعَةِ وَالْكُرْسِيِّ خَمْسُمِائَةِ عَامٍ، وَبَيْنَ الْكُرْسِيِّ وَالْمَاءِ خَمْسُمِائَةِ عَامٍ، وَالْعَرْشُ فَوْقَ الْمَاءِ وَاللَّهُ فَوْقَ الْعَرْشِ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ مِنْ أَعْمَالِكُمْ».

«በታችኛውና በሚቀጥለው ሰማይ፣ እንዲሁም በሰማያት መካከል የአምስት መቶ ዓመታት ርቀት ይገኛል፡፡ በሰማያትና በኩርስይ መካከል የአምስት መቶ ዓመታት ርቀት አለ፡፡ በኩርስይና በውሃው መካከልም የአምስት መቶ ዓመታት ርቀት አለ፡፡ ዓርሽ ከውሃው በላይ ነው፡፡ አላህ ደግሞ ከአርሽ በላይ ነው፡፡ ከተግባራችሁ መካከል ከአላህ ቁጥጥር ውጭ የሆነ አንድም ተግባር የለም፡፡» (ኢብን መሐድይ)

መስዑድ ይህን ጠቅሰው ተመሳሳይ ዘገባ አስተላልፈዋል፡፡ አል ሐፊዝ ዘሕበይም ዘግበውታል፡፡ «ሌሎች ሰነዶችም አሉት፡፡» ብለዋል፡፡

ዓብባስ ኢብን አብዱል ሙጦሊብ እንዲህ ሲሉ አስተላልፈዋል፡-

«هَلْ تَذَرُونَ كَمْ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ؟ قُلْنَا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: بَيْنَهُمَا مَسِيرَةُ خَمْسِمِائَةِ سَنَةٍ وَمِنْ كُلِّ سَمَاءٍ إِلَى سَمَاءٍ مَسِيرَةُ خَمْسِمِائَةِ سَنَةٍ، وَكَثُفُ كُلِّ سَمَاءٍ مَسِيرَةُ خَمْسِمِائَةِ سَنَةٍ، وَبَيْنَ السَّمَاءِ السَّابِعَةِ وَالْعَرْشِ بَخْرٌ بَيْنَ أَسْفَلِهِ وَأَعْلَاهُ كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ، وَاللَّهُ تَعَالَى فَوْقَ ذَلِكَ وَلَيْسَ يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ مِنْ أَعْمَالِ بَنِي آدَمَ».

የአላህ መልዕክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) «በሰማይና በምድር መካከል ያለው ርቀት ምን ያህል እንደሆነ ታውቃላችሁን?» ሲሉ ጠየቁ፡- «አላህና መልዕክተኛው ያውቃሉ፡፡» አልናቸው፡፡ «በመካከላቸው ለ500 ዓመታት የሚያስኬድ ርቀት አለ፡፡ በሰማያት መካከል ያለው ርቀትም እንዲሁ 500 ዓመታት ያስኬዳል፡፡ የእያንዳንዱ ሰማይ ውፍረት 500 ዓመታት የሚያስኬድ ነው፡፡ በሰባተኛው ሰማይና በዓርሽ መካከል ባህር አለ፡፡ ጥልቀቱ ከሰማይ እስከ ምድር ያለውን ርቀት ይሸፍናል፡፡ አላህ ከዚያ በላይ ነው፡፡ ከአደም ልጆች ክንውኖች ለርሱ ስውር የሆነ አንድም የለም፡፡» አሉን፡፡ (አቡ ዳውድና ሌሎችም) ጠቃሚ ነጥቦች

1. «በትንሳኤ ቀን ምድር በሞላ ጭብጡ ስትሆን» የሚለው ቁርአናዊ ቃል ትርጉም፡፡
2. እነኝህና መሰል የዕውቀት መስኮች በነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) ዘመን ከነበሩ የሁዶች ዘንድ ይታወቁ ነበር፡፡ አልደበቁቸውም፡፡ ሊበርክቸውም አልሞከሩም፡፡
3. ቄሱ ለነቢዩ (ሶ.ዐ.ወ) የሚያውቀውን በነገራቸው ጊዜ ያንን በማፅደቅ የቁርአን አንቀፅ ወረደ፡፡
4. ቄሱ ይህንን ታላቅ ዕውነታ በነገራቸው ጊዜ ከልባቸው መሳቃቸው ተወስቷል፡፡
5. አላህ እጆች እንዳሉት ተገልጿል፡፡ በዕለተ ተንሳኤ ሰማያትን በቀኝ እጅ፣ ምድሮችን ደግሞ በግራ እጅ ይይዛል፡፡
6. የአላህ እጅ «ግራ» ተብሎ ተገልጿል፡፡
7. እምባገነኖችና ኩራተኞች ተዘክረዋል፡፡
8. «ከእንዳችሁ መዳፍ ላይ ያረፈች የጎመን ዘር ቅንጣት» የሚለው አገላለፅ ትኩረት ይሻል፡፡
9. ከሰማያት አንፃር የኩርስይ ግዝፈት፡፡
10. ከኩርስይ አንፃር የዓርሽ ግዝፈት፡፡
11. ዓርሽ ከኩርስይና ከውሃው የተለየና ራሱን የቻለ አካል መሆኑ፡፡
12. በሰማያት መካከል ያለው ርቀት፡፡
13. በሰባተኛው ሰማይና በኩርስይ መካከል ያለው ርቀት፡፡
14. በኩርስይና በውሃው መካከል ያለው ርቀት፡፡
15. ዓርሽ ከውሃው በላይ መሆኑ፡፡
16. አላህ ከዓርሽ በላይ መሆኑ፡፡
17. በሰማይና በምድር መካከል ያለው ርቀት፡፡
18. የእያንዳንዱ ሰማይ ውፍረት አምስት መቶ ዓመታት ያክል መሆኑ፡፡

19. ከሰማያት በላይ ያለው ባህር ጥልቀቱ አምስት መቶ ዓመታት ያክል እንደሆነ፡፡

የዓለማት ጌታ ለሆነው አላህ ምስጋናና ውዳሴ ይገባው፡፡ በነብዩ ሙሐመድ፣ በቤተሰቦቻቸውና በባልደረቦቻቸው ላይ የአላህ እዝነትና በረከት ይስፈን፡፡

ተፈፀመ

كِتَابُ التَّوْحِيدِ

الَّذِي آمَنَ بِهِ مُحَمَّدٌ عَلَى اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

تأليف

شيخ الإسلام محمد بن عبد الوهاب

ترجمة ونشر

مؤسسة الهلال للنشر والاعلام

الطبعة الأولى: صفر ١٤١٩ هـ

الطبعة الثانية: شعبان ١٤١٩ هـ

ص . ب . : ١٦٠٢٣٩ اديس ابابا

حقوق الطبع محفوظة